

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΖ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

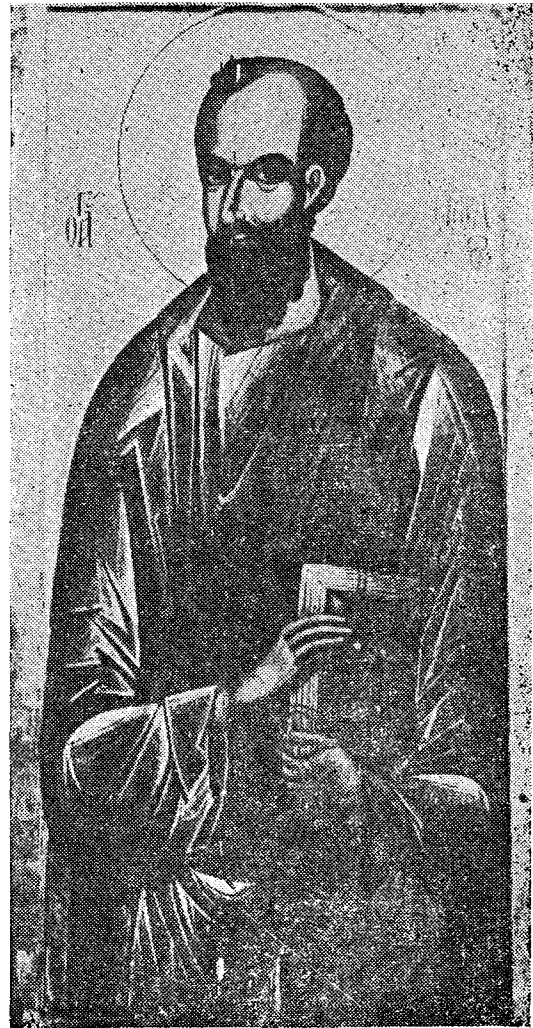
1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1950

ΑΡΙΘ. 13

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΙΔΡΥΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μετά την 'Ανάληψιν του Κυρίου και το πρώτον ἐπὶ τῇ Πεντηκοστῇ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἡ ἐπιστροφή τοῦ Παύλου ἐγένετο δημιουργὸς νέας ἐποχῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄφ' ἧς στιγμῆς ὁ ἀμείλικτος τῶν χριστιανῶν διώκτης Σαοὺλ ἐν τῷ ὄραματι τῆς πρὸς τὴν Δαμασκὸν ὁδοῦ ἀνεγεννήθη εἰς Παῦλον, «κλητὸν ἀπόστολον Ἰησοῦ Χριστοῦ», ὑψώθη ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ὄχι ἀπλῶς ὡς «ὁ πρῶτος μετὰ τὸν Ἔνα», ἀλλ' ὡς ὁ μόνος ἀληθῶς μέγας μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ὡς προσωπικότης κατὰ πάντα ἀσύγκριτος, ὡς «ὁ ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων ἀμείνων» καθ' ἃ μεγαλύνει αὐτὸν ὁ Χρυσόστομος· «ὅταν γὰρ ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων καλὰ συλλαβοῦσα ἔχη ψυχὴ μία, καὶ πάντα μετ' ὑπερβολῆς, οὐ μόνον δὲ τὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἀγγέλων», ἐπόμενον εἶνε ὅτι οὐ μόνον «οὐδεὶς Παύλου μεῖζων», ἀλλὰ καὶ «οὐδεὶς ἴσος».

Ἄνεφάνη, λοιπόν, ὁ Παῦλος μοναδικὸς ἐν τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων. Προσωπικότης μοναδικῆς πνευματικῆς πρωτοτυπίας, ἡ ἀδροτέρα, δυναμικωτέρα, πολυπλευροτέρα μορφή ἐξ ὅσων ποτὲ ἔζησαν. Πάντες οἱ ὑπὸ τῆς κοσμικῆς Ἱστορίας ἀναγραφόμενοι καὶ δοξολογούμενοι ὡς «μεγάλοι» εἶνε νάνοι ἔναντι τοῦ ἀνεξαντλήτου δυναμικότητος τούτου γίγαντος, ἐνώπιον τοῦ μεγαλείου τοῦ ὁποῖου αἰσθάνεται τις ὄχι ἀπλῶς θαυμασμόν, ἀλλὰ κατάπληξιν, αὐτόχρημα δέος. Ἄτρομος ἀγωνιστής, ἀλλὰ καὶ ἐνθουσιώδης θριαμβευτής κατὰ πάσας τὰς ἐξορμήσεις του, μέγας καταλυτής ἀλλὰ καὶ δημιουργὸς πλαστοουργίας ἀφθάστου, πρωταθλητής πυρίνης ὁρμῆς, «οὐρανομήκης ψυχῆ» εἰς οὐδὲν λογιζομένη προσκόμματα καὶ ἀντιδράσεις καὶ ἀσθε-

Φερρὴ εἰκὼν μονῆς Ἰβήρων 15' αἰ.

νείας οἱ αὐθιγότε φύσεως καὶ δυνάμεως, ἱκανὸς νὰ διαδηλοῖ «ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι».

* Ἡ θρησκεία τοῦ Θεανθρώπου εἶχε παγκο-

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τῆς Διευθύνσεως, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.—† *Μητροπολίτου Σάμου Εἰρηναίου*, Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος παγκόσμιος φυσιογνομία.—*Β. Στεφανίδου*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀπολογία Παύλου.—*Ἀμίλια Σ. Ἀλιβιζάτου*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Παῦλος ὁ ἀτρόμητος.—*Γ. Α. Σωτηρίου*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Τὸ βῆμα τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐνθα ἐκήρυξεν ὁ Παῦλος.—*Π. Ι. Μπρατσιώτου*, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀπ. Παῦλος καὶ μ. Ἀλέξανδρος.—*Ν. Ι. Δούβαρι*, «Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ».—Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἀνασυγκρότησις: Ὀμιλία τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς τὸ Ε' Συνέδριον Ἀνασυγκροτήσεως.—Ἡ Ἐκκλησία ὑπὲρ τῶν ἐπαναπατριζομένων Ἑλληνοπαίδων.—*Πρεσβ. Ἰωάννου Σπ. Ράμφου*, π. Θ., Ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου [29 Ἰουλίου].—Περὶ τὸ Κυπριακόν, Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος.—† *Ἀρχιμ. Σωφρονίου Παπακυριακοῦ*, Κατάλογος Μητροπολιτῶν Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης (1204—1828)—*Παρατηρήσεων Στήλη*: Εἰσαγωγικὰ—Παύλεια.—Τὸ δράμα Δαμασκοῦ.—Ἐφ. δὲν ὁ Παῦλος τὸν Κύριον;—Αἱ Ἐπιστολαὶ Παύλου.—Ἐπιστολαὶ καὶ Ἐπιστολαί.—Ἡ ἐπικαιρότης τῶν Ἐπιστολῶν.—«Ἐπιλαβόμενοι . . . ἤγαγον».—Δὲν ἐδικάσθη.—Τὰ ἑλληνικὰ Παύλου.—Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος (†).—*Χρονικά*.—*Βιβλιογραφία*.

σμίαν προοπτικὴν, ἄρα καὶ ἡ θεματοφύλαξ τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἔδει νὰ ἦνε καθολικὴ «μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». Διὰ τὴν ἀποστολὴν ταύτην προωρισμένοι ἦσαν πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, οἱ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκληθέντες «ἀπόστολοι». Ἄλλ' ἡ σοφία τῆς θείας Προνοίας ἔγνω νὰ ἀφορίσῃ ἴδιον «σκεῦος ἐκλογῆς» εἰς τὸ παγγάλεπον τοῦτο ἔργον, διότι θὰ ἔδει «βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἔθνων καὶ βασιλέων υἱὸν τε Ἰσραήλ», «ἀνοίξει ὀφθαλμοὺς αὐτῶν τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς». Καὶ ὡς σκεῦος τοιοῦτο ἐξέλεξεν ὁ Χριστὸς τὸν ἀμειλικτότερόν του ἐχθρόν, ὁ φανατισμὸς τοῦ ὁποίου ἐξικνεῖτο μέχρις «ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου».

Τοῦτο ἀκριβῶς ὑπῆρξε τὸ θαῦμα τῆς ἐπιστροφῆς: ὁ «πικρότατος» τοῦ Χριστοῦ διώκτης νὰ ἀποβῆ ὁ «κλητὸς ἀπόστολος», ὁ διαπρωσιώτερος κήρυξ του, νὰ προχειρισθῆ ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ διωκομένου «ὑπρέτης καὶ μάρτυς του πρὸς πάντας ἀνθρώπους», οὐ μόνον δὲ νὰ λογισθῆ «μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων», ἀλλὰ δὴ καὶ νὰ κοπιᾷ «περισσότερον αὐτῶν πάντων». Ἀναλαβὼν νὰ ἀποσπάσῃ τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τὰ στενὰ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ δεσμά, δὲν περιώρισε τὸ ἔργον του εἰς μόνην τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν προεβλήθη, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ στενὸν τῆς προσκήνιον ἐξορμήσας εἰς τὸ ἀπέραντον τοῦ χριστιανισμοῦ μέλλον ἀπέβη ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀπόστολος, ὁ διὰ τοῦ πλάτους καὶ τῆς συστηματοποιήσεως τοῦ ἱεραπο-

στολικοῦ του ἔργου οἶονεὶ ρίψας πάντας τοὺς ὑπερλίαν ἀποστόλους εἰς τὴν σκιάν, δι' ὧν δὲ κατώρθωσε, πληρώσας τὸσαῦτα ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ κενά, ὥστε νὰ ἴσταται μέσον μεταξὺ τοῦ καλέσαντος αὐτὸν Χριστοῦ καὶ τῆς ἱστορίας τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

*

Τὸ πρῶτον πρὸς τὰ ἔθνη βῆμα διηύθυνεν ὁ ἀπόστολος τῶν ἔθνων πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος: ὁ ἑλληνισμὸς ἤξιώθη νὰ καταστῆ ὁ πρωτότοκος τῆς χριστιανικῆς κολυμβήθρας μὲ ἱεροτελεστὴν καὶ ἀνάδοχον τὸν ἀπόστολον Παῦλον. Τὸ ὄραμα ἐκεῖνο τῆς Τρωάδος, καθ' ὃ ἀνῆρ Μακεδὼν τὸν παρεκάλεσε νὰ διαβῆ εἰς Μακεδονίαν, ἤνοιξε τὰς πύλας τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου διὰ νὰ εἰσβάλλῃ εἰς τὴν σκοτίαν τῆς πλάνης ὁ πυρρὸς τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἀπέβλεψε πρὸς τὸν τρόφιμον τῶν Ἀθηνῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅποια ἦτο τότε ἡ Ταρσὸς ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν φυτώριον τῆς ἑλληνικῆς σοφίας μὲ τοὺς διασημοτέρους τῆς ἐποχῆς διδασκάλους, διὰ νὰ μεταλαμπαδεύσῃ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον, ἀρχίζων ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν ἵνα καταλήξῃ διὰ μέσου τῶν Ἀθηνῶν εἰς τὴν Κόρινθον. Εἶνε δὲ μεγίστης σημασίας διὰ τὴν πνευματικὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος τὸ γεγονὸς ὅτι, ἐνῶ εἰς πάσας τὰς ἄς ἐπεσκέφθη ἑλληνικὰς πόλεις ἐλάλησε τοῦ Κυρίου τὸν λόγον, μόνον ἢ ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀγόρευσις του μετεδόθη ὀλόκληρος μὲ ὄλας τὰς χαρακτηριστικωτάτας λεπτομερείας, τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν μεταξὺ τῶν ἀθηναίων βραχεῖαν μὲν, ἀλλὰ μεστὴν εἰς γονιμωτάτας σκέψεις παραμονὴν του.

Ἀφ' ἧς ὁ Παῦλος ἐπάτησε τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας του ἐνεκέντρισε τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν καλλιέλαιον, ἢ προχριστιανικὴ Ἑλλάς, τελειωθείσα διὰ τοῦ Παύλου εἰς τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν τριάδα τῶν ὑψίστων ἀξιῶν τοῦ Ἀληθοῦς, τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ, ἀπέβη διὰ πάντα τὰ ἔθνη ἡ διδάσκαλος τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ.

Μεγάλῃ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐγκαύχῃσις, ὅτι ἰδρυτὴν αὐτῆς καὶ πολιοῦχον κέκτηται τὸν «ἀπάντων λαμπρότερον καὶ περιφανέστερον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν βασιλέων ἐπισημότερον», τὸν μέγαν τῶν ἔθνων ἀπόστολον Παῦλον.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ

«Ὁ δὲ οὐκέτι ἐγὼ ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ
Χριστός».
(Γαλ. 2, 20)

Οὐδέποτε τόσῳ μεγάλη φυσιογνωμία ἐνεφανίσθη ἐντὸς τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς πνευματικῆς πορείας τῶν λαῶν τῆς γῆς ὡς εἶναι ἡ μορφή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Οὐρανοβάμων, ὡς συνήθως χαρακτηρίζεται, ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη νὰ ἀνηχῆ εἰς τὰ στήθη του πορευόμενος εἰς Δαμασκὸν «Σαούλ, Σαούλ τί με διώκεις» (Πράξ. 22, 8), ἐλλάμπεται, καὶ φωτισμένη ἄνωθεν ἡ ἰσχυρὰ προσωπικότης του κατανοεῖ τὴν ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθειαν ὅπως τὴν ἐφάνερωσεν ἡ θεανδρική προσωπικότης τοῦ Χριστοῦ ὡς τὴν μόνην ὁδὸν τῆς λυτρώσεως καὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου. Ἡ ἐν μέσῳ ὁδῷ συντάραξις τοῦ πνεύματος τοῦ Ἀποστόλου, ὡς ἐκεῖνος τὴν περιγράφει, εἰς τὴν Δευτέραν πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴν με τὴν ἐπιλοχίαν καὶ με ἕνα αἶσθημα ὑποταγῆς καὶ ταπεινώσεως εἰς τὸ θεῖον θέλημα, δὲν εἶναι ἔκστασις ὑποκειμενικοῦ χαρακτήρος, ἀλλὰ συνάντησις πραγματικῆ τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Ἀποστόλου, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐφανερῶθη ἐν τῇ ὀλοκληρίᾳ τῆς ἡ χριστιανικῆ ἀλήθεια, τὸ ἀπολυτικὸν ἔργον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον. Οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἀποστόλων, τῶν Εὐαγγελιστῶν, ἀπεκάλυψε καὶ ἐξήγησε τὸ πολὺπλευρον ἔργον τῆς θείας ἀπολυτρώσεως εἰς πλάτος καὶ βάθος ὡς ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν. Εἰς ὅλας τὰς σελίδας τῶν ἐπιστολῶν του ἀποκαλύπτονται ἀλήθειαι ὡς τὰ βάθος τοῦ πνεύματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ κόσμος καὶ ἡ πορεία τῆς Ἱστορίας ἀποκοτῶν τὸ ἴδιόν των νόημα. Οὔτε ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, οὔτε αἱ νομοθεσίαι καὶ αἱ πολιτισμοὶ τῶν λαῶν εἶναι ἐπαρκεῖς διὰ τὴν λύτρωσιν, διὰ τὴν ἀσφαλῆ καθοδήγησίν των εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ζωῆς.

Ὁ ἑλληνισμὸς ὡς ἀπολλώνειον φῶς ἐπλαισιώσεν εἰς χαροποιὰ σχήματα τὰ διονυσιακὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς, τὴν τυφλὴν ὁρμὴν καὶ τὰ ἐνστικτα. Ἡ θρησκεία του, θρησκεία Θεῶν καὶ Ἡρώων εἰς πλαστικὰς μορφὰς, ἐσυμβόλιζε τὰς φυσικὰς δυνάμεις, εἰς τὸ κράτος τῶν ὁποίων ὡς Μοῖραν, ὡς τυφλὴν ἀναγκαιότητα, ὑπέκειντο καὶ οἱ Θεοὶ ὡς κοινοὶ θνητοί. Δὲν ἠδύναντο νὰ βεβαιώσουν τὴν αἰωνιότητα τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ νὰ ἐνσταλάξουν τὴν παρηγορίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος συνετριβετο διὰ τοῦ θανάτου καὶ ὠδηγεῖτο εἰς ἀπώλειαν. Αἱ σκαὶ τῶν ψυχῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ἡ ἑλληνικὴ Μυθολογία, ἴσως εἶναι λείψανα βαθυτέρας πνευματικῆς παραδόσεως, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ὡς πρόσωπον καὶ ἀθανασία μόλις ἀνευρίσκειται εἰς τοὺς Ἡμιθέους καὶ τοὺς Θεοὺς, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι αἰώνιοι, ἀποθνήσκουν καὶ αὐτοὶ καὶ ἀντικαθίστανται με ἀφηρημένας ἰδέας φιλοσοφικῶν συστημάτων τῶν μεγάλων Ἑλλήνων σοφῶν.

Ὁ Ἰουδαϊσμὸς δὲν δύναται νὰ ἐξαρθῆ ὑπεράνω τῆς ζωῆς ὡς Ἐθνους. Τὸ Σύνολον ὡς εἶδος κυριαρχεῖ. Ἡ βιολογικὴ λειτουργία δὲν εὐρίσκει τὸν ἐξαγιασμὸν

της. Ὁ Νόμος ὡς ἔξωθεν ἐπιταγή, ὡς θεία ἀπειλή, ρυθμίζει τὴν ζωὴν. Τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ὡς θεῖα εἰκὼν, ἀφίνεται εἰς τὴν σκιάν. Ὅχι ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη δὲν περιέχει ἀποκάλυψιν τῆς θείας ἀληθείας, ἀλλὰ αἱ ἀλήθειαι τῆς καὶ τὰ γεγονότα ποὺ ἱστορεῖ εἶναι περισσότερον προειδοποιήσις καὶ διαπαιδαγωγίσις εἰς Χριστόν, παρὰ μέσα ὀλοκληρωτικῆς λυτρώσεως. Οἱ Προφῆται καὶ ἄλλοι ἱεροὶ ἄνδρες ἐσημειώθησαν ὡς ὄργανα τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀλλ' ἡ φωνὴ των, τὰ διδάγματά των, ἦσαν περισσότερον ἔλεγχος καὶ ἀπειλαὶ τῆς θείας ὁργῆς κατὰ τοῦ σκληροτραχήλου ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, παρὰ φωτισμὸς καὶ ἀναγέννησις καὶ αἰωνία λύτρωσις, ὡς ἐμφανίζεται ὁ λόγος καὶ τὸ θεῖον ἀπολυτικὸν ἔργον τοῦ Κυρίου.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος σοφώτατα καὶ με ὑπέροχον δύναμιν λόγου ἀντιπαραβάλλει τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα πρὸς τὴν νομικότητα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τὴν κενότητα τῶν εἰδωλολατρικῶν τύπων τῶν παραγινωσκῶν θρησκειῶν. Ἐμπνευσμένως καὶ δραματιστῆς ὡς ἦτο, ζῶν τὰ μυστήρια τοῦ πνεύματος τοῦ ἀποκαλυφθέντος ἐν τῷ Χριστῷ, κατανοεῖ τὸ νόημα τῆς μεγάλης θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ καὶ κηρύττει τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὡς τὸν θρίαμβον τῆς θείας ἀποστολῆς του. Ἐξαγγέλλει τὸ μυστήριον τοῦ Σταυροῦ ὡς δύναμιν Θεοῦ καὶ Θεοῦ σοφίαν ἐναντι τῆς ὀρθολογιστικῆς ἑλληνικῆς σκέψεως ποὺ τὸ ἀντικρούει ὡς μωρίαν καὶ τῆς κοσμικῆς ἰουδαϊκῆς φιλοδοξίας ποὺ τὸ χαρακτηρίζει ὡς σκάνδαλον. Ὁ κόσμος, κυριαρχημένος ἀπὸ ἐνδιαφέροντα τῆς εὐδαιμονιστικῆς ζωῆς καὶ βιωνόμενος ἀπὸ ἱστορικὰς παραδόσεις, ἐντὸς τῶν ὁποίων αἱ πολιτικαὶ ἐξουσίαι ἀπέβαινον οἱ σκοποὶ τῆς ζωῆς, δυσκόλως ἠδύνατο νὰ κατανοήσῃ τὸ κήρυγμα τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου. Ἐπρεπε νὰ ἀναληφθῆ ἀγὼν πρὸς διάδοσιν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας. Ὁ Ἀπόστολος ἐπὶ ἔτη ἐπεχείρει περιοδείας ἀποστολικὰς, ἐταξίδεψε συνεχῶς εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Μ. Ἀσίας, εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, διατρέχων κινδύνους πολλαπλοῦς, «κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἐθνῶν, κινδύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ» (Κορ. Β' 12, 26) διὰ νὰ ἐγχαράξῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἁλλοπίστων, τῶν ἐθνικῶν, ἀλλὰ προσέκρουε πρὸς συμφέροντα, πρὸς φιλοδοξίας, πρὸς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, τὰς ὁποίας ἠθέλε νὰ ἀναστήσῃ ἀπὸ τοῦ σκότους τῶν ἐγκληματικῶν καὶ ἁμαρτωλῶν διαθέσεων καὶ πράξεων εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐν Χριστῷ. Ἡ φλογερὰ του εὐγλωττία, ὁ ζῆλος καὶ ἡ πίστις, με τὴν ὁμοίαν ἡρμηνευστὴν τὴν νέαν ζωὴν «οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμει» (Κορ. Α' 12, 4) συνεκλόνησε τὰς ψυχὰς, καίτοι ἡ ἀποκάλυψις ἐνὸς νέου βαθυτέρου πνευματικοῦ κόσμου δὲν ἠδύνατο νὰ ἀλλάξῃ εὐκόλως τοὺς προσανατολισμοὺς τῶν λαῶν πρὸς ἀξίας, τὰς ὁποίας ψευδεῖς κοσμοθεορίαι καὶ ἐπιφανεῖς ἀντιλήψεις περὶ κόσμου εἶχον ἀναστηλώσει ὡς κανόνας τῆς ζωῆς.

Κατήγγειλε τὴν ἠθικὴν τοῦ Νόμου ὡς ἀνίκανον

νά δικαίωση τὸν ἄνθρωπον ἐνώπιον τῆς ἰδίας του συνειδήσεως καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐντὸς τῆς ἐλευθερίας διαπιστοῖ ὁ Ἀπόστολος τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας πὸν τὴν συντριβεῖ, καὶ μὲ ἓνα πόνον ψυχῆς ὁμολογεῖ ὅτι «ὄ οὐ θέλει κακόν, τοῦτο ποιεῖ». Συνήδομαι τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς μου καὶ αἰχμαλωτίζονται μὲ τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας. Ταλαιπώρος ἐγὼ ἄνθρωπος. «Τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου» (Ρωμ. 7,22,24). Οὔτε τὰ ἔργα τοῦ νόμου, οὔτε τὰ διάφορα σχήματα τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς εἶναι τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς βιοτεχνίας, δύνανται νὰ λυτρώσουν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν πόνον πὸν δοκιμάζει ἐντὸς του ὡς ἀντίθεσιν τῶν βιολογικῶν λειτουργιῶν τῆς ζωῆς, ὅπου εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ θανάτου, πρὸς τὸ πνεῦμα του, πρὸς τὴν προσωπικότητά του, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀνακλύπουν αἱ μεγάλαί ἐλπίδες καὶ ἀναζητήσεις τῶν αἰώνιων ἀξιών. Ὁ Ἀπόστολος, θέλων νὰ ἀποκρούσῃ τὴν φαρισαϊκὴν ἀντίληψιν, ἡ ὁποία θεωρεῖ τὰ ἔργα ὡς ἱκανὰ νὰ ἀποφέρουν τὴν δικαίωσιν καὶ τὸν ἰουδαϊκὸν νόμον αὐτάρκη πρὸς σωτηρίαν, διακηρύττει ὅτι «οὐκ ἐξ ἔργων νόμον δικαιοσύνης πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Γαλ. 2,16). Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δίδει τὸ βάρος μόνον εἰς τὴν πίστιν, ὡς ὁ προτεσταντισμὸς τείνει νὰ παραδεχθῇ. Ὁ Ἀπόστολος ἐξαιρεῖ τὴν ἀγάπην ἐν Χριστῷ ὅσον καὶ ὁ ἡγαπημένος Μαθητὴς καὶ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος. Ὁ ὕμνος, τὸν ὁποῖον ἀναγράφει περὶ ἀγάπης εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴν (Κορ. Α' 13,1—8) συγκινεῖ βαθύτατα πᾶσαν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Ἡ ἀγάπη θεωρεῖται ὡς τὸ στεφάνωμα τῆς ζωῆς, ὡς τὸ αἰώνιον στοιχείον τῆς, διὰ τοῦτο ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. Ὁ Ἀπόστολος ἐντὸς τῆς πίστεως, τοῦ μυστικοῦ συνδέσμου πρὸς τὸν Κύριον, ἀνευρίσκει τὴν δύναμιν τῆς νίκης κατὰ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, ἀντλεῖ τὴν βεβαιότητα τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς δόξης ἐνὸς ἐκάστου καὶ ὅλων ὁμοῦ, καὶ αὕτη ἡ συστενάζουσα καὶ συνωδίνουσα Κτίσις ἀναμένει τὴν λύτρωσιν καὶ τὸν δοξασμὸν τῆς ἐντὸς τοῦ θριάμβου τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον. Χωρὶς τὸν Κύριον ὡς κέντρον τῆς ζωῆς καὶ τῆς Ἱστορίας, ὡς φῶς πὸν φωτίζει καὶ καταργεῖ τὸ κακὸν μὲ τὴν σύμπραξιν τῆς φωτισμένης ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ Ἱστορία χάνει τὸ νόημά της καὶ ἀπογυμνοῦται ἀπὸ κάθε βαθύτερον καὶ ἱερώτερον σκοπὸν εἰς τὴν ἀνέλιξιν της. Ἄνευ Θεοῦ, ἄνευ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὁ κόσμος εἶναι, καὶ αὐτὸς, χωρὶς νόημα. Ἡ ὠραιότης καὶ ἡ ἁρμονία καὶ ἡ τάξις τοῦ κόσμου εἶναι ἀπαύγασμα τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. «Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται ἢ τε αἰδῖος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης» (Ρωμ. 1, 20, 21). Τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ βάθος τοῦ κόσμου, ἡ Ἁγία Τριάς, πὸν εἶναι ἡ ζωαρχικὴ πηγὴ ζωῆς καὶ δυνάμεως, καὶ πρὸς αὐτὴν τείνει νὰ ἀναπαυθῇ ἐν δόξῃ καὶ ἡ κτίσις, καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ διέλθῃ διὰ σταυρῶν καὶ θανάτου, στηριζόμενος εἰς τὴν θεανδρικήν προσωπικότητα τοῦ Χρι-

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΠΑΥΛΟΥ

† Οὐδεὶς κατηγορήθη καὶ ἐπηνέθη, ὅσον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ὁ σφοδρὸς ἀγὼν τῶν ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν καὶ τοῦ Παύλου κατέληξεν εἰς τὸ κοσμοϊστορικὸν δίλημμα: διατήρησις τῆς συνδέσεως τῶν δύο θρησκειῶν ἢ χωρισμὸς αὐτῶν; Οἰονδήποτε τῶν ἐνδεχομένων τούτων θὰ ἐπεκράτει ὀριστικῶς, τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν μεγάλα καὶ ἀνυπολόγιστα. Οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοί, ὡς ἐκ τοῦ 21ου κεφαλαίου τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων φαίνεται, ἐκηρύχθησαν ὄλοιοι, ἢ τοῦλάχιστον οἱ περισσότεροι, ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς συνδέσεως τοῦ ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἔφερον τὸν Παῦλον εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ ἐξακρακτήριζον αὐτὸν ὡς «ἀποστάτην» (Πράξεις 21,21). Εἶναι ἀληθές, ὅτι πλὴν τῆς ὕβρεως ταύ-

στοῦ πὸν εἶναι ὁ μοναδικὸς Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου. Διότι δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν πρόκειται νὰ ὑποταχθῶν τὰ πάντα, νὰ καταργηθῇ καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος, καὶ Ἐκεῖνος εἰς τὸν Θεὸν Πατέρα ἵνα «ἦ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσι» (Κορ. Α' 15, 27—29).

Ἄλλὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου δὲν ἔχει τὴν ἀξίαν του μόνον ὡς δοξασία, ὡς ἀπλή ἀναγκαφὴ μιάς ἀληθείας, ἀλλὰ ἀποκτᾷ ὄλον τὸ νόημά του, ὡς ζωὴ, βίωμα ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης, διότι μόνον ὡς ἀγιότης καὶ πνεῦμα ταπεινοφροσύνης καὶ ἐκουσίας ὑποταγῆς εἰς τοὺς σταυροὺς τῆς ζωῆς, μὲ τὴν ἀκλόνητον πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, τὸ ἀποστολικὸν κήρυγμα οὐσιαστικοποιεῖται, γίνεται φῶς καὶ μεταμόρφωσις καὶ θέωσις τῆς κτίσεως καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐμφανίζεται ὡς καινὸς οὐρανὸς καὶ καινὴ γῆ. «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Ἐντεῖθεν ὁ καθολικὸς λυτρωμὸς του, ἡ προσδοκία τῆς δόξης ὡς φωτοστέφανος δικαιοσύνης.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δι' ὅσον ἐδίδαξε καὶ ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ ἐθεμελιώθη ἐντὸς τῆς Ἱστορίας ὡς ἡ ἰσχυροτέρα παγκόσμιος φυσιογνωμία. Ἡ φωνὴ του, τὸ κήρυγμά του, θὰ συγκινή τὰς πονεμένας ψυχὰς ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅλων τῶν γενεῶν. Ὅσοι παραθεωροῦν τὰς ἀληθείας του αἰσθάνονται κενὴν τὴν συνειδήσιν των καὶ ματαίους τοὺς ἀγῶνας των καὶ ἄνευ νοήματος τὴν ζωὴν των. Οἱ Ἠγέται τῶν λαῶν μόνον ἐντὸς τοῦ θείου κηρύγματος τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν δύνανται νὰ εὔρουν τὴν δύναμιν τῆς καθοδηγήσεώς των εἰς ἔργα πολιτισμοῦ, εἰς παγίωσιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον. Ὅσοι μάχονται ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης μόνον ἀπὸ τὸ θεῖον κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου θὰ ἀντλήσουν τὸ βαθύτερον νόημα τῶν συνθημάτων αὐτῶν καὶ θὰ ἀνεύρουν τὴν ὑψηλὴν μορφὴν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ τὸν δημιουργικὸν ρυθμὸν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ζωῆς, ἀντι τῶν φόβων καὶ τῶν ἀμοιβαίων καχυποπιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐνέπλεξαν τοὺς λαοὺς αἱ ἄμετροι καὶ ὑστερόβουλοι φιλοδοξίαι τῶν πολιτικῶν τῶν ἡγετῶν.

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

της έκ μέρους τῶν ἐχθρῶν τοῦ Παύλου οὐδεμίαν ἄλλην γνωρίζομεν, ἐνῶ ὁ Παῦλος ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῆ ἡμᾶς τὰς ὑβρεῖς, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἐξεστόμιζε κατ' ἐκείνων, ἀποκαλῶν αὐτοὺς «κύνες, κακοὺς ἐργάτας, κατατμήνην» (Φιλιππ. 3,2). Ἀναμφιβόλως, περισσότεραι θὰ ἦσαν αἱ κατὰ τοῦ Παύλου ὑβρεῖς, διότι τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος ἦτο μέγα. Καὶ αἱ δυσκολαί, τὰς ὁποῖα παρουσιάζει ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ὀνόματος «κύνες» ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Παύλου, αἴρονται, ἂν δεχθῆ τις, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο, λεγόμενον, ὡς γνωστόν, συνήθως κατὰ τῶν ἐθνικῶν, ἐχρησιμοποιήθη πρῶτον ἐναντίον τοῦ μετὰ τῶν ἐθνικῶν συνδιαιωμένου Παύλου, ἔπειτα δὲ ὁ Παῦλος ἀντέστρεψε τὴν ὑβρίν ταύτην ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Ἡ ἱστορικὴ σταδιοδρομία τοῦ χριστιανισμοῦ ἔδειξε, πόσον ὁ Παῦλος εἶχε δίκαιον.

Τὸ μῖσος τῶν ἀρχαίων ἐχθρῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐκκληρονόμησαν παραδόξως νεώτεροι συγγραφεῖς. Ὁ Φρειδερίκος Nietzsche († 1900), θεωρῶν τὸν ἀλτρουϊστικὸν χαρακτήρα ἑαυτοῦ ὡς μειονέκτημα καὶ ἐμπόδιον τῆς προόδου, ἐνόμισεν, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Παύλου ἀνεκάλυψε τὸν εἰσηγητὴν τῆς ἐπεικειας, τῆς συγγνώμης καὶ τῆς συμπαθείας. Κατ' αὐτόν, ὁ Παῦλος μετέβαλε τὴν αὐστηρὰν καὶ ἀνδρικήν ἰουδαϊκὴν θρησκείαν εἰς τὴν ἐπεικὴ καὶ γυναικῶδη χριστιανικὴν θρησκείαν, διὰ τοῦτο ἐπεσώρευσε κατ' αὐτοῦ τὰς μεγαλητέρας κατηγορίας. Ἐχαρακτήρισεν τὸν Παῦλον ὡς ὀξέθυμον, φιλήδονον, μελαγχολικόν, κακόν, μανιακόν, καὶ ἀπέδωκεν εἰς αὐτὸν ἔχθραν, φόνον, μαγείαν, εἰδωλολατρείαν, ἀκολασίαν, μέθην καὶ ἡδυπαθῆ συμπόσια. Ὁ μωσαϊκὸς νόμος, αὐστηρὸς δεσπότης, ἤλεγχε τὴν κακὴν διαγωγὴν τοῦ Παύλου καὶ ἦτο δι' αὐτὸν διηνεκὴς βάσανος, ἕως οὗτου ὁ Παῦλος ἐπὶ τέλους κατῴρθωσε νὰ καταργήσῃ καὶ ἐκμηδενίσῃ τὸν μωσαϊκὸν νόμον. Τὸ φράγμα ἀφῆρέθη καὶ ἡ εὐκόλος καὶ εὐρεία ὁδὸς ἠνοιχθή πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Ἐκτοτε ἀφιέρωσε τὸν βίον εἰς τὸ κήρυγμα τῶν θρησκευτικῶν διευκολύνσεων καὶ ἐξοικονομήσεων (κυρίως τὰ συγγράμματα Morgenröte καὶ Antichrist). Ἱστορικῶς δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ κλήσις καὶ μεταστροφή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὠφείλετο εἰς ἠθικὴν ἀναξιοσύνην καὶ ὅτι ἡ συναίσθησις τῆς ἠθικῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου (Ρωμ. 7, 14 25) περιέκλειε βαρύτερα ἀμαρτήματα. Τούναντιον, ὁ Παῦλος ἦτο εἰς θέσιν νὰ εἴπῃ περὶ ἑαυτοῦ, «εἰ τις ἄλλος δοκεῖ πεποιθέναι, ἐγὼ μᾶλλον... κατὰ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος» (Φιλιππ. 3,5). Εἶχε μάλιστα ἀσκητικὰς τάσεις, ὥστε συνιστῶν εἰς τοὺς Κορινθίους τὸν γάμον, ἔκρινε καλόν, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων, νὰ προσθέσῃ, ὅτι αὐτὸς δὲν ἐπέτρεπε δι' ἑαυτὸν τοιαύτας συγκαταβάσεις. «Θέλω πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν, ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ

Θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως» (1 Κορ. 7,7). Ἡ μνημονευθεῖσα κατὰ τοῦ Παύλου κατηγορία ὡς μανιακοῦ εἶχε διατυπωθῆ κατ' αὐτοῦ καὶ πολὺ προηγουμένως, ὅτε ἀκόμη εὐρίσκετο ἐν τῇ ζωῇ (2 Κορ. 5,13), ἀκόμη ἐνωρίτερον εἶχε διατυπωθῆ κατ' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Μάρκου 3,21), βραδύτερον δὲ διευτυπώθη κατὰ πολλῶν μεγάλων ἀνδρῶν.

Ὁ Ἀπόστολος, ὅπως ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἐχθροὺς καὶ κατηγοροὺς, οὕτως ἐπίσης εἶχε φίλους καὶ ἐπαινέτας. Οἱ ἐξ ἐθνικῶν χριστιανοί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς, ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ τοῦ χωρισμοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἰουδαϊσμοῦ, δὲν ἔφερον τὸν Παῦλον εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀλλὰ συνεδύαζον ὅλους εἰς ἀρμονικὸν σύνολον, ἰσοφαρίζοντες καὶ συγκαλύπτοντες τὰς μεταξὺ αὐτῶν διαφοράς. Ὁ Μαρκίων κατὰ τὴν δευτέραν ἑκατονταετηρίδα προὐχώρησε μὲ μεγάλα βήματα περαιτέρω, ἀνέδειξε καὶ ἐμεγέθυσε τὰς μεταξὺ τοῦ Παύλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων διαφοράς, ἐδέχθη, ὅτι μόνον ὁ Παῦλος ἐνόησε τὸν Χριστόν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἀπόστολοι πᾶρενόησαν αὐτόν, ἢ ἐπανάπεσαν εἰς τὸν ἰουδαϊσμόν. Ὁ Μαρκίων ἐστερεῖτο ἱστορικοῦ πνεύματος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτιμήσῃ τὰ συνδέοντα τὰς δύο ταύτας θρησκείας στοιχεῖα, Συνεπῆς πρὸς ἑαυτόν, ἔθεώρει γνήσια ἀποστολικά συγγράμματα μόνον τὰ τοῦ Παύλου ἢ τὰ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐπίδρασιν γραφέντα καὶ υιοθέτησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Παύλου διὰ τὴν σημασίαν τῆς πίστεως ἐν τῷ ζητήματι τῆς σωτηρίας.

Νεώτεροι θεολόγοι ἐξέψωσαν ἀκόμη περισσότερον τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, δεχθέντες αὐτόν ὡς ἰδρυτὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (W. Wrede, Paulus, 1907), ἢ δὲ ἀντίληψις αὕτη διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ μνημονευθέντος βιβλίου εἰσεχώρησε καὶ εἰς "Ἑλληνας διανοουμένους. Εἶναι φυσικόν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε τὸν χριστοκεντρικὸν μυστικισμόν τοῦ Παύλου, ἀλλὰ τίς δύναται (καὶ ἄνευ τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου) νὰ ἀρνηθῆ, ὅτι εἶχε τὸν θεοκεντρικὸν μυστικισμόν; Ὅχι βεβαίως τὸν ἀπαισιόδοξον ἀπέναντι τοῦ κόσμου ἀσκητικὸν μυστικισμόν, ἀλλὰ τὸν αἰσιόδοξον. Ἦσθάνετο ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ καὶ ἐν ἑαυτῷ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ εἶχε τὴν ἀντίληψιν, ὅτι οὐδεὶς γινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τὸν πατέρα, εἰ μὴ ὁ υἱός (Ματθαίου 11,27. Λουκᾶ 10,22). Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ Παῦλος διευτύπωσε ἐν ὁλόκληρον διδασκαλίαν περὶ τῆς σημασίας τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς δι' αὐτοῦ δικαιοσύνης τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντος καὶ τοῦ νεκροῦ ἐγείροντος Χριστοῦ. Ἄλλ' ἡ διδασκαλία αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν θεμελιώδη πίστιν τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος, εἶναι ἀνάπτυξις καὶ συστηματοποίησις αὐτῆς καὶ καθιστᾷ μὲν τὸν Παῦλον

ΠΑΥΛΟΣ Ο ΑΤΡΟΜΗΤΟΣ

Αὐτός εἶναι ὁ τίτλος ἑνὸς παλαιότερου βιβλίου γνωστοῦ Ἑγγυλοῦ συγγραφέως περὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἀληθῶς αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ προσφύεστερος καὶ κυριώτερος χαρακτηρισμὸς τῆς μεγαλυτέρας αὐτῆς χριστιανικῆς προσωπικότητος.

Τὶ δὲν λέγουν διὰ τὸν ἀτρόμητον Παῦλον οἱ λόγοι του: «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;... ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσι ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζῶή, οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεσιῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν» (Ρωμ. η' 35-39).

Καὶ ὁ ἀπλοὺς ἀναγνώστης τῶν στίχων αὐτῶν ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀπόλυτον ἀφοβίαν τοῦ γράψαντος. Δὲν εἶναι ἀφοβία κενῶν λόγων καὶ φράσεων, οὔτε ἐκ τοῦ ἀσφαλτοῦ ἀνελικρινῆς ἐντυπωσιακῆς ῥητορείας, οὔτε κομπορρημῶν ὑπερβολῆ ἀπεριοκέπτων ἐκφράσεων, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐντυπωσιακῆ κάλυψις ὑποκριτικῆς διαθέσεως. Εἶναι ἀφοβία ἀπολύτου ἀναδοχῆς τῆς εὐθύνης τῆς πλήρους καὶ ἀτέγκτου προσκολλησεως καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὴν ἰδεολογίαν του. Ἀφοσιώσεως, ἢ ὁποία

ἰδρυτὴν τῆς χριστιανικῆς θεολογίας, ὄχι ὄμως καὶ ἰδρυτὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Παρὰ τῷ Χρ.στῷ καὶ τῷ Παύλῳ αἱ πρὸς τὸν κόσμον σχέσεις εἶναι αἱ αὐταί. Ὑψίστη ἢ μόνη ἀξία τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου εἶναι ἡ ἠθικὴ ἐκτίμησις αὐτῶν (Ματθαίου 16,26. 1 Κορ. 7, 31, Ρωμ. 13,11 κξ). Ἀμφότεροι δὲν θεωροῦσι τὸν κόσμον ὡς τὸν τελευταῖον χῶρον τῶν πρὸς τὸν Θεὸν σχέσεων, ἀλλὰ πιστεύουσιν εἰς μέλλοντα κόσμον, ὃ μὲν Χριστός, συμφωνότερον πρὸς τὰς ἰουδαϊκὰς ἀντιλήψεις, ὡς ἀνάκλισην παρὰ τῆ μεσσιανικῆς τραπέζης μετὰ τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ (Ματθαίου 8, 11. 26,29), ὃ δὲ Παῦλος, ἐπὶ τὸ θεολογικώτερον καὶ ἑλληνιστικώτερον, ὡς δικαιοσύνην καὶ εἰρήνην, χαρὰν ἐν πνεύματι ἁγίῳ, δόξαν καὶ ἀθανασίαν (Ρωμ. 14,17. 2 Κορ, 4,6. Ρωμ, 6,4 καὶ 8). Τὸ διὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐμφανισθὲν ἀνθρώπινον ἰδανικὸν τῆς ἀγάπης καὶ καθαρότητος ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἰδανικὸν τοῦ Παύλου. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κεῖται ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ἰδρυθείσης θρησκείας καὶ δὲν εἶναι ἰδρυτὴς τῆς θρησκείας ταύτης.—Ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸν Παῦλον, ὄχι μόνον ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τῶν ὑπερβολικῶν φίλων αὐτοῦ.

Β. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ἐφθανε μέχρι τοῦ βαθμοῦ τῆς αὐθορμητοῦ ὁμολογίας «ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δ' ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλατ. β' 20).

Ἡ γραμμὴ τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανικοῦ βίου ἔχει δύο ὄψεις, ἀντικατοπτριζούσας αὐτὴν τὴν προσωπικότητα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Τὴν ἀπαλήν, καλὴν καὶ ἀγαθὴν τῆς ἀπεριορίστου καὶ τῆς τὰ πάντα στεγούσης ἀγάπης· καὶ τὴν σκληρὰν καὶ γρανιτώδη τοῦ ἀτέγκτου καὶ ἀκάμπτου ὡς πρὸς τὴν φιλαλήθειαν καὶ εὐθύτητα χαρακτήρος, τὴν ὅποیان καθορίζει τὸ ἐν πᾶσι «ναὶ ναὶ καὶ οὐ οὐ» (Ματθ. ε' 37) τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὡς εἰς ὄλα, οὕτω καὶ εἰς τὰ δύο αὐτὰ ὁ Παῦλος παρουσιάζει τὴν τελειότεραν ἔκφραση τῆς ὁλοκληρωμένης χριστιανικῆς ἰδεολογίας μὲ ἐμφανῆ τὴν ὄλην συνέπειαν τῆς ἀκολουθουμένης γραμμῆς.

Ἄλλ', ὡς ἐλέχθη, τὸ ἀκάμπτον τῆς ἐκφράσεως διὰ προσωπικότητος τοῦ μεγέθους τοῦ Παύλου, δὲν ἀποτελεῖ κενὸν ῥητορικὸν σχῆμα, ἀλλ' ἔκφραση τῆς πραγματικότητος καὶ φανέρωσιν τοῦ ἐξελισσομένου δραματικοῦ βιώματος, τῆς μέχρι κεφαλῆς καὶ μέχρι τῆς ἀπωτάτης τῆς συνεπειᾶς ἐπιβολῆς τῆς ἀκολουθουμένης ἰδεολογίας.

Ἴδου τί λέγει δι' αὐτὸ ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος: «ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις, ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρίς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίας πολλάκις. κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἔθνων, κινδύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσσει, κινδύνους ἐν ψευδαδέλφοις, ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι· χωρὶς τῶν παρεκτός, ἢ ἐπισύστασις μου ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγώ πυροῦμαι; εἰ κυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου κυχῆσομαι. Ὁ Θεὸς καὶ σωτὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἶδεν, ὃ ὦν εὐλογητός εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι... Διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι» (Β' Κορινθ. ια' 23- ιβ' 10).

Ἄλλ' ἄς παρακολουθήσωμεν ἐν προχειροτάτῳ διαγράμματι τὴν μεγάλην ζωὴν τοῦ Παύλου, καὶ εὐχερῶς ἀκόμη καὶ εἰς τοῦτο θὰ διακρίνωμεν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐνσυνειδήτως ὑπευθύνου ἀφοβίας καὶ ἀκαμψίας του.

Βεβαίως ἡ ἐκ παιδῶν ἀγωγή τοῦ μεγάλου Ταρσεῶς ἐβοήθησε σπουδαίως εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ὠραίου αὐτοῦ εἰς τὴν ἀκαμψίαν του χαρακτήρος.

Διὰ τε τοῦ οἰκογενειακοῦ του περιβάλλοντος καὶ τοῦ σχολείου του μορφοῦται μὲ φανατισμὸν ὡς Ἰουδαῖος ἐν πᾶσι, εἰς τρόπον ὥστε ἀκόμη

καί μακράν τῆς ἑβραϊκῆς ἰδεολογίας εὐρισκόμενος καί εἰς ὠριμωτάτην πλέον ἡλικίαν, μὲ ἱκανὴν εἰσέτι ὑπερηφάνειαν νὰ λέγῃ «'Εγὼ μὲν εἰμι ἀνὴρ 'Ιουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρά τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρῶου νόμου, ζηλωτῆς ὑπάρχων» (Πραξ. κβ' 3) καὶ «περιτομῆ ὄκταήμερος, ἐκ γένους 'Ισραήλ, φυλῆς Βενιαμίν, 'Εβραῖος ἐξ 'Εβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος... κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἀμεμπτος» (Φιλιπ. γ', 5,6).

Ποσάκις ὁ μικρὸς Σαοὺλ δὲν θὰ ἔψαλε μὲ τοὺς μικροὺς φίλους του μὲ παιδικὸν ζῆλον καὶ φανατισμὸν τὸ «'Ακουε 'Ισραήλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἷς ἐστὶ καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου!» (Δευτερον. 5' 5).

'Αλλὰ ὁ ὀλοκληρωμένος 'Εβραῖος νεανίας τῆς Ταρσοῦ, τοῦ ὁποῦ ἦτο ἔμφυτος ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος, ὡς ἀνεπτύχθη μάλιστα ἀργότερα καὶ ἐξεδηλώθη εἰς τὰς ὥραιας ἐκφράσεις του «οὗ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορθ. γ' 17) καὶ «τῇ ἐλευθερίᾳ ἣ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσε στήκετε καὶ μὴ ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλατ. ε' 1), δὲν ἐμύωπασε πρὸ τοῦ φωτὸς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς Ταρσοῦ. Καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἡ φιλοσοφία του ἔγιναν ἐνωρὶς κτῆμα τοῦ Παύλου καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ ἑλληνικὴ σοφία κατέστησαν ἐφόδιον σπουδαῖόν διὰ τὴν μεγάλην ἀνά τὸν κόσμον ἀποστολὴν του.

'Η ταλμουδικὴ ἐξ ἄλλου σοφία ἐπέβαλλε τὴν μὴ παραμέλησιν καὶ τῶν πρακτικῶν γνώσεων, αἱ ὁποῖαι πάντοτε ἠμπεροῦν νὰ εἶναι πολῦτιμοι διέξοδοι διὰ τὴν καθ' ἡμέραν ζωὴν. Καὶ ἰδοὺ ὁ νεαρὸς Σαοὺλ μαθητὴς καὶ χειροτεχνίας ἀκόμη εἰς ἕνα ἀπὸ τὰ πρακτικώτερα ἐπαγγέλματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. 'Η τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ, ἡ ὁποία δὲν ἀπῆτει καὶ πολλὴν καὶ δύσκολον ἐνασχόλησιν, γίνεται τέχνη του καὶ τὸ κύριον μέσον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐπέτρεπε νὰ διατυποῖ τὰς πολυτίμους ἐκείνας ἐκφράσεις εἰς φίλους καὶ ἐχθρούς: «αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεῖαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπῆρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί» (Πραξ. κ' 34) καὶ «κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν» (Α' Κορθ. δ' 12).

'Ακόμη ἕνα στοιχεῖον ὑπελείπετο διὰ τὸν πλήρη του ἐφοδιασμὸν, διὰ τὴν μεγάλην, μετὰ τὴν νεανικὴν περίοδον, ζωὴν του. 'Η ἐξασφάλησις τῆς ἐλευθέρου κινήσεως. "Ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον, διηνεκές διαβατήριον δυνάμενον νὰ ἀνοίγῃ ὅλας τὰς πύλας τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τὸν ἄλλον κόσμον. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν μόνον ἕνα τέτοιο μέσον ὑπῆρχε, τὸ νὰ εἶναι κανεὶς Ρωμαῖος πολίτης. Καὶ ὁ κατὰ βᾶθος φιλελεύθερος φανατικὸς 'Ιουδαῖος δὲν ἐδίστασε νὰ ἀπο-

κτήσῃ καὶ τοῦτο, διὰ νὰ διευκολύνῃ μὲ τὸ εἶναι Romanus sum καὶ τὴν πλέον δύσκολον διέλευσίν του μεταξὺ ἀκόμη καὶ τῶν ῥωμαϊκῶν λεγεώνων. 'Εχρειάζετο ἀκόμη καὶ τὸ πλῆρες ἐθνικοθηρησκευτικὸν βάπτισμα εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ τοῦτο ἔγινε ἐνωρίτατα καὶ μὲ ὄλον τὸν τόνον τῆς ἀποφασιστικότητος τοῦ αὐριανοῦ ἡγέτου τῆς χριστιανωσύνης.

Μετὰ τὸ πατροπαράδοτον προσκύνημα εἰς τὸ ἱερόν, ὡς μορφωμένος καὶ φιλόδοξος νεανίας συναναστράφη τοὺς πνευματικὸς καὶ ἡγετικὸς κύκλους τοῦ κέντρου καὶ ἄνευ πολλοῦ ὑπολογισμοῦ μὲ ἀποφασιστικότητα καὶ ἀφοβίαν παρεστάτησε τοὺς ἐκτελεστὰς τοῦ Στεφάνου, καὶ προσεφέρθη νὰ φυλάξῃ τὰ ἐνδύματα ἐκείνων ποῦ ἀνέλαβον τὸν μόχθον τοῦ λιθοβολισμοῦ.

'Η ἀφετηρία αὐτῆ τῆς δρᾶσεώς του ἦτο ἀποφασιστικῆ. 'Εντὸς ὀλίγου μὲ ἀνδρομνήνην καὶ ὠριμάζουσαν ἀποφασιστικότητα ξεκινᾷ ἄριστα ἐφωδιασμένος διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν ἀνατροπέων τῆς πατρῶας θρησκείας καὶ παραδόσεως καὶ μάλιστα εἰς τὴν γνωριμωτέραν του περιφέρειαν τῆς Δαμασκοῦ.

Καθ' ὁδὸν μεταβάλλεται ἄνωθεν τὸ σχέδιον τῆς ἀποστολῆς του, καὶ ὁ ἄνθρωπος τῆς τοιοῦτης προπαρασκευῆς, ὁ Σαοὺλ, «γίνεται σκευὸς ἐκλογῆς», ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς πληροῖ μὲ τὴν ἀφοβίαν καὶ ἀποφασιστικότητα τῆς νέας του ἀποστολῆς δλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπότητος.

Τὰ πάντα ἀντικατεστάθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Δαμασκοῦ μὲ τὴν πίστιν καὶ ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἄνευ περιορισμῶν, συμβιβασμῶν καὶ ἐπιφυλάξεων. Τὰ πάντα καὶ ἐν πασὶ διὰ τὸν Παῦλον Χριστός, καὶ ἔτσι ἀρχίζει ἡ ἀτρόμητος ζωὴ τῆς ἀναλήψεως τῆς εὐθύνης μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου σημείου τῆς συνεπέλας τῆς, τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου εἰς τὴν κοσμοκράτειραν Ρώμην. 'Ἦτο μακρὸς ὁ δρόμος ἀπὸ τῆς Δαμασκοῦ εἰς Ρώμην καὶ οἱ διάφοροὶ του σταθμοί, ἡ 'Αντιόχεια καὶ ἡ Κύπρος, τὰ ἐνδότερα τῆς Μ. 'Ασίας, καὶ ἡ 'Εφεσος, οἱ Φίλιπποι καὶ ἡ Βέρροια τῆς Μακεδονίας, ἡ Θεσσαλονίκη, αἱ 'Αθῆναι καὶ ἡ Κόρινθος, ἡ Κρήτη καὶ ἡ Μάλτα καὶ εἴ τις ἄλλος, οὐδὲν ἄλλο ἐσήμαιναν ἢ ἐπανάλησιν ἀκουσίας ἐπιδείξεως τῆς αὐτῆς ἀκάμπτου καὶ ἀτρομήτου ἀποφασιστικότητος μὲ πλήρη ἀνάλησιν τῶν εὐθύνων τῆς ἐπιτακτικῆς δι' αὐτὸν μεγάλης ἀποστολῆς του, κατὰ τὴν ἐντολὴν τῆς Δαμασκοῦ! Καὶ τέλος ἡ Ρώμη! 'Ἐδῶ ἀντικρύζει τὸ τελευταῖον ὄριον τῆς συνεπέλας, τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ἀλλὰ πῶς; μὲ τὴν ἡρεμίαν τῆς ἀφοβίας καὶ τῆς ἀτρομήτου ὡς πάντοτε ἀποφασιστικότητος, «ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα» λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος Κριτής». (Β' Τιμοθ. δ' 6-8).

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ ΕΝΘΑ ΕΚΗΡΥΞΕΝ Ο ΠΑΥΛΟΣ

Περί της θέσεως, από της οποίας ο απόστολος Παύλος έξεφώνησε την περιλάλητον ομιλίαν του, πολλαί γνώμαι προεβλήθησαν.

Οι παλαιότεροι, έχοντες υπ' όψιν άθηναικάς παραδόσεις Άωνούμων, έπίστευον ότι ο Παύλος έκήρυξεν εις την Πνύκα, την όποιαν συγχέουν με τον βράχον του Άρείου Πάγου.

Άλλοι υπέθεσαν ότι έκήρυξεν εις Στοάν τινα της άρχαιας Άγοράς (την Βασιλείον ή την Ποικίλην στοάν, άναφανείσας έσχάτως διά των άμερικανικών άνασκαφών), όπου, ως γνωστόν, έδιδασκον οι φιλόσοφοι τους «παρατυγχάνοντας».

Τέλος άλλοι έπίστευσαν ότι επί του βράχου του Άρείου Πάγου έγένητο τό κήρυγμα, άνωθεν δηλαδή της σωζομένης λαξευτής επί του βράχου κλίμακος.

Έσχάτως ο άμερικανός Εϋγένιος Vanderpool εις άρθρον του εις την «Archaeology» (τόμ. 3, 1950, σελ. 34 κ. έ.), έχων υπ' όψει τον υπ' έμοιο άνασκαφέντα τώ 1915 βορείως του βράχου του Άρείου Πάγου βυζαντινόν ναόν Διονυσίου του Άρεοπαγίτου (βλ. Άρχαιολογικών Δελτίων Υπουργείου Παιδείας, τόμ. Β', 1916 σελ. 119-143), προτείνει ως θέσιν του κηρύγματος του Παύλου τον χώρον, τον όποιον κατέχουν τά έρείπια του βυζαντινού ναού του Άρεοπαγίτου. Την γνώμην αυτήν άσπάζομαι, προβάλλω δέ και έτέρους λόγους, τους όποιους δέν ειχεν υπ' όψιν του ο Vanderpool.

Διά νά κρίνη τις άσφαλέστερον, καλόν εινε ν' άκολουθήση τό κείμενον των Πράξεων (ιζ'. 16 κ. έ.) έξ αύτου συνάγεται ότι δύνανται

Την μεγάλην ζωήν κατά την πλήρη συνέπειάν της έπεσφράγισεν ο μέγας θάνατος, και επί του μνημείου του, τό όποιον ο ίδιος ήγειρε διά την αιωνιότητα, ο ίδιος έθεσε και την ήγισραφήν την έπισφραγίζουσαν τό μέγα έργον της μεγάλης ζωής του: «έκαστος δέ τον ίδιον μισθόν λήψεται κατά τον ίδιον κόπον... έκαστος δέ βλέπεται πώς οίκοδομεί· θεμέλιον γάρ άλλον ουδεις δύναται θείναι παρά τον κείμενον, ός έστιν Ίησους Χριστός. Εί δέ τις έπικοδομεί επί τον θεμέλιον τουτον χρυσόν, άργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον· καλάμην· έκάστου τό έργον φανερόν γενήσεται· ή γάρ ήμέρα δηλώσει· ότι έν πυρί άποκαλύπτεται· και έκάστου τό έργον όποιον έστί, τό πυρ δοκιμάσει. Εί τινος τό έργον μένει, δ έπωκοδόμησε, μισθόν λήψεται...» (Α'. Κορινθ. γ' 10-15).

Αυτή εινα ή ζωή και τό έργον του άτρομήτου, πρό του κακού και του ψεύδους, Παύλου. Έν τοίς έργοις του έδοξάσθη και δοξάζεται τό όνομα του Θεού (Ματθ. ε'. 16) και ο Θεός έσωσεν αυτόν έν τή βασιλεία Του (Β'. Τιμοθ. δ'. 18).

ΑΜΙΑΚΑΣ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

νά διακριθώσι τά έξής στάδια του κηρύγματος του Παύλου: 'Ο Άπόστολος πρώτον «διελέγετο έν τή συναγωγή τοίς Ίουδαίοις και τοίς σεβομένοις (ως συνήθιζε δηλ. νά κηρύττη τό πρώτον έν τή Συναγωγή) και έν τή άγοιζή κατά πΰσαν ήμέραν πρός τους παρατυγχάνοντας» (άν έκήρυξεν έν τή Συναγωγή και μετά ταύτα έν τή Άγορά, ή άν εις άμφοτέρα, δέν διευκρινίζεται υπό του Λουκά).

Ο συγγραφεύς των Πράξεων συνεχίζει την δράσιν του Παύλου έν τή Άγορά. Έκει «τινες των Έπικουρείων και Στωϊκών φιλοσόφων συνέβαλλον αύτώ» και άλλοι έξ αύτων τον άπεκάλουν «σπερμολόγον», άλλοι δέ έλεγον ότι «ξένων δαιμονίων δοκει καταγγελεύς ειναί ότι τον Ίησούν και την άνάστασιν αύτου εύγγελλίζετο».

Οι φιλόσοφοι ούτοι «έπιλαβόμενοι αύτου επί τον Άρειον Πάγον ήγαγον λέγοντες...». «Σταθείς δέ ο Παύλος έν μέσφ του Άρείου Πάγου έφη...». Διά του «έπιλαβόμενοι» δέν έννοείται βεβαίως ότι έφερον τον Παύλον ως υπόδικον εις τό Δικαστήριον του Άρείου Πάγου, του έχοντος δικαιοδοσίαν νά δικάζη και τά αναγόμενα εις την θρησκείαν ζητήματα, άλλ' έχει την έννοίαν της προσκλήσεως πρός διαφώτισιν των κηρυττομένων. Ο Παύλος άνταποκρίνεται εις την πρόσκλησιν των φιλοσόφων και έρχεται εις τον Άρειον Πάγον. Ένταύθα πάλιν δέον νά διευκρινισθί ή θέσις, έν ή «σταθείς έφη». Πρός τοϋτο όμως εινε άνάγκη νά έρμηνευθοϋν αί φράσεις «επί τον Άρειον Πάγον» και «σταθείς έν μέσφ του Άρείου Πάγου». Έκλαμβάνονται ως τοπογραφικά σημεία ή ως τόπος ένθα συνεδρίαζε τό συνέδριον των Άρεοπαγιτών;

Τινες ύπεστήριζον, ότι κατά την εποχήν του Παύλου τό Δικαστήριον των Άρεοπαγιτών θά συνεδρίαζεν εις την Βασιλείον στοάν της άγοράς· περί τούτου όμως ουδεμίαν έχομεν μαρτυρίαν: τούναντίον γνωρίζομεν ότι εις τον «λόφον του Άρεως» ή εις τι σημείον αύτου έδίκαζεν άνέκαθεν Ιερών όρκωτόν δικαστήριον, τό όποιον άσφαλώς θά ύπήρχε και κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους.

Τό ζήτημα εινε ποδ δύναται νά ύποτεθί ότι ήτο τοϋτο έκτισμένον. Εις τό βορειον μέρος του βράχου του Άρείου Πάγου εινε ή μόνη κατάλληλος θέσις νά τοποθετηθί τό Δικαστήριον του Άρείου Πάγου, οϋτινος όμως λείψανα δέν διεσώθησαν, καθ' όσον επί της θέσεως αύτου άνηγέρθη—άγνωστον άν μετά την έπικράτησιν του Χριστιανισμού, άσφαλέστατα όμως εις πρώτους βυζαντινούς χρόνους—ο ναός του πρώτου δεχθέντος τό κήρυγμα και χρηματίσαντος πρώτου έπισκόπου Άθηνών Διονυσίου του Άρεοπαγίτου.

Κατά τάς άνασκαφάς μου άνεφάνη εις τό μέσον του ναού Βήμα, όπερ ήρμήνευσα εις την μελέτην μου ως άμβωνα, έχων υπ' όψιν μου τον άμβωνα του βυζαντινού ναού της Καλαμ-

πάκας, όπου διετηρήθη ούτος εκ του προϋπάρχοντος παλαιοχριστιανικού ναού (βλ. ΑΔ. Ξ. Α. σ. 126, πρβλ. και άποκατάστασιν του μνημείου εις σ. 127 εικ. 5).

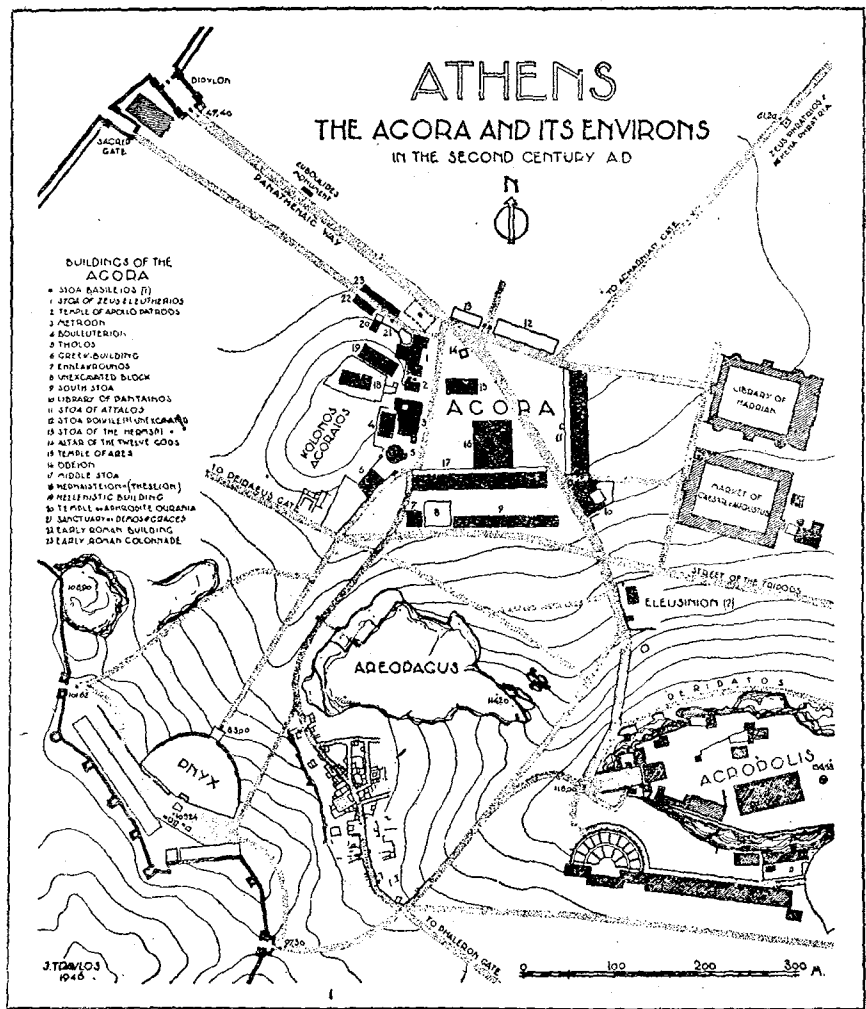
Δέν θα ήδύνατο νά υποτεθῆ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ τοῦ πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν διετηρήθη ἐκ σεβασμοῦ τὸ Βῆμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐγένετο τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου; (ἀν σημειωθῆ ἡ ἀκόμη ὅτι παρὰ τὸν νομιζόμενον ἄμβωνα ἀνεφάνη ἐπὶ τοῦ δαπέδου πίθος και ἀριστερὰ παρὰ τὴν δεξιάν κιονοστοιχίαν ὀχετός· ἔχομεν και ἄγλασμα τοῦ Παύλου; ὑποθέσεις βεβαίως παρακινδυνευμέναι, σημειούμεναι ὅμως ἐνταῦθα ὡς ἀρχαιολογικά πορίσματα!).

Τὸ ζήτημα ἀν ἐδέχθησαν εἰς συνεδρίασιν οἱ Ἀρεοπαγῖται τὸν Παῦλον ἢ ἀν τὸν ἤκουσαν εἰς σινοελ ἀκαδημαϊκὴν διάλεξιν εἶνε δευτερεύον. Ἐκ τῶν συμφραζομένων φαίνεται ὅτι τὸ δεύτερον εἶνε ὀρθότερον και ὅτι εἰς τὸ δικαστήριον τῶν Ἀρεοπαγῖτων παρίσταντο και ἄλλοι Ἀθηναῖοι, ἀφοῦ προσφωνεῖ αὐτοὺς διὰ τοῦ « Ἄνδρες Ἀθηναῖοι». Ἐπίσης δέν δηλοῦται ἀν ἐντὸς δικαστηρίου ὠμίλησεν ἢ ἔξωθεν αὐτοῦ εἰς θέσιν τοιαύτην, ὥστε νά κυριολεκτῆ τὸ «σταθεῖς ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου».

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ὅμως λόγων συνηγοροῦσι και ἔτεροι διασωθεῖσαι παραδόσεις και θρύλοι, ἀναφερόμενοι εἰς τὸν χῶρον τοῦτον, ἐνθα τὰ ἔρειπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

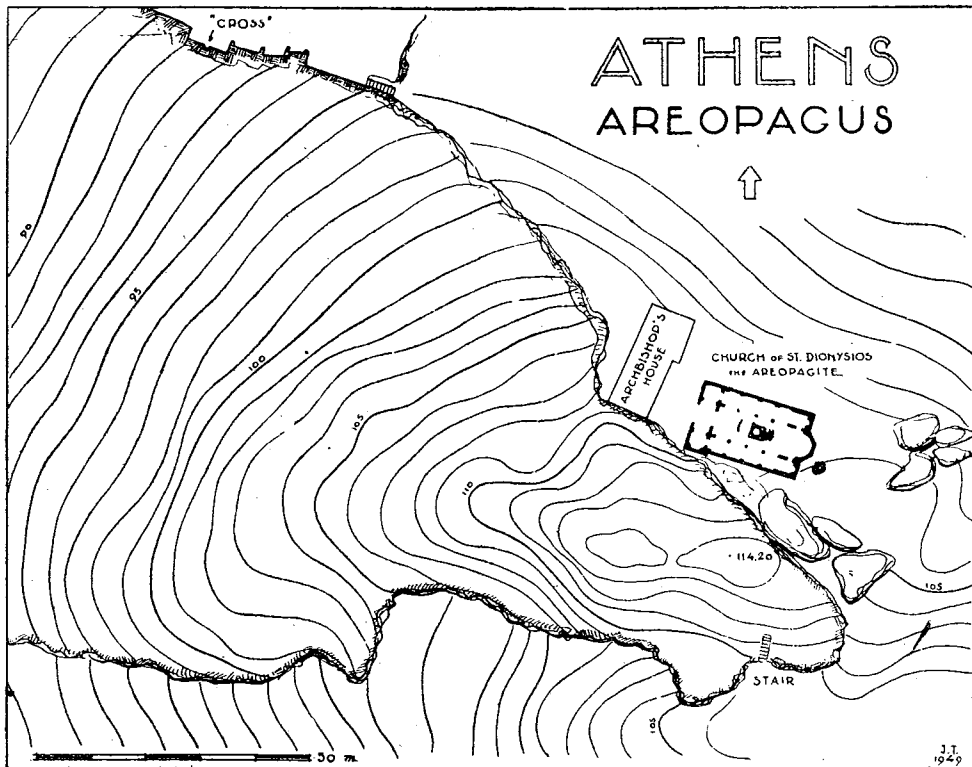
Ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ διασώζεται φρέαρ (εἰδος μικρᾶς δεξαμενῆς πληρουμένης δι' ὀμβρίων ὑδάτων, ἧς εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς θά ἦτο ξηρά)· τὸ φρέαρ τοῦτο φέρεται εἰς τὰς ἀθηναϊκάς παραδόσεις ὡς φρέαρ ὅπου «ἐκρύβη ὁ Παῦλος ἐπὶ 24 ὥρας ἐν τινι διωγμῷ, ὃν οἱ ἔχθροί του ἐκίνησαν κατ' αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐπιστροφήν τοῦ Ἀρεοπαγίτου εἰς τὸν χριστιανισμόν» (παραδόσεις, διασωθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ του Βαβῖν (1674) (Spon, ἔκδ. 1674· τοπογρ. Πίναξ αὐτόθι Νο 21 «maison, église et puits de S. Denis»· πρβλ. και Καμπούρογλου, Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων Α'. τόμ. σελ. 198).

Κάτωθεν πάλιν τῶν ἔρειπῶν ἐπὶ τῶν ΒΔ. βράχων τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑπάρχει *σταυρικὸν*

χάραγμα, ἀποκαλούμενον κοινῶς «ὁ Στανός τοῦ ἁγίου Παύλου» (Καμπούρογλου, Αἱ Παλαιαὶ Ἀθηναίαι σελ. 161), ὅπου μέχρις ἐσχάτων οἱ παλαιοὶ Ἀθηναῖοι μετέβαινον και προσεκύνοῦν τὸν σταυρὸν ἀνάπτοντες κανδήλαν.

Ἐπομένως ἡ γνώμη ὅτι εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ὅπου εὑρίσκονται τὰ ἔρειπια τοῦ βυζαντινοῦ ναοῦ τοῦ Ἀρεοπαγίτου, πρέπει νά ἀναζητηθῆ ἡ θέσις ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐκήρυξεν ὁ Παῦλος, ἔχει τὰς περισσοτέρας πιθανότητας. Τελικαὶ σκαφικαὶ ἐρευναι τοῦ χώρου δέν ἐπεχειρήθησαν ἀκόμη. Τῷ 1934 ἡ ἐνταῦθα Ἀμερικανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολὴ διὰ τῆς Dorothy Barr Thompson ἐζήτησε νά ἐρευνηθῆ περαιτέρω τὸν χῶρον ἀνεῦ ὅμως ἀποτελέσματος (ἀξιόλογα μάλιστα σημεῖα τοῦ ναοῦ ἢ δευτέρα ἀνασκαφῆ ἐξηφάνισεν), ἐλπίζω δὲ εἰς δοθησομένην εὐκαιρίαν νά δυνηθῶ νά διευκρινήσω ἀν ὑπὸ τὸν βυζαντινὸν ναὸν τοῦ 9ου αἰ. (ὅπως δέχομαι νῦν τὸν ἠρειπωμένον παρὰ τὸν Ἀρειὸν Πάγον βυζαντινὸν ναὸν) ὑπάρχει ἀρχαιότερον παλαιοχριστιανικὸν κτίσμα, και δυτικώτερον εἰς τὴν θέσιν, ὅπου ὑπῆρχε τὸ οἶκημα

τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς ἐσχάτους βυζαντινοὺς μετὰ τὴν Φραγκοκρατίαν χρόνους, σφύζονται ἴχνη τοῦ Δικαστηρίου τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, ἂν καὶ τὰ μέρη ταῦτα ἔχουν ὑποστῆ μεταβολὰς ἕνεκα σεισμῶν, ὅπότε ἀπεκολλήθησαν τμήματα βράχων ἐκ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου (βλ. χρονολογίας σεισμῶν εἰς μελέτην μου ἔ. ἀ. σελ. 132).

Παραθέτω ἀνωτέρω δύο τοπογραφικὰ διαγράμματα τῆς Ἀγορᾶς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν καὶ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου (ὅπου διακρίνονται; ὁ ναὸς τοῦ Ἀρεοπαγιτοῦ, ὁ ἐπισκοπικὸς οἶκος καὶ οἱ καταπεσόντες βράχοι), κατὰ σχέδια τῆς συνεχιζομένης ἀνασκαφῆς τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἴδου δύο πελώρια ὀνόματα τῆς ἱστορίας, τὰ ὁποῖα συνεμφανίζονται αὐτομάτως εἰς τὴν μνήμην παντὸς Ἑλλήνος καὶ παντὸς θεολόγου, μάλιστα κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο διὰ τὴν χριστιανωσύνην ἔτος τοῦ Ἀπ. Παύλου, καὶ τὰ ὁποῖα, παρὰ τὴν χωρίζουσαν αὐτὰ μεγάλην ἀπόστασιν χρόνου, φυλῆς, μορφώσεως, ἐπαγγέλματος, πίστεως, ἡθῶν καὶ εἰδῶν δράσεως, πᾶν ἄλλο παρὰ ἱστορικῶς ἄσχετα καὶ ἀνεπίδεκτα παραλληλισμοῦ τυγχάνουσιν. Ὁ μέγας τῶν ἔθνῶν ἀπόστολος εἶναι τόσον ὀλίγον ἄσχετος πρὸς τὸν μέγαν ἐκεῖνον τῶν ἔθνῶν συγκλονετῆν καὶ ἐξελληνιστῆν, ὅσον εἶναι ἄσχετα πρὸς ἄλληλα τὸ ἀποστολικὸν ἔργον τοῦ

πρώτου πρὸς τὸ πολιτικὸν καὶ ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τοῦ δευτέρου. Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἔζησε $3\frac{1}{2}$ περίπου αἰῶνας πρὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου, ἀλλ' ὑπῆρξεν ὁ πρωτεργάτης τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἱστορικοῦ φαινομένου, τὸ ὁποῖον καλεῖται ἐν τῇ ἱστορίᾳ «Ἑλληνισμός» καὶ ἀφετηρία τῆς μεγάλης ἐκείνης καὶ λαμπρᾶς ἱστορικῆς περιόδου, ἡ ὁποία καλεῖται «Ἑλληνιστική», ἐντὸς τῆς ὁποίας καὶ διὰ τῶν μέσων τῆς ὁποίας ἔζησε καὶ ἔδρασεν ὁ Ἀπ. Παῦλος, καὶ ἄνευ τῆς γνώσεως τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανοηθῆ καὶ προσηκόντως ἐκτιμηθῆ ἢ προσωπικότης καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀποστόλου τούτου. Ὁ Ἀπ. Παῦλος ὑπῆρξε μὲν «Ἑβραῖος τῷ γένει», ἀλλ' Ἑβραῖος ἑλληνιστῆς, τέκνον ἐπιφανῆς τῆς Ἰουδαϊκῆς ἑλληνιστικῆς διασπορᾶς, γέννημα καὶ θρόμμα τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἑλληνιστικοῦ κέντρου, τῆς Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας, τοῦ μεγαλείου τῆς ὁποίας σαφεστάτην καὶ ἀκεραίαν συνείδησιν εἶχεν, ὅπως καταφαίνεται εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ λόγου του πρὸς τὸν Ῥωμαῖον χιλιάρχον τῆς Ἰερουσαλήμ, ὅπου παρίσταται λέγων «ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμὶ Ἰουδαῖος Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης... γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ, ἀνατεθραμμένος δ' ἐν τῇ πόλει ταύτῃ» (Πραξ. κα' 39 καὶ κβ' 3). Ἑλληνιστικὴ ὑπῆρξεν ἡ πρώτη του μόρφωσις, ἔστω καὶ ἐὰν μὴ ἐφοίτησεν εἰς ἑλληνικὰς σχολὰς. Ἑλληνικὴ ὑπῆρξεν ἡ γλῶσσά του, ἄνευ τῆς ὁποίας θὰ ἐδυσχεραίνετο σφόδρα ἡ πνευματικὴ του μετὰ τῆς ἑλληνοφώνου οἰκουμένης ἐπικοινωνία. Εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην εἶχε συντελεσθῆ ἡ κατὰ τὴν ἀντίληψιν παλαιωτάτων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων «θεόθεν οἰκονομηθεῖσα» μετάφρασις κατὰ τοὺς Ὁ',

διὰ τῆς ὁποίας «ἡ σημιτικὴ μονοθεΐα τῆς Π. Διαθήκης περιεβλήθη τὸ ἑλληνικὸν ἔνδυμα», κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν τοῦ Deissmann, καὶ ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ Βίβλος τόσον τοῦ Παύλου καὶ τῆς ἑλληνιστικῆς Ἰουδαϊκῆς διασπορᾶς, ὅσον καὶ τῆς ἑλληνοφώνου χριστιανικῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτῆς τῆς Ρωμαϊκῆς μέχρι τοῦ 150 μ. Χ. Οὐδὲ ὑπῆρξε τὸ παράπαν τυχαίον τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀπόστολος τῶν ἔθνῶν ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἀκριβῶς ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, ἡ ὁποία προσφυῶς ἐχαρκτηρίσθη ὡς «τὸ μεταίχμιον μεταξὺ δύο πολιτισμῶν, τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ ἀπ' ἑνὸς καὶ τοῦ σημιτοβαβυλωνιακοῦ ἀπ' ἑτέρου». Ἐν γένει ὁ Μ. Ἀλέξανδρος προπαρεσκεύασε σημαντικώτατα, συμφώνως πρὸς τὴν θεϊαν βουλήν, τῆς ὁποίας ἐγένετο ὄργανον, τὸ ἔργον τοῦ Ἀπ. Παύλου διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθείσης νέας ἱστορικῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἑλληνιστικοῦ πολιτισμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου προωθήθη σπουδαίως τὸ διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ συντελεσθὲν ἔργον τῆς ἐνώσεως Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο μία μεγάλη ἱστορικὴ κληρονομία, τὴν ὁποίαν κατέλιπεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν προσφυᾶ παρατήρησιν τοῦ Holzner, ἐκληρονόμησε καὶ κατὰ μέγα μέρος ἐπραγματοποίησεν ὁ Ἀπ. Παῦλος.

Ἀπὸ τίνος ἐπόψεως ἡ πρὸς Δυσμᾶς μεγάλη εὐαγγελιστικὴ ἐκστρατεία τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἔθνῶν, ἐάν δὲν θὰ ἦτο προσφύς νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ μεγάλη πνευματικὴ ἀντεπίθεσις τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Δύσιν, θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ἡ πνευματικὴ ἀντιδωρεὰ τῆς ἐξελληνισθείσης καὶ ἐχριστιανισθείσης Ἀνατολῆς πρὸς τὴν εἰδωλολατρικὴν Δύσιν. Δὲν γνωρίζομεν μέχρι ποίου βαθμοῦ εἶχε συνείδησιν τοῦ ἐγχειρήματος τούτου ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἐνὸς μόνον πράγματος εἶχεν ἀσφαλῆ καὶ σαφεστάτην συνείδησιν, τοῦ ὅτι, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Κυρίου ἐν τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ ἔρωθεν τῆς Δαμασκοῦ ὄραματι, «σκεῦος ἐκλογῆς ἐστὶ τοῦ βασιτάσαι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἐνώπιον ἔθνῶν τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραὴλ» (Πραξ. θ' 15). Εἶναι ὅμως δύσκολον νὰ παραδεχθῶμεν, ἔστω καὶ ἐάν οὐδένα ὑπαινιγμὸν περὶ τοῦ πράγματος ἔχωμεν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Ἀπόστολος θὰ ἠγνόει τελείως τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου εἶναι συνδεδεμένοι τοσοῦτοι θρύλοι Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως μέχρι σήμερον καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ὁποίου ἔφερε πρὸ παντὸς ἡ ἐποχή, ἐν ἧ ἔζη καὶ τῆς ὁποίας ἦτο ἐν μέρει τέκνον ὁ θεῖος Ἀπόστολος.

Ἄλλ' εἴτε θέλει τις νὰ παραδεχθῆ τοῦτο εἴτε δὲν θέλει, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ καταπλαγῆ διὰ μερικὰς συμπτώσεις καὶ μερικὰς ἀναλογίας, τὰς ὁποίας, παρὰ τὸ μέγεθος τῶν διαφορῶν, παρουσιάζει ἡ πρὸς τὰ ἔθνη θριαμβευτικὴ εὐαγγελιστικὴ πορεία τοῦ Παύλου πρὸς τὴν ἐπίσης θριαμβευτικὴν πρὸς ἀνατολὰς ἐκπολιτιστικὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Ἐν πρώτοις αὐτῇ ἡ γενέτειρα τοῦ Παύλου, ἡ Ταρσός, δὲν ἦτο ξένη πρὸς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὁ ὁποῖος εἶχε διέλθει διὰ τῆς πε-

ριοχῆς αὐτῆς καὶ εἶχε λουσθῆ τὸσον ἐπικινδύνως εἰς τὰ ψυχρὰ ὕδατα τοῦ διαρρέοντος αὐτὴν ποταμοῦ Κύδνου. Ἰδιαιτέρως ὅμως ἐλκύει τὴν προσοχὴν τοῦ μελετητοῦ τῆς ἱστορίας ἀμφοτέρων τῶν ἀνδρῶν τούτων ἡ σύμπτωσις τῆς ἀφρητηρίας τῆς ἐκστρατείας ἀμφοτέρων, παρὰ τὴν ἀντίθεσιν τῆς κατευθύνσεως ἐκατέρου τούτων. Πρόκειται περὶ τῆς περιπέστου πόλεως Τροίας, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ μικρασιατικοῦ ἐδάφους ἀφρητοῦ τοῦ τε Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἰλίου καὶ ἀπὸ τὰς μετ' αὐτοῦ συνδεομένας μεγάλας ἱστορικὰς ἀναμνήσεις, μάλιστα τὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ἐμπνέεται ὁ Μακεδὼν στρατηλάτης εἰς τὴν πραγματοποιήσασιν τῶν μεγαλεπιβόλων σχεδίων του. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἡ πόλις αὕτη χρησιμεύει ὡς ἀφρητοῦ τοῦ Ἀπ. Παύλου προσερχομένου ἐξ ἀνατολῶν καὶ μελειῶντος τὴν πρὸς δυσμᾶς ἐπέκτασιν τοῦ ἔργου του. Θὰ ἐγνωρίζεν ἀρά γε οὗτος τὴν λεπτομέρειαν ταύτην τῆς ἱστορίας τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου; Καὶ ἐάν τὴν ἐγνωρίζε, θὰ τὴν ἐνεθυμήθη ἀρά γε κατὰ τὴν κοσμοϊστορικὴν ἐκείνην τοῦ ἰδικοῦ του ἔργου στιγμὴν; Δὲν γνωρίζομεν. Ὅπως ἴσως ὅμως εἶναι ἀξιοπαρατήρητος ἡ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ «ἐν ὄραματι διὰ νυκτὸς» ἐμφάνισις εἰς τὸν Παῦλον «Μακεδόνας ἀνδρὸς», καλοῦντος αὐτὸν καὶ λέγοντος «διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν» (Πραξ. ις' 10). Ἄξιον παρατηρήσεως καὶ τὸ περαιτέρω δρομολόγιον τοῦ Παύλου. Ἡ πρώτη εὐρωπαϊκὴ πόλις, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἰδρύει οὗτος χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, εἶναι οἱ Φίλιπποι, πόλις συνδεομένη μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ πατρὸς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Περαιτέρω ἡ Θεσσαλονίκη, μὲ τὴν ὁποίαν τόσον στενῶς καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ κηρύγματος καὶ διὰ τῶν δύο ἐπιστολῶν του συνέδεσε τὸ ὄνομά του ὁ Παῦλος, ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἄλλὰ καὶ ἡ Κόρινθος, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ μέσου Βερροίας καὶ Ἀθηνῶν μετέβη καὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον κατέστησεν αὐτὴν κέντρον ἱεραποστολικῆς δράσεως καὶ ἐπανειλημμένως τὴν ἐπεσκέφθη καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ὁποίας ἀπύθυνη δύο τῶν σπουδαιοτέρων του ἐπιστολῶν, καὶ ἡ πόλις, λέγω, αὕτη συνεδέετο στενῶς μὲ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, διότι ἐν αὐτῇ ἀνεκηρύχθη οὗτος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμῶν τῆς ἐκστρατείας ταύτης.

Βεβαίως αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων μεγάλων τῆς ἱστορίας ἀνδρῶν καὶ τοῦ ἔργου αὐτῶν εἶναι τόσον μεγάλα, διαφοραὶ, ὅπως εἶπομεν χρόνον, φυλῆς, πολιτισμοῦ, ἐπαγγέλματος, ἡθους, ἐπιδιώξεων, μέσων πρὸς ἐπίτευξιν αὐτῶν κλπ., ὥστε νὰ ἀποβαίνει λίαν παρακεκινδυνευμένη ἡ σύγκρισις αὐτῶν. Ἄλλὰ διὰ πάντας τοὺς προμνημονευθέντας λόγους εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ νὰ συσχετίσῃ τις τὰς προσωπικότητας ταύτας καὶ νὰ μὴ θεωρήσῃ ἀλληλένδετον τὸ ἔργον τοῦ πρωτεργάτου τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ πρωτεργάτου τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ νὰ μὴ ἐκλάβῃ ἀμφοτέρους ὡς ὄργανα τῶν θεϊῶν βουλῶν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ὡς συνθήματα τῆς θαυμαστῆς συζυγίας καὶ τῆς παλιντόνου ἀρμονίας τοῦ χριστιανικοῦ μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, μετὰ τῆς ὁποίας θὰ εἶναι εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα συνδεδε-

μέμον τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

“ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,”

Ὁ Παῦλος εἶναι, ὡς ὄλοι οἱ μεγάλοι, πολὺπλοκο, συνθετος φύσις. Ἡ προσωπικότης του ἐμφανίζει ποικίλας πλευράς, τῶν ὁποίων τὴν γνωμοὶν καθιστοῦν δυνατὴν αἱ ἐπιστολαὶ του, ἅμεσοι ἐκφράσεις τοῦ χαρακτήρου καὶ τῆς φύσεώς του. Εἰς μίαν παλαιὰν μελέτην ἐπεχείρησα νὰ παράσχω συνολικὴν, εἰ καὶ σύντομον, εἰκόνα τῆς προσωπικότητος τοῦ μεγάλου ἀποστόλου κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν πλευράς. Ἐνταῦθα θὰ περιορισθῶ εἰς σύντομον χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ ὡς ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος ἀνέτρεψε διὰ τοῦ κηρύγματός του ἕνα ὁλόκληρον κόσμον διὰ νὰ ἰδρῶσῃ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων του ἕνα νέον.

Τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιταγὴν ἔλαβεν ὁ Παῦλος ἀπ’ εὐθείας παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὡς οἱ προφηταὶ τῆς Π. Διαθήκης κατὰ τὴν πορείαν του πρὸς Δαμασκόν. Κατ’ αὐτὴν ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, ἵνα εὐαγγελιζῆται αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσι. Τὸ βίωμα τῆς ἀποκαλύψεως ταύτης ἐνήργησεν ἐπ’ αὐτοῦ ὅπως ἡ «ἀσημένια ματιά», περὶ τῆς ὁποίας ὀμιλοῦν μερικοὶ ψυχολόγοι. Δι’ αὐτοῦ εἶδε συγχρόνως τὸ περιεχόμενον τῆς νέας, ὑψηλοτέρας ἀποκαλύψεως, καὶ τὴν νέαν, ἀνάλογον πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦτο μορφήν ὡς ἐνιαίαν καὶ ἀρμονικὴν ὁλότητα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ πλήρης ρῆξις πρὸς τὸ παρελθόν, ἡ ἀνατροπὴ τοῦ τέως τρόπου θεωρήσεως Θεοῦ, κόσμου, ἱστορίας καὶ ἀνθρώπου, καὶ ἡ πρόσκτισις νέων ἀρχῶν καὶ νέων βάσεων βίου, αἱ ὁποῖαι κατευθύνουν εἰς τὸ ἐξῆς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν δράσιν του. «Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά». Τώρα πλέον δὲν ζῆ αὐτός, ζῆ ἐν αὐτῷ ὁ Χριστός, καὶ ὡς οἱ προφηταὶ συναισθάνεται καὶ ὁ Παῦλος τὸ βίωμα ἐκεῖνο τῆς νέας ἀποκαλύψεως ὡς ἐπιταγὴν. Πορεύεται ἔκτοτε ἀπὸ τὴν οἰκουμένην δεδεμένος τῷ πνεύματι τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ κινεῖ αὐτὸν ἐκ τῶν ἔνδον ὅπως πορευθῆ εἰς πάντα τὰ ἔθνη ὡς κήρυξ τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως, ἀψηφῶν κόπους καὶ θλίψεις, διωγμοὺς καὶ κινδύνους, ὅπως ὄλοι οἱ προνομιούχοι, ὄλοι οἱ ἐκλεκτοί, οἱ ὁποῖοι ἐδέ-

χθησαν τὸ «φίλημα τῆς Χιμαίρας», τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Αἰωνίου. Μυστηριώδης ἐσωτερικὴ ἀναγκαστικότης ὠθεῖ αὐτοὺς πρὸς ἀνακοίνωσιν τῶν ἀποκαλύψεων αὐτῶν, συναισθάνονται ἑαυτοὺς ὡς ὄργανα τοῦ Θεοῦ πρὸς πραγματοποίησιν ὑψηλοτέρων σκοπῶν, πρὸς ἐμβολὴν τοῦ αἰωνίου ἐντὸς τῆς ἱστορικῆς ροῆς, πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς μέχρι τῶν ἀνωτέρων ἀξιών, αἱ ὁποῖαι ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν ὡς ἀπὸ κεντρικὴν ἐστίαν. «Οὐαί μοι ἐάν μὴ εὐαγγελιζώμαι».

Ἡ ὑπακοὴ αὐτῆ εἰς τὴν θεῖαν βούλησιν, ἡ ὁποία ἀπεκαλύφθη εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ δράματος τῆς Δαμασκοῦ, εἶναι τὸ βασικόν γνώρισμα τοῦ Παύλου ὡς ἀποστόλου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πειθαρχεῖ εἰς τὸν ἐν αὐτῷ ζῶντα Χριστόν, καὶ δὴ μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ ἐκεῖνος αὐταπαρνήσεως, λαμβάνων καὶ αὐτὸς δούλου μορφήν καὶ πτωχεύων ὡς ὁ Διδάσκαλος, ἵνα τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ πλουτήσωσιν οἱ ἄλλοι. Σύννοιδεν ἑαυτὸν ὀφειλέτην πρὸς πάντας, διότι ἡ ἀποκάλυψις, τὴν ὁποῖαν ἐνεπιστεύθη εἰς αὐτὸν ὁ Θεός, ἀνήκει εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ ἴδιος εἶναι διαχειριστὴς μόνον τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ὁ οἰκονόμος τούτων. Διὸ γίνεται τὰ πάντα τοῖς πᾶσιν, ἵνα ὀδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς Χριστόν, τοῦ ὁποῖου εἶναι ὑπρέτης. Ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου του ζητεῖ μετάνοιαν, ἀναγέννησιν, ἐπιστροφὴν εἰς τὸν ἐνδόμυχον κόσμον, εἰς τὸ ἐν τῇ ψυχῇ οὐσιώδες. Ἡ εἰς αὐτὸν ὑπακοὴ καὶ ἡ συναίσθησις τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐκλήθη, κραταιώνουν αὐτὸν κατὰ τὸν σκληρὸν ἀγῶνα πρὸς ἐπιβολὴν τοῦ νέου, ἐμπνέουν εἰς αὐτὸν θάρρος, τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ κλονισῇ, ὀπλιζοῦν αὐτὸν μετὰ περιφρόνησιν πρὸς τοὺς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ἀπειλοῦν ἀδιαλείπτως τὸν μέγαν ἀπόστολον. Πορεύεται διὰ τῶν χωρῶν τῆς οἰκουμένης ὡς ἥρωας, ὡς σωτὴρ καὶ εὐεργέτης τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων, ἵνα ἐκ τοῦ χάους αὐτῶν διακοσμήσῃ ἕνα νέον κόσμον, τὸν κόσμον τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Τοῦ κόσμου τούτου δὲν ἐχρημάτισε μόνον μορφοποιὸς δύναμις. Συνετήρησε καὶ ἠύξησεν αὐτὸν συγχρόνως διὰ τῶν χαρισμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα φύσις καὶ χάρις ἐδώρησαν πλουσίως εἰς αὐτὸν καὶ τὰ ὁποῖα ἀπέδειξαν αὐτὸν ἀνυπέβλητον εἰς ὄλους τοὺς αἰῶνας ὀδηγὸν τῶν ψυχῶν καὶ ποιμένα τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλ’ ἡ ἀγάπη ἦτο τὸ δραστικώτατον ὄλων.

N. I. ΛΟΥΒΑΡΙΣ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

Κατὰ τὸ τῆ 22 λήξαντος μηνὸς συγκροτηθὲν ἐν Λαρίσῃ Ε’ Συνέδριον Ἀνασυγκροτήσεως, ὁδτινος μετέσχον ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως, οἱ ὑπουργοὶ Οἰκονομικῶν, Προνοίας καὶ Γεωργίας, ὁ ὑπαρχηγὸς τῆς ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαρίσης καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, πρῶτος λαβὼν τὸν λόγον, εἶπε περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀνασυγκροτήσεως τὰ ἀκόλουθα:

Ἐπευλογῶν ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας τὰς ἐργασίας τοῦ ἀρχομένου Ε’. Συνεδρίου Ἀνασυγκροτήσεως, εὐχομαι ὀλοψύχως καὶ ἀπεκδέ-

χομαι ἠρωϊκὰ τὰ ἐξαγγελθησόμενα μέτρα πρὸς πλήρη οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν, ἐξασφαλί-
ζουσαν μονίμως καὶ σταθερῶς τὴν ἐθνικὴν αὐ-

τάρκειαν καί, μερικώτερον, πρὸς ταχεῖαν καί πλήρη ἀποκατάστασιν τῶν ἀνταρτοπλήκτων καί ἰδίᾳ τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν.

Εὐχαρίστως ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἐκφράσω τὰς εὐγνώμονας εὐχαριστίας τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Ἔθνους πρὸς τοὺς εὐγενεῖς μας ξένους τῆς ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς διὰ τὴν πλήρη κατανόησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου καί τὰς ὑπερανθρώπους προσπάθειας, τὰς ὁποίας καταβάλλουσι διὰ τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, ἀναδεικνυόμενοι θεᾶ, ἀλλὰ γνήσια καί ἄξια τῆς Ἑλλάδος τέκνα.

Δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι τὴν αὐτὴν κατανόησιν θὰ ἐπιδείξωσι καί εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ἀποκατάστασεως τῶν ὀρεινῶν μας ἰδίᾳ πληθυσμῶν.

Ἡ Ἑλλάς, χώρα φιλειρηνικὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεώς της εἰς τὸν ἱστορικὸν στίβον, ὑποκειμένη, λόγω τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως, εἰς συνεχεῖς πιέσεις καί εἰσβολὰς ἀπὸ Βορρᾶ κυρίως, μοιραίως ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ στάσιν ἀμύνης. Καί εἰς τὰς ἀμυντικὰς της προσπάθειας τὰ βουνὰ της καί οἱ ὀρεινοὶ πληθυσμοὶ ἀπετέλεσαν τὰ ἀπόρρητα φρούριά της, τὰ ὁποῖα ἐξησφάλισαν τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιβίωσιν των.

Ἐκεῖ, καθ' ὅλην τὴν Τουρκοκρατίαν, διετηρήθη τὸ ἀρηϊφίλον πνεῦμα τῆς Φυλῆς, ἐκεῖ καί κατὰ τὴν τελευταίαν περιπέτειαν ἐστομώθη ἡ ἀκατανίκητος ὀρμὴ τῆς Γερμανικῆς Ἀεροπορίας καί τῶν πολεμικῶν ἀρμάτων. Ἐκεῖ ὀξυγονοῦται τὸ αἷμα τῆς Φυλῆς καί ἐξασφαλίζεται ἡ ἀνανέωσις καί ἡ ἀναγέννησις τοῦ Φοίνικος. Ἐκεῖθεν κατέρχονται νοήμονες καί πολυμήχανοι, λόγω τῆς ἀθηριτοῦ ἀνάγκης, οἱ ἄνδρες, οἱ ἐξασφαλίζοντες τὴν διαρκῆ ἐπιλογὴν καί ἀνανέωσιν τῆς ἡγέτιδος τάξεως, εἰς τοὺς ὁποίους κυρίως ὀφείλεται τὸ μοναδικὸν φαινόμενον τῆς θαλερότητος καί τοῦ ἀγηράστου τῆς αἰωνοβίου Φυλῆς μας.

Αὐτοὺς τοὺς ὀρεινοὺς μας πληθυσμοὺς ἔχομεν ὄχι πλέον καθῆκον, ἀλλὰ συμφέρον ὑπερτατον νὰ διατηρήσωμεν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

Ἄτυχως, ἡ μέχρι τοῦδε ἀνεπαρκὴς οὐσιώδης μέριμνα ἀπειλεῖ μὲ ἐξόντωσιν τὸν πυρῆνα αὐτῶν τοῦ ἐθνικοῦ μας κυττάρου, ὅπου διεφυλάχθη ἀλώβητον διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸ ζώπυρον τῆς ἐθνικῆς μας ὑποστάσεως.

Κατὰ τὰς τελευταίας μου ἐπισκέψεις εἰς Ἡπειρον διεπίστωσα, ὅτι μόνον τὸ ἥμισυ τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἐστίας των, καί οἱ τοὶ εἶναι ἔτιμοι νὰ ἐκπατρισθῶσιν εἰς τὴν πρώτῃν ἐμφάνισιν τοῦ χειμερινοῦ ψύχους, ἐὰν δὲν ληφθῶσιν ἐγκαίρως δραστήρια μέτρα.

Καί πράγματι, πῶς θέλομεν νὰ παραμείνωσιν οἱ ἐπαναπατριζόμενοι εἰς τὰς ἐστίας των μὲ στέγην ἀνύπαρκτον ἢ ἡμικατεστραμμένην, ἀνικανὸν νὰ προστατεύσῃ κατὰ τοῦ φοβεροῦ χειμερινοῦ ψύχους;

Πῶς νὰ παραμείνωσιν ἄνευ μέσων καλλιεργείας,

δεδομένου ὅτι, ἂν εἰς τὰ πεδινὰ ἢ μηχανικὴ καλλιέργεια διηκολύνε τὴν σπορὰν μεγάλου ποσοστοῦ τῶν καλλιεργησίμων ἐκτάσεων, εἰς τὰ ὀρεινὰ ἢ ἔλλειψις ζῶων καλλιεργείας ἐματαίωσεν ὀλοκληρωτικῶς τὴν σπορὰν;

Πῶς νὰ παραμείνωσιν, ὅταν ἡ σπάνις τῶν ζῶων μεταφορᾶς διπλασιάζει τὸ κόστος τῶν μεταφερομένων πρὸς διατροφήν των τροφίμων;

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπογραμμίσω, ὅτι καί αὐτός ὁ μερικός ἐπαναπατρισμὸς θὰ ἦτο αὐτόχρομα ἀδύνατος ἄνευ τῆς προθύμου συναντιλήψεως τοῦ ἐθνικοῦ μας Στρατοῦ, ὅστις διέθεσεν ἀφειδῶς ὅλα τὰ εἰς τὴν διάθεσίν του μέσα πρὸς τοῦτο, καταστὰς διὰ πολλοστὴν φορὰν ἄξιος τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης.

Πῶς νὰ παραμείνωσιν οἱ ἐπαναπατριζόμενοι πληθυσμοὶ εἰς τὰ χωρία των, ὅταν στεροῦνται τῆς μικρᾶς οἰκοσίου κτηνοτροφίας καί ὀρνιθοτροφίας, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τῶν ὀρεινῶν πληθυσμῶν;

Πῶς νὰ παραμείνωσιν ἄνευ τῆς στοιχειώδους μελισσοκομίας, ἡ ὁποία δύναται νὰ συμπληρώσῃ καί ἐν πολλοῖς νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ κτηνοτροφικὸν καί γεωργικὸν εἰσόδημα, δεδομένου ὅτι οὐδεμία σοβαρὰ φροντίς ἐλήφθη εἰς τὸν τομέα τοῦτον, ἐφ' ὅσον καί αὐτὴ ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα περιέκοψε σχεδὸν ὀλοκληρωτικῶς τὰ μεσοπρόθεσμα μελισσοκομικὰ δάνεια;

Ἀπαραίτητος λοιπὸν προϋπόθεσις τῆς ἐπιβιώσεως τῶν ὀρεινῶν μας πληθυσμῶν εἶναι ἡ ἐξασφάλισις στέγης, ζῶων καλλιεργείας καί μεταφορᾶς, μικρᾶς οἰκοσίου κτηνοτροφίας καί ὀρνιθοτροφίας, ὡς καί κυψελῶν, παραλλήλως πρὸς τὴν πρόνοιαν τῆς συντηρήσεως αὐτῶν, ἕως ὅτου καταστῶσιν αὐτάρκεις.

«Ἄλλ' οὐκ ἐπ' ἄρτιω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος».

Παραλλήλως πρὸς τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τῶν ἐπαναπατριζόμενων θέον νὰ ληφθῇ ἐπειγόντως καί ἐξ ἴσου μέριμνα καί διὰ τὰς πνευματικὰς τοιαύτας. Αἱ ἀναπόφευκτοὶ δυσχέρειαί καί στερήσεις τῶν ἐπαναπατριζόμενων, ἡ ἐρήμωσις τῶν χωρίων, ἡ ἀραιώσις τοῦ πληθυσμοῦ λόγω τοῦ πλήθους τῶν θυμάτων τῶν ὀρεινῶν κυρίως Συνοικισμῶν, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἐσκεμμένως ἐστράφη ἡ λύσσα τῶν ἐπιδρομέων, δημιουργοῦσιν ἀναποφεύκτως πικρίαν καί καλλιεργοῦσιν εἰς τὰς ψυχὰς τὸ κατάλληλον κλίμα, τὸ ὁποῖον σπεύδει νὰ ἐκμεταλλεῖθῃ ὁ ἐνεδρευὼν διαφωτιστής, ψυθιρίζων εἰς τὸ οὖς ἢ καί κηρύσσων δημοσίᾳ τὰ ὀλέθρια κηρύγματά του, ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ πόνου καί τοῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῶν πασχόντων.

Κατὰ τῆς ὑπόβουλου ταύτης ὑπονομεύσεως μίαν μόνον ἄμυναν μόνιμον, σταθερὰν καί ἀποτελεσματικὴν ἔχει νὰ ἀντιτάξῃ ἡ Πολιτεία καί τὸ Ἔθνος: τὸν Διδάσκαλον καί τὸν Ἱερέα, Διδάσκαλον ἄξιον τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καί Ἱε-

ρέα αντίξοιον τῆς ἱστορίας καὶ τῶν θυσιῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Διὰ τοῦτο ποιοῦμαι ἔκκλησιν τόσοις πρὸς τὴν ὑπεύθυνον Κυβέρνησιν, ὅσον καὶ πρὸς τοὺς εὐγενεῖς μας ξένους τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς, ὅπως μὴ δειχθῶσι φειδωλοὶ εἰς τὰς πιστώσεις πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ἀποτελεῖ τοῦτο πρωταρχικὴν ἀνάγκην, αὐτόχρονον ἄρτον ἐπιούσιον διὰ τὸν λαόν.

Τῶν δὲ ἱερῶν τὴν κοινωνικὴν ἀξίαν ἀρκεῖ νὰ ὑπογραμμίσῃ τὸ μέγεθος τῶν θυσιῶν τοῦ Κλήρου καὶ αἱ ἐκατόμβαι τῶν θυμάτων, τὰ ὅποια ἔπεσαν ὑπὸ τὸ φάσγανον τῶν ἀνοσιῶν σφαγῶν. Παρὰ τὰ εἰς τὸ σῶμα τοῦ Κλήρου κειά, προκληθέντα ἀπὸ τὴν οικονομικὴν ἀπαθλίωσιν, ἡ Ἐκκλησία δὲν θὰ διστάσῃ νὰ ἀπογυμνώσῃ τὰ ἀστικά καὶ ἄθικτα κέντρα διὰ νὰ ἐπανδρώσῃ τὰ κενὰ τῶν ὄρειων καὶ παραμεθορίων περιοχῶν.

Ἄλλ' ἐπικαλοῦμαι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν κατανόησιν καὶ συναντίληψιν πάντων τῶν ἀρμοδίων, ἡμετέρων καὶ ξένων. Ὁ Κληρὸς τῆς Ἑλλάδος πένεται! Τὸ γενόμενον βῆμα ὑπῆρξεν ἀνεπαρκές. Οἱ πληθυσμοὶ τῆς ὑπαίθρου δὲν δύνανται, ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, νὰ συντελέσουν εἰς τὴν εὐπρόσωπον συντήρησιν τοῦ Κλήρου. Οὕτως, ἐνῶ κατὰ τὸ παρελθόν οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Διδάσκαλοι ἀπετέλουν τὴν προβαθμίδα τῆς ἐπιλογῆς, διότι τὰ τέκνα τούτων ἐκάλυπτον κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐπιστήμονες, σημερον δὲν ἐπαρκοῦσιν οὔτε εἰς τὰς στοιχειώδεις τῶν ἀνάγκας. Ἡ Ἐκκλησία, ἀπογυμνωθεῖσα τῆς περιουσίας της, ἀδυνατεῖ νὰ προσέλθῃ ἐπικουρος. Ἄς θελήσῃ ἐπὶ τέλους ἡ Πολιτεία νὰ κατανοήσῃ, ὅτι ὁ Κληρὸς δὲν ἀποτελεῖ νεκρὸν παρασιτικὸν ὄργανισμὸν, ἀλλὰ ζῶντα πολῦτιμον κοινωνικὸν παράγοντα. Δὲν ζητεῖ, παρὰ στοιχειώδη προστασίαν, διαβάθμισιν καὶ ἐξίσωσιν ἔστω καὶ πρὸς τὴν τελευταίαν βαθμίδα τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Εἶναι δυνατὸν, εἶναι δίκαιον, νὰ ἀρνηθῆται ἡ Πολιτεία ἀκόμη καὶ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο αἴτημα;

Ἄλλ' ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Ἱερεὺς προϋποθέτουσι Σχολεῖον καὶ Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ταῦτα πολλαχοῦ κατεστράφησαν ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει. Καὶ διὰ μὲν τὰ Σχολεῖα, ὁ Ἐρανὸς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, ἀνασυγκροτούμενος καταλλήλως καὶ συνεπικουρούμενος ἀπὸ τὸν Κρατικὸν Προϋπολογισμὸν, ἐλπίζω βασίμως ὅτι θὰ ἠδύνατο ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ πρόβλημα.

Ἄλλὰ διὰ τὰς Ἐκκλησίας;

Διὰ τοὺς ἀσχοληθέντας μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ ἀποτελεῖ κοινὸν τόπον, ὅτι οἱ πρῶτοὶ ἀνθρώπινοι συνοικισμοὶ συνεπήχθησαν περὶ ἐνὸς Ἱεροῦ, εἴτε ἀπλοῦς ἀργός λίθος ἦτο τοῦτο, εἴτε χειροποίητος κτίσμα. Ἐκτοτε διὰ μέσου χιλιετηρίδων εἶναι ἀδιανόητος ἡ ὑπαρξὶς ἀνθρωπίνου συνοικισμοῦ χωρὶς πνευματικὸν καὶ θρησκευτικὸν κέντρον.

Τὸ κέντρον μάλιστα τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ μεγαλοπρεπέστερον κτίσμα τοῦ Συνοικισμοῦ, ἀντικείμενον ὑπερφηφάνειας τῶν κατοίκων. Ὁ Δημοσθένης, θρηνολογῶν διὰ τὴν παρακμὴν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐν μέσῳ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἰδιωτικῶν κτιρίων, μετὰ νοσταλγίας ἀναμιμνήσκειται τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τοῦ Περικλέους, ὅποτε αἱ μὲν ἰδιωτικαὶ οἰκαὶ ἦσαν ἀπλαῖ καλύβαι, ἀνυψοῦντο δ' ὑπερήφανοι οἱ Παρθενῶνες καὶ τὰ Θηοσεῖα. Κατ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς μαύρους χρόνους τῆς δουλείας δὲν ἔπαυσαν νὰ ἀναγείρωνται ἐκ τοῦ ὑστερήματος τῶν κατοίκων πολυτελεῖς σχετικῶς οἰκοὶ τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὑπερβολικὴ ἡ ἀξίωσις τῆς ἀνεγέρσεως μεγαλοπρεπῶν Ναῶν σημερον, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τῆς ἀνυπαρξίας ἔστω καὶ πενιχρῶν ναΐσκων, ἡ ἀπόστασις εἶναι τεραστία. Καὶ μετ' ἀφάτου πικρίας διεπιστώσαμεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως, ὅτι εἰς νεοτεκτούς ὠραίους Συνοικισμοὺς οὐδεμία ἐλήφθη πρόνοια δι' Ἐκκλησίαν!

Ἄλλοῖμονον εἰς τοὺς λαοὺς, οἱ ὅποιοι διαγράφουσι τὰς παραδόσεις των, καὶ μάλιστα παραδόσεις μακραίωνας, ὡς αἱ ἑλληνικαί! Ἄλλοῖμονον εἰς τοὺς λαοὺς, οἱ ὅποιοι ἀδιαφοροῦσι διὰ τὴν πνευματικὴν των τροφήν, καὶ μάλιστα λαοὺς, ζήσαντας ἐν πνεύματι, ὡς ὁ Ἑλληνικός. Θέλω νὰ πιστεύω, ὅτι ἡ παράλειψις θὰ ἐπανορθωθῇ καὶ ὅτι ἡ στέγασις θὰ περιλάβῃ καὶ τοὺς Ναοὺς. Ἄλλως θὰ πρέπη νὰ ἀπελπισθῶμεν ἀπὸ τὴν νοοτροπίαν τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων.

Διὰ τοῦτο θεωρῶ ἐπιβεβλημένον καθήκον τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποῖαν ἐκπροσωπῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν, νὰ θέσω ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τὸ ζήτημα, ἀφοῦ παρελείφθη ἀπὸ τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν, καὶ νὰ ζητήσω, ὅπως τὸ Συνεδριὸν σας λάβῃ θέσιν καὶ ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς βασικῆς ταύτης ἀνάγκης, τὴν ὁποῖαν εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐκτιμήσῃ δεόντως ὁ Ἑλληνικός λαός, ὁ ὅποιος ἀναμφισβητήτως μένει σταθερὸς εἰς τὰς πατρῶας ἐθνικὰς καὶ θρησκευτικὰς παραδόσεις.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ ἐπεθύμουν νὰ εἶπω ὀλίγας λέξεις ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς εὐγενεῖς μας ξένους τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Ἴσως τὸ αἴτημα τοῦτο τῆς κρατικῆς μερίμνης ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἱερῶν προσκρούει εἰς τὰ αἰσθήματα αὐτῶν, εἰθισμένων ἀπὸ τὴν μεγάλην των Πατρίδα, ὅπου τὸ Κράτος εὐρίσκειται ἔξω καὶ ὑπεράνω τῶν ἐπὶ μέρους θρησκευτῶν, ὅπου τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα καὶ ἡ ἀσκῆσις τῆς λατρείας ἀποτελεῖ ἰδιωτικὴν ὑπόθεσιν.

Παρ' ἡμῖν ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ αὐτό. Δισχιλιετῆς περίπου κοινὴ ἱστορία καὶ κοινὰ τύχαι συνέδεσαν ἀρρήκτως τὰς δύο ἐννοίας, Ἐθνους καὶ θρησκείας Ὁρθοδόξου, ὥστε ὁ διαχωρισμὸς αὐτῶν ν' ἀποβαίνῃ ἀδιανόητος. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία ἀπετέλεσε πάντοτε τὸ τελευταῖον καταφύγιον τοῦ δοκιμαζομένου Ἐθνους, τὸ ὁποῖον, εὐήμερον μὲ τὴν σειρὰν του,

ἐφρόντιζε νά τήν ἐνισχύη ὑπό τήν ἐπίδρασιν ἰσχυροῦ ἐνοτίκτου αὐτοσυντηρήσεως.

Ἄρκει νά σημειωθῆ, ὅτι ἀπό τῆς ἀπελευθερώσεως καί ἐντεῦθεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἐκτάσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἐγκατεστάθησαν οἱ ἀπελευθερωθέντες Ἕλληνες, προέρχεται ἀπὸ τὰς περιουσίας τῶν Μονῶν, καί μέχρις ἐσχάτων ἀκόμη εἰς πᾶσαν κρίσιμον κοινωνικὴν ἀνάγκην εἰς τὰ τελευταῖα λείψανα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας προσφεύγει τὸ Κράτος, μὲ πλήρη τὴν κατανόησιν καί τὴν συναντίληψιν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν μελέτην καί κατανόησιν τῶν ἰδιαζουσῶν αὐτῶν συνθηκῶν εἰς τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας ἐξαιτούμεθα παρ' αὐτῶν, βέβαιοι ἀπολύτως ἐκ τῶν προτέρων περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν προθέσεων καί τῆς καλῆς τῶν θελήσεως.

Ἀνακεφαλαιοῦντες, ὑπογραμμίζομεν, ἅπαξ ἔτι, ὅτι τὸ σύνθημά μας πρέπει νά εἶναι:

Πρὸ τοῦ χειμῶνος δὲν πρέπει νά μείνη ἀγρότης χωρὶς στέγην.

Δὲν πρέπει νά μείνη ἀγροτικὴ οἰκογένεια, καί

δὴ ὄρεινῆ, χωρὶς ζῶα καλιεργείας καί μεταφορᾶς, χωρὶς μικρὰν οἰκόσιτον κτηνοτροφίαν καί ὄρνιθοτροφίαν, χωρὶς κυψέλας μελισσῶν.

Δὲν πρέπει νά μείνη Συνοικισμὸς χωρὶς Σχολεῖον καί Ἐκκλησίαν.

Δὲν πρέπει νά μείνη Σχολεῖον χωρὶς διδάσκαλον καί Ἐκκλησία χωρὶς ἱερέα. Καί παραλλήλως πρὸς πάντα ταῦτα, νά αὐλακωθῆ ἡ ὄρεινῆ Ἑλλάς μὲ δρόμους, διευκολύνοντας τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀγαθῶν.

Ἀναγνωρίζω ὅτι τὸ ἔργον εἶναι δυσχερές, ἀλλ' ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θαυματουργεῖ εἰς τὰς δυσκόλους στιγμὰς, ἀνήκει εἰς τὰς μεγάλας ψυχάς, ποῦ «εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους φανερούουσιν ἀκάματον ἐνέργειαν καί ὑψηλὴν φύσιν», ἄρκει νά εὕρη ἀξίαν καί ἐμπνέουσιν ἡγεσίαν.

Ἄς δεηθῶμεν τοῦ Παναγάρχου, ὅπως φωτίσῃ τοὺς Ταγοὺς τοῦ Ἔθνους καί τοὺς εὐγενεῖς ξένους συμπαραστάτας του, ἵνα συντονίσωσι καί κατευθύνωσι τὰς ἀνεξαντλήτους αὐτοῦ δυνάμεις πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ μεγάλου σκοποῦ, ἀπὸ τῆν ὁποίαν θά ἐξαρτηθῆ ἡ ἐπιβίωσις καί ἡ ἀνύψωσις τῆς Φυλῆς. Γένοιτο!

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΖΟΜΕΝΩΝ ΕΛΛΗΝΟΠΑΙΔΩΝ

Τῆ 24ῃ Ἰουνίου, ὥρα 6.30' μ.μ., ἐν τῷ πρὸ τοῦ Μνημείου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου χώρῳ ἐνώπιον τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείας, παρισταμένων τῶν ἐπισήμων καί ἐκπροσώπων πολλῶν Ὀργανώσεων, παρατεταγμένων δὲ 3.500 μαθητῶν τῶν Σχολείων Ἀθηνῶν καί τῶν παιδιῶν τῶν Παιδοπόλειων ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τῶν, ἐγένετο δέησις, καθ' ἣν ὑπὸ τοῦ Μακαριατάτου Ἀρχιεπισκόπου ἀνεπέμφθη ἡ ἀκόλουθος εὐχή:

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐνανθρωπήσας καί διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκὶ νηπιάσας καί ὡς βρέφος ἐνεχθεὶς ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς παναγίας Σου Μητρὸς, Σὲ εὐλογοῦμεν καὶ Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, ὅτι ὡς παῖς μετὰ τῶν παιδῶν ἀνεστράφης καί τοῖς παισὶν ἰδίαν εὐνοίαν ἔσχες, τὸ παρὰ Σοὶ φιλόστοργον ἡμῖν ἐνδεικνύς. Εὐχαριστοῦμέν Σοι Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν σωτηρίων ἡμῶν, οἱ καθάπερ τὸν Μωϋσῆν ἐν Αἰγύπτῳ καί τὸν Δαυιδ ἐν χώρῳ Βαβυλῶνος καί τοὺς ἁγίους Σου τρεῖς Παῖδας ἐκ τοῦ πυρός, οὕτω καί τοὺς παῖδας τούτους ἀπὸ σκληρᾶς αἰχμαλωσίας διέσωσας καί σφύρας αὐτοὺς διεφυλάξας· ἐλευθερίαν δὲ καί ἀσφάλειαν κατὰ τὴν χώραν ἡμῶν παρασχὼν, ἠδὲ δόκησας σήμερον ἐπὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐν χαρᾷ ἐπανιέναι, ψυχαῖς καθαραῖς καί ἀρροπῶτοις χεῖλεσιν εὐχαριστήριον ὕμνον ἐπὶ τούτῳ Σοι προσάγοντας. Εὐχαριστοῦμέν Σοι, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν θαυμασίων, ὅτι καθάπερ ἐν Μεροῦ ποιε τὸ μικρὸν ὕδωρ εἰς γλυκὴν μετέβαλες, οὕτω τὰ μικρὰ τῶν γεννητόρων δάκρυα, ἐπὶ τῷ χωρισμῷ τῶν τέκνων αὐτῶν, σήμερον εἰς δάκρυα χαρᾶς μεταστρέφεις. Ἴδοὺ γὰρ ἔστησαν ἐπὶ ταῖς θύραις αἱ μητέρες, ὅπως ἂν δέξωνται καταφιλοῦσαι, ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιπιύσουσαι, τὰ τέκνα αὐτῶν ἐπιστρέφοντα.

Καί τὰ νῦν δεόμεθά Σου, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ πλουσίαις δωρεαῖς κατακοσμῶν τοὺς ἐκλεκτοὺς Σου, ἐπάκουσον ἡμῶν καί μνήσθητι τῶν πισιοτάτων Βασιλέων ἡμῶν, ὅτι πᾶσαν φροντίδα καί μέριμναν ἐνεδείξαντο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἠγαπημένων Σου μικρῶν τού-

των· οὐ γὰρ ἄδικος εἶ ἐπιλαθέσθαι τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης αὐτῶν. Μνήσθητι, Κύριε, τῶν τιθηνῶν καί τῶν διδασκάλων τῶν ἀνάκων Σου τούτων νεοσσῶν· αὐτοὶ γὰρ ἐν ὑπομονῇ ἀνεπλήρωσαν τῆς μητρὸς τὴν στοργὴν καί τοῦ πατρὸς τὴν φροντίδα. Ἐξαιρέτως μνήσθητι, Κύριε, τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν παιδῶν Σου τούτων καί πάντων ἡμῶν ἡρωϊκῶς ἀγωνισαμένων καί εὐκλεῶς πεσόντων ἀδελφῶν ἡμῶν καί κατάταξον αὐτοὺς ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἐκλεκτῶν Σου· αὐτῶν γὰρ αἱ ψυχαὶ ὡς νέφος ἡμῖν ᾧδε περικίενται καί τῶν δοστέων αὐτῶν οἱ τύμβοι τὰ ὄρια τῆς πατρίδος γῆς φυλάττουσι καί τὰ τίμια αἵματα τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν τὸ δένδρον ἀρδεύουσι καί τὴν βασιλείαν ἀλουργίδα τῆς Ἐκκλησίας ἐξυφίνουσι.

Ἔτι καί ἔτι κλίνοντες γόνυ καρδίας ἡμῶν, δεόμεθά Σου, Κύριε πανοικτίρμον καί φιλάνθρωπε, ὑπὲρ καί τῶν ἄλλων Σου ἀγρίων, τῶν ἀρπαγέντων ἐκ τῆς ποίμνης Σου ταύτης· Ἰδοὺ γὰρ τὰ τέκνα ἡμῶν ἀρπαγέντα ἠρπάγησαν καί ἀπήχθησαν δολύζοντα καί μακρὰν ἐπὶ γῆς ἀλλοτριᾶς μετὰ δακρύων τὸν ἑαυτὸν ἄρτον ἐσθίουσι καί μετὰ κλαυθμοῦ τὸ ἑαυτῶν πόμα κινῶσιν. Ἐξαπόστειλον, Κύριε, τοὺς ἀγγέλους αὐτῶν καί στήσον ἐν παρεμβολῇ κύκλω τῶν ψυχῶν καί τῶν σωματίων αὐτῶν καί λύτρωσαι αὐτὰ ἀπὸ συστροφῆς πονηρονομένων καί ρῦσαι τὴν ζωὴν αὐτῶν ἀπὸ ἀνδρῶν αἰμάτων καί χάρισαι αὐτοῖς ταχεῖαν τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰ ἴδια. Ἔτι δεοὺς γεννήτορας αὐτῶν παραμύθησαι καί ἔκχεον ἐπὶ αὐτοὺς τὸ πλοῦσίον Σου ἔλεος, ὅτι οἱ πατέρες ὀδύρον-

ται καθάπερ ὁ 'Ιακώβ τοῦ 'Ιωσήφ τὴν στέρησιν καὶ αἱ μητέρες κλαίουσιν ὡς ἡ Ραχὴλ τὰ τέκνα αὐτῆς. Τὰ πάντα, Κύριε 'Ιησοῦ Χριστέ, παρὰ Σοῦ ἀπεκδεχόμεθα, τοῖς πᾶσιν ἡμῖν γενοῦ βοηθός, ἵνα πάντες Σοὶ εὐχαριστῶμεν καὶ σὲ δοξάζωμεν, σὸν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

[29 'Ιουλίου]

Ἡ ἑορτὴ τῶν ἁγίων πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου εἶναι ἀρχαιότατη¹. Οὐδὲν Καλλενδάριον καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀρχαιοτάτων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ὑπάρχει μὴ περιλαμβάνον τὴν ἑορτὴν τῶν δύο τούτων ἀποστόλων, ἐντεῦθεν ὁ πανηγυρισμὸς τῆς ἀποστολικῆς ταύτης ἑορτῆς πλεονεκτεῖ ἄλλων ἑορτῶν καὶ δὴ Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν.

Ἡ εὐσεβὴς τιμὴ πρὸς τοὺς ἀποστόλους μάρτυρας εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἤρχισεν εὐθὺς μετὰ τὸ μαρτυρικὸν τέλος τῶν. Καθ' ἃ διηγείται ὁ ἐκκλ. ἱστορικὸς Εὐσέβιος, ὁ ρωμαῖος πρεσβύτερος Γάϊος, κατὰ τὰ τέλη τοῦ β' αἰῶνος, ἐν ἐπιστολισμῷ ἔριδι μετὰ τοῦ αἵρετικοῦ Πρόκλου λέγει: «Ἐγὼ τὰ τρόπαια τῶν ἀποστόλων ἔχω δεῖξαι· ἕαν γὰρ θελήσης ἀπελθεῖν ἐπὶ τὸν Βατικανόν, ἢ εἰς τὴν ὁδὸν τὴν Ὠστίαν, εὐρήσεις τὰ τρόπαια τῶν ταύτην ἰδρυσσάμενων τὴν Ἐκκλησίαν»². Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐτάφη παρὰ τὴν Ὠστίαν ὁδόν, οὐχὶ μακρὰν τῆς πόλεως, ὁ δὲ Πέτρος, μαρτυρήσας διὰ σταυρικοῦ θανάτου, ἐτάφη παρὰ τὸν Βατικανὸν λόφον³.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ἑορτῆς τῆς 29 'Ιουλίου ὀφείλεται εἰς τὴν παλαιὰν Ρώμην, ἐκ τῆς ὁποίας σὺν τῷ χρόνῳ μετεδόθη καὶ ἀλλαχοῦ. Κατὰ τὰ ἀρχαιότερα δυτικὰ Καλλενδάρια, τὸ ρωμαϊκὸν τοῦ δ' αἰῶνος, τῆς Καρθαγένης τοῦ ε' αἰῶνος, τὰ Μαρτυρολόγια τοῦ Ἱερωνύμου καὶ τοῦ Ραμπάν, τὸ Σακραμεντάριον τοῦ Πάπα Γρηγορίου, ἢ μνήμη ἀμφοτέρων τῶν ἀποστόλων ἦγετο ἐν τῇ Δύσει κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὴν 29 'Ιουλίου. Ὁ καθορισμὸς τῆς ἡμερομηνίας ταύτης ὡς ἡμέρας κοινοῦ ἑορτασμοῦ τῶν δύο ἀποστόλων ὀφείλεται πιθανῶς εἰς τὴν κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ Οὐαλεριανοῦ μετακομιδὴν τῶν τιμῶν λειψάνων τῶν εἰς τὴν κατακόμβην τοῦ ἁγίου Σεβαστιανοῦ κατὰ τὴν 29 'Ιουλίου τοῦ ἔτους 258, ἐπὶ Πάπα Σίξτου β'. Ὅτε μετὰ τινὰς δεκαετηρί-

δας μετηνέχθησαν τὰ τ. λείψανα εἰς τοὺς ἀρχικούς αὐτῶν τάφους, ἢ ἡμερομηνία αὕτη διετηρήθη ὡς ἡμέρα κοινοῦ τῶν ἀποστόλων ἑορτασμοῦ, οὐχὶ πλέον εἰς ἀνάμνησιν τῆς καταθέσεως τῶν τ. αὐτῶν λειψάνων, ἦτις εἶχε λησμονηθῆ ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὡς «γενέθλιος» ἡμέρα, ἦτοι ὡς ἑορτὴ τοῦ μαρτυρίου τῶν⁴.

Ἀπὸ τῶν μέσων χρόνων ἐν τῇ Δύσει ἡ ἑορτὴ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐτιμᾶτο ἰδιαίτερος τῇ 30 'Ιουλίῳ, καθ' ἃ προκύπτει ἐκ μεταγενεστέρων Καλλενδαρίων, ὡς τὸ τοῦ Ἀλλατίου (ἢ αἰ.) καὶ τῶν μετ' αὐτό. Ὁ κατὰ τὴν 30 'Ιουλίου ἑορτασμός τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ρώμης δὲν ἠδύνατο νὰ συνεχίξῃ παλαιὰν παράδοσιν ἱερουργῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν—τὴν 29 'Ιουλίου—εἰς ἑκατέραν τῶν βασιλικῶν, ἕνεκα τῆς μεταξὺ τούτων ἀποστάσεως. Ἐντεῦθεν ἐκρίθη σκοπιμότερον ἵνα τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν τιμᾶ τὴν μνήμην τοῦ Πέτρου εἰς τὴν βασιλικὴν τοῦ Βατικανοῦ, τὴν δὲ ἐπομένην τὴν μνήμην τοῦ Παύλου εἰς τὴν ὁμώνυμον βασιλικὴν⁵.

Ἐν τῇ Ἀνατολῇ, πλὴν τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως⁶, ἡ μνήμη τῶν πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων ἦγετο, οὐχὶ τὴν 29 'Ιουλίου, ἀλλὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἑορτῆς «Χριστοῦ σωτηρίου γεννήσεως», ἦτοι τὴν 28 Δεκεμβρίου. Τὸ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἐν συριακῇ μεταφράσει ἀρχαιότερον Μαρτυρολόγιον τῆς Ἀνατολῆς, ὅπερ διεσώθη ἐν κώδικι τοῦ ἔτους 411, ἀναγράφει ἑορτὴν τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τὴν 28 Δεκεμβρίου⁷. Μνεῖα περὶ ἑορτασμοῦ κατὰ τὴν 29 'Ιουλίου τῆς μνήμης τῶν ἁγ. ἀποστόλων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ΚΠόλεως ἀπαντᾷ κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα. Ἦδη Θεόδωρος ὁ Ἀναγνώστης⁸ ἀναφέρει ὅτι «Φῆσι τὸς τις τῶν τῆς συγκλήτου Ρώμης, πρὸς βασιλέα σταλείς Ἀναστάσιον διὰ τινὰς χρεῖας πολιτικάς, ἐλθὼν εἰς τὴν Βασιλίδαν τῶν κορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τὴν μνήμην πολλῇ καὶ σεβάσματι παρεκάλεσε γίνεσθαι. Ἐπιτελουμένης δὲ καὶ πρότερον, πλὴν ἐξ αἰτήσεως Φῆστου, πολλῶ πλέον ηὐξήθη τῆς τοιαύτης τὸ φαιδρὸν πανηγύρεως». Αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς ἐξηκολούθουν καὶ μετὰ ταῦτα ἑορτάζουσαι τῇ 28 Δεκεμβρίου τὴν ἀποστολικὴν ταύτην ἑορτὴν, ὡς δὲ σαφῶς προκύπτει ἐξ ὁμιλίας τοῦ ἁγ. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων «εἰς τοὺς ἁγίους Πέτρον καὶ Παῦλον μακαρίους Ἀποστόλους, τῇ δ' ἡμέρᾳ τῶν Γενεθλίων», ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων ἐξηκολούθη ἡ ἀρχαία παράδοσις μέχρι τῆς

1. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ἄρθρον Ἀπόστολοι ἄγιοι ἐν Μ.Ε. Ἐγκ. τ. Ε' 238. Κ. Δουβουνιάτου, Ἡ ἑορτὴ τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, «Ι. Σύνδεσμος» Στ' (1910) ἀ. φ. 123. Vies des Saints... avec l' historique des fêtes par les PP. Bénédictins de Paris, tom. VI, Paris. Letouzey et Ané 1948 σ. 506 ἔξ.

2. Ἐκκλ. ἱστορ. 1, 25 Migne 203, 208)9.

3. Propylaeum ad Acta Sanctorum Decembris, Martyrologium Romanum. Bruxellis 1940, σ. 261.

1. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλ. Ἱστορία σ. 289. Χρυσόστομον Παπαδοπούλου (Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν), Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων. «Ν: Σιών» ΛΓ' (1938), (ἀνάτυπον σ. 26).

2. Martyrol. Romanum ἐνθ' ἄν 262.

3. Synax. Eccl. CP. 777 ἔξ

4. Βασ. Στεφανίδου, ἐνθ' ἄν.

5. Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβλ. II, ἱστ'. Migne. I, 86, 189.

ἀραβικῆς κατακτῆσεως¹. Ἰδιαζόντως ἐπιμῆτο ἡ μνήμη τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν λόγων τοῦ ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἐτελεῖτο δὲ τῇ μὲν 28 Δεκεμβρίου ἡ μνήμη Πέτρου καὶ Παύλου, τῇ δὲ 27 Δεκεμβρίου Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου τῶν ἀποστόλων².

Εἰς τὰ ἀρχαῖα Συναξάρια³ τὰ καὶ Τυπικά⁴ τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως φέρονται καὶ ἄλλαι ἑορταὶ εἰς τιμὴν τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, αἵτινες διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου ἐλησημονήθησαν. Οὕτω π. χ. τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου ἀναφέρεται ἑορτὴ εἰς τιμὴν «τῆς ἀναβλέψεως τοῦ ἁγ. Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, περὶ ἧς Λουκάς ὁ θεὸς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων διέξεισι», τῇ δὲ Παρασκευῇ τῆς Διακαινησίμου ἑορτῇ «εἰς μνήμην τοῦ κορυφαίου Πέτρου».

Ἀπὸ τοῦ 1925 ὑπὸ τοῦ ἀειμῆστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου καθιερώθη εἰδικὸς ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου πάνδημος ἑορτασμὸς τῆς μνήμης τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἱδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος⁵.

Ναοὶ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ὑπῆρχον πολλοὶ ἐν ΚΠόλει καὶ ἀλλασχοῦ⁶. Οὕτω, ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς α' ἵδρυσεν ἐν ΚΠόλει τῷ 519 ναὸν ἐπ' ὀνόματι Πέτρου καὶ Παύλου, δι' ἐπιστολῆς τῶν δὲ πρὸς τὸν Ρώμης Ὁρμίσδαν ἐζήτησε μέρος τῶν τ. λειψάνων τῶν ἀποστόλων⁷. Οἱ ἐν Ρώμῃ μαρτυρησαντες ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος⁸, ὄλωσ ἔ-

Τοιχογραφία παρεκκλησίου μ. Βαρλαάμ Μετεώρων 1στ' αἰ.

ξέχουσαν θέσιν κατέχοντες ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας, ἐτιμῆθησαν ἔκπαλαι καὶ διὰ λόγων, ὁμιλιῶν¹ καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων.

Οὕτω, ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἀπήγγειλεν ἐπὶ τὰ ὁμιλίαις εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλον², ὁ δὲ Ἀστέριος Ἀμασειᾶς³ λόγον ἐγκωμιαστικόν. Ἐγκώμιον ἀπήγγειλε καὶ ὁ ἁγ. Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων⁴ ὡς καὶ ἄλλοι πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας⁵. Ρωμανὸς ὁ μελωδὸς

Klasse 1936, σ. 342-410, ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία). Κατ' αὐτῆς τάσσονται οἱ J. Haller (Das Papstum, Bd. I. 1934 σ. 8 ἐξ. καὶ 443 ἐξ.) καὶ K. Heussi. (War Petrus in Rom?. Gotha 1936) κ. ἄ.

J. Holzner, Παῦλος, μετάφρασις ἀρχιμ. Ἱερωνύμου ἱ. Κοτσῶνη, Ἀθήναι 1948, σ. 507 ἐξ.

1. BHG 1451-1465 καὶ 1483-1488.

2. Migne 50, 473-514.

3. Ἀπόθι 40, 264 300.

4. Ἀπόθι 87, γ, 3356-64.

5. Λόγους ἀπήγγειλαν καὶ Νικήτας ὁ Παφλαγῶν (ἡ περὶ τὸ 890) Migne 105, 37-53, Μάξιμος ὁ Πλανούδης, Migne 147, 1017 ἐξ. Γρηγόριος ὁ Παλαμάς, Migne 151, 353-64, Μάξιμος ὁ Γραικός, Θεοφάνης ὁ Κεραμεὺς Migne 132, 952 ἐξ. κ. ἄ. Βλ. καὶ Σωφρ. Ἐστρατιάδου, Συμπλήρωμα ἁγιορ. καταλόγων κ.λ. σ. 62 ἐξ. Ἐκ τῶν νεωτέρων ἐξῆρον τὴν προσωπικότητα τοῦ ἁγ. Παύλου μεταξὺ τῶν ἄλλων οἱ Ἀρχιεπίσκοποι Ἀθηνῶν Χρυσόστομος καὶ Δαμασκηνός («Ἐκκλησία» ἸΔ' 1936, σ. 213 ἐξ., ΚΔ' 1947, σ. 209 ἐξ.).

1. Migne 87γ, 3361.

2. Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄν.

3. Synax. Eccl. CP. 421. Πρβλ. Αὐτόθι καὶ ἄλλας ἑορτὰς εἰς τιμὴν Πέτρου καὶ Παύλου τῇ 29 Ὀκτωβρίου (σ. 175.5). τῇ 19 Νοεμβρίου (σ. 240,6), τῇ 30 Αὐγούστου (σ. 929,49). Ὡσαύτως ἑορτὰς ἐπὶ τιμὴν τοῦ Ἀπ. Πέτρου εἰς ἀνάμνησιν ἐγκαινίων ὁμωνύμων ναῶν. (Αὐτόθι 20,2. 630,18. 729,58. 878, 5).

4. Δημητριάδου, (Τυπικά) τ. 1. σ. 176. Βλ. αὐτόθι καὶ σελ. 137, 174, 838 (κώδ. Βατικ.), ἐνθα τῇ β' τῆς Διακαινησίμου «μνήμη τῶν ἁγ. Ἀποστόλων».

5. «Ἐκκλησία» Γ' (1925) σ. 210. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ Ἀρχιεπ. Χρυσόστομος ἐποίησε τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτικίον εἰς τὸν ἁγ. Παῦλον, ἔκτοτε ψαλλόμενον κατὰ τὸν ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπέτειον ἑσπερινόν. Ἔχος δ'. Ἐθνῶν Σὲ κήρυκα καὶ φωστῆρα τρισμέγιστον, Ἀθηναίων διδάσκαλον, Οἰκουμένης ἀγλάϊσμα εὐφροσύνης γεραίρομεν τοὺς ἀγῶνας τιμῶμεν καὶ τὰς βασάνους διὰ Χριστὸν τὸ σέπτον Σου μαρτύριον. Ἅγιε Παῦλε Ἀπόστολε, πρόβατε Χριστοῦ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»

6. Μαν. Γεδεών, Βλζαντ. ἑορτολόγιον σ. 118/9. Ἐν Ἀθήναις καὶ Κορίνθῳ ἰδρῦθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγαλοπρεπεῖς ναοὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀποστ. Παύλου.

7. Βασ. Στεφανίδου ἐνθ. ἄν 289.

8. Ἡ παλαιοχριστιανικὴ παράδοσις δέχεται τὸν ἁγ. Πέτρον μαρτυρησαντα ἐν Ρώμῃ, ταύτην δ' ἀσπάζεται καὶ ὁ H. Lietzmann (Petrus und Paulus in Rom, Berlin 1927), καὶ Petrus römischer Märtyrer ἐν Sitzungsberichten d. Preuss. Akademie d. Wiss. Phil-hist.

ΠΕΡΙ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟΝ

'Η 'Ιερά Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἀπηύθυνε τῇ 23 λήξαντος μηνός πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους 'Ιεράρχας τὴν ἀκόλουθον 'Εγκύκλιον (ἀρθ. 695) :

'Αντιπρόσωποι ὄλων τῶν πνευματικῶν, ἐπαγγελματικῶν καὶ ἐργατικῶν 'Οργανώσεων, συνελθόντες εἰς κοινὴν συνεδρίασιν, ἀπεφάσισαν ὅπως ἡ ἐλευθέρα 'Ελλάς συμπαρασταθῆ μεθ' ὄλων αὐτῆς τῶν δυνάμεων τοῖς Κυπρίοις ἀδελφοῖς ἡμῶν εἰς τὸν περὶ ἐνώσεως τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς 'Ελλάδος ἱερὸν ἀγῶνα τῶν. Ταυτόχροτως ἀπεφάσισαν, ὅπως παρακαλέωσι τὴν 'Εκκλησίαν, ἵνα τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐθνικῆς ταύτης προσπάθειας. Πρὸ τῆς ἐπιμόνου πάντων ἀποιτήσεως, ἀναλογιζόμενοι ἀφ' ἐνός μὲν τὴν εἰς τοιαύτας περιστάσεις παράδουσι τῆς 'Εκκλησίας ἡμῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς ἱστορικὰς εὐθύνας, τὰς ὁποίας θὰ ὑπέιχεν αὕτη ἐν περιπτώσει ἀρνήσεώς της, ἀπεδέχθημεν τὴν τοιαύτην πρόκλησιν, τεθέντες ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης.

'Επειδὴ, ὅμως, ἡ συμμετοχὴ τῆς 'Εκκλησίας πρέπει νὰ εἶναι πανελληνίως, προαγόμεθα, ἵνα παρακαλέωμεν Ὑμᾶς ὅπως συγκροτήσητε, πρὸς τὸν ἀνωτέρω διαγραφέντα σκοπὸν, ἀντίστοιχον τοπικὴν ἐπιτροπὴν καλοῦντες εἰς συνεργασίαν πάσας τὰς αὐτόθι ἀρμοδίας ἀρχὰς καὶ ὄργανα.

Ὡς πρώτη πανελληνίως ἐκδήλωσις τῶν αἰσθημάτων τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς ἐνώσεως τῆς Κύπρου, θὰ συγκροτηθῶσι κατὰ τὴν 9ην 'Ιουλίου ἐ. ἔ. καὶ ἀπὸ ὥρας 6. 30' μ. μ. καθ' ἅπασαν τὴν 'Ελλάδα, εἰδικαὶ παλλαϊκαὶ συγκεντρώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας θὰ δοθῆ ἡ εὐκαιρία εἰς ἅπαντα τὸν 'Ελληνικὸν λαὸν νὰ ἀποδείξῃ τὴν μετὰ τῶν ἀδελφῶν Κυπρίων ἀλληλεγγύην του. Τοῦτο δὲ ν' ἀνακοινωθῆ καταλλήλως καὶ ἐπ' 'Εκκλησίας πρὸς τὸν λαὸν κατὰ τὴν Κυριακὴν, 2αν 'Ιουλίου ἐ. ἔ.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν Ὑμᾶς, ἵνα προβῆτε εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς συγκρότησιν τῶν ὡς ἄνω ἐπιτροπῶν, καί, δι' αὐτῶν, εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν συγκεντρώσεων τούτων, δίδοντες σχετικὴν ἀνακοίνωσιν εἰς τὸν ἐγγύριον τύπον.

Σημειωτέον ὅτι ἡ Πανελληνίως 'Επιτροπὴ 'Ενώσεως Κύπρου ἀπεφάσισεν, ὅπως, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς συγκεντρώσεως, ἠχῆσουν χαρμῶδως οἱ κῶδωνες τῶν ἐκκλησιῶν τὴν πρωτὰν μὲν ἀπὸ 10ης μέχρι 10.15' ὥρας τὸ ἑσπέρας δὲ ἀπὸ ὥρας 5 μ. μ. μέχρι τῆς ἐνάρξεως τῆς συγκεντρώσεως.

Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἐκ μέρους τῶν συγκεντρώσεων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τῶν ἐπὶ μέρους ὁργανώσεων, θὰ πρέπει ν' ἀποσταλοῦν ψηφίσματα πρὸς τὸν Ο.Η.Ε., τὰς ξένας Κυβερνήσεις καὶ τὰ Κοινοβούλια,

ὕμνησε τὴν ἑορτὴν διὰ Κοντακίου, ὁ δὲ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς διὰ δύο Κανόνων καὶ ἄλλων τροπαρίων. Κανὸνα δι' ἀμφοτέρους τοὺς ἀποστόλους ἔγραψε καὶ ὁ Θεοφάνης, ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὸν ἀπὸστολον Πέτρον. Ἄνδρας ὁ Κρήτης, Κοσμάς ὁ μελωδός, Γερμανὸς ΚΠόλεως καὶ ἄλλοι ἔγραψαν τὰ στιχηρὰ τῆς ἑορτῆς.

Πρεσβ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π. Θ.

1. *Μηναῖον* 'Ιουνίου (ἔκδ. Βαρθ. Κουτλουμουσιανοῦ) σ. 111 ἐξ. Βλέπε ὕμνους παρὰ Pitra, Analecta Sacra, I, 549 ἐξ. Ἰδιαιτέραν ἀκολουθίαν, παράκλησιν καὶ ὄκτους εἰς Πέτρον καὶ Παῦλον, ποιήματα τοῦ Νικοδ. Ἀγιορείτου, ἐν L. Petit Bibliographie des Acoulouthies Grecques, σ. 12, 234 Ἐν κώδ. 746,3 (14 al.) (Σπυρ. Δαυριώτου καὶ Σωφρ. Ἐυστρατιάδου, κατάλογος τῶν κώδ. τῆς Μεγ. Λαύρας) καὶ ἰδιαιτέρα ἀκολουθία τῶν ἀποστόλων Πέτρον καὶ Παύλου. Πρβλ. καὶ Σωφρ. Ἐυστρατιάδου, Ποιηταὶ καὶ ὕμνογράφοι τῆς ἐρθοδ. 'Εκκλησίας «Ν. Σιών» ΜΔ' (1949) σ. 21.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΑΡΤΗΣ (1204-1828)
Β'

Παρθένιος. Μετετέθη τῷ 1632 εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων. ('Ἡπειρωτικά Χρονικά' ἔτος Γον τόμος Αος καὶ Βος σελίς 28).

Δαυρένιος. Ἐξελέγη 8 'Ιουνίου 1633. Πρῶν Μητροπολίτης Διδυμοτείχου. ('Ἡπειρ. Χρονικά, ἔτος 12ον, 1937, σελίς 13. Δοκίμιον Ἄρτης Σεραφεῖμ).

Ἀκάκιος ὁ Β' 'Ιουλίου 1637. Πρῶν Ἐπίσκοπος Βονδίτσας. ('Ἡπειρ. Χρονικά ἔτος 12ον σελίς 13. Δοκίμιον Ἄρτης Σεραφεῖμ).

Θεόφιλος ὁ Κορυδαλλεύς. Ἀθηναῖος. Ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης τῇ 14ῃ Νοεμβρίου 1640. Ἦτο λόγιος καὶ σοβαρὸς συγγραφεύς. Τὰς φιλοσοφικὰς καὶ ἱατρικὰς του σπουδὰς ἐποιήσατο ἐν Ρώμῃ καὶ Παταβῶ. Τῷ 1626 ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔτυχε θερμοτάτης ὑποδοχῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις διορισθεὶς σχολάρχης καὶ Λογοθέτης. Ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Παρθενίου τοῦ Γέροντος ἠσπάσατο τὰς καλβινικὰς κακοδοξίας.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τοῦ Πατριάρχου τούτου λαβὼν ἐντολὴν νὰ ἐκφωνήσῃ τὸν πανηγυρικὸν ὠμίλησε δημοσίᾳ ὑπὲρ τῶν καλβινικῶν κακοδοξιῶν. Διὸ ὁ Πατριάρχης ἀνέθιξε τῷ Μελετίῳ Συρίῳ νὰ ἀνασκευάσῃ ταύτας. Τούτου μαθητῆς ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάννης Καρσοφύλλης ἐκ Καρυῶν Δέρκαν, ὁ συγγράψας βιβλίον περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας κατὰ τὰς καλβινικὰς ἀπόψεις, ὅπερ ὅμως συνοδικῶς κατεκρίθη τῷ 1671 ἐπὶ Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Β'. Ὁ Κορυδαλλεύς ἐδίδασκεν ἐν Βενετίᾳ, Ἀθήναις, Ζακύνθῳ καὶ Κωνσταντινουπόλει. Ἀπεβίωσε τῷ 1646 ἐν Ἀθήναις ἰδιωτεύων καὶ πενόμενος, ἀποζῶν ἐκ τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος. (Ζαβίρα ἑλληνικὸν Θέατρον σελίς 312,313,314. Συμβολικὴ Μεσολορᾷ Παράρτημα, Α' Τόμου σελίς 147). Ὁ Κορυδαλλεύς, πρὸς τοὺς ἄλλοις, συνέταξε καὶ δογματικὴν ἐπιστολὴν πρὸς Πουζάσκην Ρέκτορα τῆς ἐν Κιέβῳ Σχολῆς. (Διομήδους Κυριακοῦ Ἐκκλ. Ἱστορία Τόμος Γ' σελίς 139).

Γαλακτίων. Πρῶν Σερρών. Ἐξελέγη Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης τῇ 9ῃ Σεπτεμβρίου 1643. (Δοκίμιον κλπ. Ἀντίγραφα τῶν ψηφισμάτων τούτων δεόν ὅπως σταλῶσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Π.Ε.Ε.Κ. (Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Ἐνώσεως Κύπρου, παρὰ τῇ Γ. Σ. Ε. Ε. ὁδὸς Πατησίων 69, Ἀθήνας).

† Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων, Πρόεδρος

† Ὁ Δράμας Γεώργιος

† Ὁ Φλωσίνης Βασίλειος

† Ὁ Πρεβέζης Ἄνδρέας

† Ὁ Ἐδέσσης κλπ. Παντελεῖμων

† Ὁ Καλαβρυτῶν κλπ. Ἀγαθόνικος

† Ὁ Χίου Παντελεῖμων

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως Δημήτριος

† Ὁ Γόρτυνος κλπ. Γερμανός

† Ὁ Λευκάδος κλπ. Δαρόθεος

† Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος

† Ὁ Παροναξίας Ἀμβρόσιος

Ὁ Ἀρχιερατματοῦς

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Κοτζιάς

"Αρτης Σεραφείμ. "Ηπειρ. Χρονικά έτος 12ον 1937 σελίς 13).

Βαρθολομαίος. 1652, 1689, 1687. Τῷ 1652 ἀπαντάται ἐν ἰδρυτικῇ ἐπιγραφῇ τῆς Μονῆς ἁγίου Νικολάου Ἄετου Βονίτσας. Τῷ 1669 ὑπογράφεται ἐν Πατριαρχικῷ συγγιλίῳ περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς σχολῆς τῆς Ἄρτης, ἣν μεγάλως ὑπεστήριξεν. Ἐν αὐτῇ ἐμαθήτευσεν καὶ ὁ Εὐγένιος ὁ Βούλγαρος. Τῷ 1672 ὑπογράφεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσης Συνόδου ἐπὶ Διονυσίου τοῦ Κομνηνοῦ κατὰ τῶν καλβινικῶν κεφαλαίων. Τῷ 1687 προσεκληθῆναι εἰς Ἰωάννινα, ἵνα παραστῇ εἰς τοὺς ἀρραβῶνας τῶν Καραγιαννάτων μὲ τοὺς Ἱερομνημάτας. ("Ηπειρωτικά Χρονικά έτος Γ' Τόμος Α, Β, σελίς 34. Συμβολικῆ Μεσολωρᾶ Παράρτημα τοῦ Α' Τόμου σελίς 145).

Βαρθολομαίος Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης 1669—1687 ἐν ἰδρυτικῇ ἐπιγραφῇ. ("Ηπειρ. Χρονικά έτος 1927. Τόμος Α καὶ Β σελίς 100. Τὸ κάστρον τῶν Ρωγῶν ὑπὸ Γ. Σωτηρίου).

Μελέτιος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων. Τῷ 1691 διεδέχθη τὸν Βαρθολομαῖον θανόντα. Γνωστὸς ἱστοριογράφος καὶ γεωγράφος. Τῷ 1691 ὑπογράφεται ἐν Πατριαρχικῷ συγγιλίῳ. Τῷ 1696 ἀπαντάται ἐν τῇ ἰδρυτικῇ ἐπιγραφῇ τῆς Μονῆς Ἁγίου Γεωργίου Σουβίτσας. «Χρηματίσας δὲ Μητροπολίτης (Ναυπάκτου—Ἄρτης) ὡς ἔγγιστα τέσσαρα ἔτη καὶ τὴν Ἄρταν λεηλατήσαντος τοῦ Λιμπερίου Ἱερακάρη, λαβόντος δύναμιν παρὰ τῶν Ἐνετῶν ἐσυκοφαντήθη πρὸς τοὺς Τούρκους ὡς τάχα ἔχων εἰδήσιν τῆς λεηλασίας». Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐ μόνον ἐκηρύχθη ἔκπτωτος ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης, ἀλλὰ καὶ καθηρέθη. Βραδύτερον ὅμως, τῶν Ἐνετῶν καὶ Τούρκων συμφιλιωθέντων, ὁ Μελέτιος ἠθωώθη καὶ τῷ 1703 μετετέθη εἰς Μητρόπολιν Ἀθηνῶν. Ἀπεβίωσε τῇ 12ῃ Ἀπριλίου 1714 εἰς ἡλικίαν 53 ἐτῶν. (Ζαβίρα Ἑλληνικὸν Θέατρον σελίς 379, 380, 381. Γεωγραφία αὐτοῦ, ἐν ἣ προτάσσεται ὁ βίος αὐτοῦ).

Μακάριος ἐπίσκοπος Μετρῶν, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ εἰς Ἄρταν καὶ παρατηθεῖς.

Γρηγόριος.

Νεόφυτος. Ἀρχιεπίσκοπος πρόφην Σαντορίνης ἐκ τῆς νήσου Πάρου διορισθεὶς τῷ 1706. Τῷ 1712 ἀναφέρεται ἐν βιβλίῳ καταγραφῆς τῆς Μονῆς Μυρτιάς, ὡς καὶ ἐν τῇ ἰδρυτικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ παρεκκλησίου Ταξιαρχῶν. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1723 μετέβη εἰς ἅγιον Ὅρος πρὸς ἡσυχίαν, ὅθεν ἀπέστειλεν εἰς Σκόπελον Ἱερόθεόν τινα ὡς διδάσκαλον. ("Ὁ Καισάριος Δαπόντες ἐν Κήφω Χαρίτων σχετικῶς λέγει περὶ αὐτοῦ «Ὁ Ἄρτης κὺρ Νεόφυτος ὡς ἀπὸ συμφωνίας πηγαίνοντας εἰς τὸν Ἄθωνα, ὡς φίλος ἡσυχίας»). Ἦτο λόγιος κληρικός. Ἐν ἁγίῳ Ὄρει ἡσυχάζων προσέφερε πολλὰ ἀφιερῶματα εἰς τὰς Μονὰς Ἰβήρων καὶ Λαύρας. Ἀνήγειρε δὲ καὶ τὸ κοιμητήριον Ἁγίας Ἄννης. (Εὐλογίου Κουρίλα. Ἱστορία τοῦ Ἀσκητισμοῦ Θεσσαλονίκης 1929).

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

Ἄρχιμ. ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Εἰσαγωγικὰ Παύλεια.

Τὸ ἀνὰ χεῖρας φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» εἶνε ἀφιερωμένον εἰς τὸν Ἰδρυτὴν καὶ Πολιοῦχον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπόστολον Παῦλον ἐπὶ τῇ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συμπληρώσει δέκα καὶ ἐννέα αἰῶνων ἀπὸ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρύσεως τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐξεδόθη μὲν ἴδιος νόμος πανελληνίου ἐορτασμοῦ τῆς δεκάτης ἐνῆτης ἑκατονταετηρίδος τῆς χριστιανικῆς Ἑλλάδος, θεσιζῶν δι' ἐφέτος τὸν ἐορτασμόν τοῦτον, ἀλλ' ἐκρίθη σκοπιμώτερον ὅπως οὗτος διεξαχθῇ ὡς ἐμπροσθεῖ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος. Θεωρητέα ἄρα τὰ ἐν τῷ φύλλῳ τούτῳ σχετικὰ πρὸς τὸν μέγαν τῆς Ἑλλάδος Ἀπόστολον ἄρθρα διαπερῶν συνεργατῶν ἐν μόρᾳ προοιμίου καὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὸν μετὰ ἔτος πάνδημον πανηγυρισμόν τοῦ οὐ μόνον διὰ τὸν ἑλληνισμὸν μεγάλου γεγονότος, ἀλλὰ καὶ δι' ὀλόκληρον τὸν διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκπολιτισθέντα κόσμον, ὅστις διὰ τῆς ἀπὸ τῆς χριστιανικῆς Ἑλλάδος ἀκτινοβολίας τοῦ θείου φωτὸς κατηργάσθη εἰς τὸ νὰ χωρήσῃ πρὸς τὴν ἀατραβῆ τῆς θείας ἀληθείας ὁδόν.

Τὸ δράμα Δαμασκοῦ.

Ἀλόγῃ τῆς κεντρικωτάτης θέσεως, ἣν τὸ δράμα Δαμασκοῦ κατέχει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, οὐδόπως παράδοξον δι' κατέστη ἐπίμονος στόχος συστηματικῆς ἐπιθέσεως τοῦ ὀρθολογισμοῦ, ἀγωνιοθέντος νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὸν ὑπερφυσικὸν καὶ ἀνικειμενικὸν χαρακτήρα. Ὅσαι ὅμως κατεβλήθησαν πρὸς τοῦτο προσπάθειαι ἀπεδείχθησαν ἰσάριθμα ἀστοχῆματα, διότι ἡ ἐξονυχιστικὴ τῶν κατ' αὐτὸ διακρίβωσις ἀπέδειξε τὸ γεγονὸς εἶτε φυσικῶς, εἶτε ψυχολογικῶς ἀνεξήγητον. Καὶ εἶνε χαρακτηριστικὸν δι' ὁ κατ' ἀρχὰς σκεπτικιστῆς ὡς πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ σχετικοῦ ἱστορήματος λόρδος Lyttelton, ἀφοῦ ἐνεβάρθυνε παμμερῶς εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας καὶ ἐπέσθη περὶ τῆς ὑπερφυσικότητος τοῦ δράματος, προέβη εἰς τὴν σύνταξιν μονογραφίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Observations on the conversion of St Paul» (Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἀπ. Παύλου), ἐν ἣ κατέληξεν εἰς τὸ πόρισμα δι' «ἡ ἐπιστροφή καὶ ἀποστολὴ τοῦ ἀπ. Παύλου ἐξεταζόμεναι καθ' ἑαυτὰς, καὶ μόναι αὐταί, ἀποτελοῦν ἐπαρκῆ ἀπόδειξιν δι' ὁ χριστιανισμὸς εἶνε θεία ἀποκάλυψις».

Εἶδεν ὁ Παῦλος τὸν Κύριον;

Ὁ ἀπ. Παῦλος ἦτο σύγχρονος τοῦ Ἰησοῦ. Ἐν Ἱεροσολύμοις «παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Γαμαλιὴλ παιδευόμενος» διέτριβε πιθανώτατα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δημοσίου βίου τοῦ Ἰησοῦ, ὅποτε πιθανῶς θὰ ἐγνώρισεν αὐτὸν ἐξ ὄψεως, ὡς τοῦλάχιστον ὑποβάλλει ἡ αὐτοῦ τοῦ Παύλου βεβαίωσις, «εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν», ὅπερ ἐμφανίζεται ἀνεξάρτητον τῆς κατὰ τὸ δράμα Δαμασκοῦ κατ' ἀποκάλυψιν πείρας τοῦ Χριστοῦ διὰ τῶν αἰσθησέων. Ὁ James Stalker θεωρεῖ λίαν πιθανόν

διε, ὅτι Ἰησοῦς καὶ ὁ Σαῦλος ὠδοιπόρουν ἀνά τὸ ἔδαφος τῆς Παλαιστίνης ταντοχρόνως, εἰς χρόνους δὲ παλαιότερους ὑπὸ πολλῶν εἰδίθετο τὸ ζήτημα ἂν ποτε διεσταυρώθησαν καθ' ὁδόν, ὅπερ ἐκ τῶν νεωτέρων θεωρούν πιθανόν οἱ Weiss καὶ Ramsay. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τῶν εἰκασιῶν τούτων, μόνον τὸ «ὄφθη κάμοι» τῆς Α' Κορ διὰ τὴν εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν εἰς Δαμασκὸν πορείαν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου, ἀπολύτως ταντιζόμενον πρὸς τὰς εἰς τοὺς μαθητὰς σωματικὰς αὐτοῦ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἐμφανίσεις (ὄφθη Κηφᾶ, ὄφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς, ὄφθη Ἰακώβω...) μαρτυρεῖ περιτρώως ὅτι εἶδε τὸν Κύριον καθ' ὅσον τρόπον καὶ οἱ λοιποὶ μαθηταί. «Εἰς γὰρ τοῦτο ὄφθη σοι—τῷ λέγει αὐτὸς ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἐμφάνισίν του—προχειρίσασθαι σε μάρτυρα ὧν τε εἶδες, ὧν τε ὄφθησθαί σοι». Εἰς τὴν τοιαύτην ἀκριβῶς ἐμφάνισιν ὀφείλεται ἡ ἐρωτηματικὴ του βεβαίως «οὐχὶ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἡμῶν εἶώρακα;» Ταυτίσμιον πρὸς τὸ ἐν τῇ ΚΔ πολύχρηστον «καὶ ὁ ἑώρακῶς μεμαρτύρηκε», «ἑώρακαμεν τὸν Κύριον», «ὁ ἑώρακαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν», «καὶ ἑώρακαμεν καὶ μυρτυροῦμεν» κλπ. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης δ' «ὁδοσεύς» του ἐρεῖδει τὴν εἰς τὸν Κύριον πίστιν του: «οἶδα ὅ πεπίστευκα».

Ἡ βεβαίως δ' αὕτη τοῦ Παύλου ἀποτελεῖ τὴν ἰσχυροτέραν τῶν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς προσώπου ἱστορικοῦ μαρτυριῶν.

Αἱ Ἐπιστολαὶ Παύλου.

Ἐἶνε τὰ ἐγγύτερα πρὸς τὸν Χριστὸν γραπτὰ χριστιανικά μνημεῖα, ἐφ' ὅσον ἐγράφησαν 20—28 εἴη μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' ἡ μεγίστη των σπουδαιότης δὲν ἔγκειται μόνον εἰς τὴν μοναδικὴν ἀρχαιότητά των. Δι' αὐτῶν, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, ὁ Παῦλος σαγηρεύσας πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἔσωσεν αὐτὴν τοῦ γνωστοῦ τῆς πλάνης κατακλυσμοῦ «οὐ σανίδας πηξάμενος καὶ κίβωτόν ποιήσας, ἀλλ' ἀντὶ σανίδων τὰς ἐπιστολάς συνθεῖς, οὐ δύο ἢ τρεῖς καὶ πέντε συνθεῖς, ἀλλὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν καταποντίζεσθαι μέλλουσαν, ἐκ μέσων ἤρπασε κυμάτων». Διότι «πνεύματός εἰσι μέταλλα καὶ πηγαί μέταλλα μὲν, ὅτι χρυσοῦ παντὸς τιμωτέρων ἡμῖν παρέχουσι πλοῦτον» πηγαὶ δέ, ὅτι οὐδέποτε ἐκλείπουσιν, ἀλλ' ὅσον ἂν κενώσῃς ἐκεῖθεν, τοσοῦτον καὶ πολλῶ πλεον ἐπιρρεῖ».

Ἡ ἐπικαιρότης τῶν Ἐπιστολῶν.

Παρατηρήσεως εἶνε ἄξιον, ὅτι εἰς ἐποχὰς κρίσεων ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ οἰοεὶ ἐνοτικτικῶς ἀποθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ στρέφεται πρὸς τὰς ἐπιστολάς τοῦ ἀποστόλου Παύλου διὰ νὰ ἀνανεώσῃ ἐκ τῆς μελέτης των τὰς περὶ τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς κοινωνίας των μελαγχολικὰς του ἰδέας, ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ τῆς θείας χάριτος ἐνθαρρυντικὴν του διδασκαλίαν. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ σήμερον, καὶ μάλιστα κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον ἐντονώτερον καὶ ἐπικαιρότερον, καθ' ὅσον ὁ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρασκευαζόμενος πανηγυρικὸς ἐορτασμός τῆς συμπληρώσεως τῆς χιλιεστῆς ἑνεακοσιοστῆς ἐπετηρί-

δος ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου ἰδρύσεώς της συμπύπτει πρὸς ἐποχὴν πρωτοφανοῦς ἀνὰ τὸν κόσμον θρησκευτικῆς κρίσεως, καθ' ἣν ἀπαιτεῖται ἔκτακτος χριστιανικὸς συναγερμὸς πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν τόσο ἀναιδῶς ἀποχαλινωθεισῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ. Ὅθεν εἶπερ ποτὲ νῦν καθίσταται αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου στροφῆς.

Ἐπιστολαὶ καὶ Ἐπιστολαί.

Ὅταν ὁ Σαῦλος, «ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόβου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου», ἐλάμβανε παρὰ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀρχιερέως ἐπιστολὰς πρὸς τὰς συναγωγὰς Δαμασκοῦ διὰ νὰ σύρῃ ἐκεῖ ἄνδρας καὶ γυναῖκας «δεδεμένους», βέβαιος περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς διωκτικῆς του ματίας, οὐδέποτε ἐφαντάζετο ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ πὺν θὰ εἶχον αἰωνίαν ἀξίαν μὲ ἀποτελέσματα δι' ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα ἀνυπολόγιστα θὰ ἐγράφοντο ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ δὴ καὶ «πηλίκους γράμμασι... τῇ ἐμῇ χειρὶ»...

Ἐπιλαβόμενοι.. ἤγαγον».

Ὅταν ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν ἐδίδασκε τὰ κατὰ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν μὲ ἀκροατὰς ἐπικουρέους καὶ στωϊκούς φιλοσόφους, ὁ συγγραφεὺς τῶν «Πράξεων» ἱστορεῖ ὅτι οὗτοι «ἐπιλαβόμενοι αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον ἤγαγον» διὰ νὰ πληροφορηθοῦν παρ' αὐτοῦ λεπτομερέστερον τὰ τῆς «καινῆς διδασκῆς» του. Ἡ φράσις ἐσκανδάλισέ τινας συμπεράναντας ὅτι ὁ Παῦλος, ὡς διδάσκων παρὰ τὰ παρ' ἀθηναίους θρησκευτικὰ νευρομισμένα, ἤχθη πρὸς δίκην εἰς τὸ προσατεῖον τὸ θρησκευμα τῆς πόλεως δικαστήριον. Οὐ μόνον δὲ ἐγένετο, κατ' αὐτούς, ἡ δίκη, ἀλλὰ καί, μετὰ τὴν «ἀπολογία» του, «ἀνακοπή», ἐφ' ὅσον ὁ ἱστορικὸς ἐπήγαγεν ὅτι τῷ ἐλέχθη «ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου», εἰκάζουν δ' οἱ τοιοῦτοι σχολιασταὶ ὅτι θὰ ἔγεινε καὶ δευτέρα προσαγωγή τοῦ ἀποστόλου εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, καίτοι οὐδεμία ἐσώθη σχετικὴ μαρτυρία.

Δεν ἐδικάσθη.

Ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἀπ. Παῦλος ἐσύρθη εἰς δίκην ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου εἶναι ἀσύστατος. Διὰ τὰς περὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰσαγομένας δικαστικὰς ὑποθέσεις προηγεῖτο πάντοτε προδικασία, τῇ συμμετοχῇ ἴσως τῶν μελῶν τοῦ ἀνωτάτου τούτου δικαστηρίου, διεξαγομένη ἐν τῷ βασιλικῷ βουλευτηρίῳ κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους χρόνους, πάντως δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς ἀγορᾶς. Ἄλλ' οὕτε προανάκρισις τις προηγήθη, οὔτε καὶ κατηγορία καὶ ἀγωγή διευτυπώθη. Τὸ ἀκροατήριον, ἐξ ἄλλου, δὲν ἀπετελεῖτο ἐξ ἀρεοπαγιτῶν μόνον, ἀλλὰ μετὰ τῶν αὐτῶν ὑπῆρχον καὶ ποικίλοι πολῖται καὶ παρεπιδημῶντες ξένοι. Διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος ἀρχόμενος τῆς δημηγορίας του δὲν ἀπετάθη πρὸς τοὺς ἀρεοπαγίτας, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀθηναίους πολῖτας, «ἄνδρες ἀθηναῖοι», ὁ δὲ λόγος του ἔφερε λαϊκόν, καὶ ὄχι δικανικὸν χαρακτῆρα. Ἴνα δ' ἀκριβῶς μὴ δοθῇ λαβὴ κατηγορίας αὐτοῦ ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ εἰσηγήσει νέων

θεῶν, ὁ ἀπόστολος εὐαφρόμως ἐπαφελήθη τῆς ἐν Ἀθήναις παρουσίας βιωμοῦ «ἀγνώστου θεῶ», ὡς καὶ ὁ σεβασμιώτατος ρήτωρ τοῦ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἑορτασμοῦ τῆς παρελθούσης Πέμπτης ἀνέφραzen ἐν τῷ πανηγυρικῷ τῆς ἡμέρας.

Δὲν ἤχθη, λοιπόν, ὁ ἀπόστολος ἐπὶ τὸν Ἀρειον Πάγον πρὸς δίκην.

Τὰ ἑλληνικὰ Παύλου.

Ὁ Παῦλος, γεννηθεὶς ἐν Ταρσῷ, ταῖς τότε Ἀθήναις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀνήκων εἰς τὴν ἑλληνιστικὴν διασπορὰν καὶ σπουδάζας ἐν τῷ ὀνομαστικῷ τῆς πόλεως Πανεπιστημίῳ, ἀπέκτησεν ἑλληνικὴν μόρφωσιν, ὁσονδήποτε καὶ ἦτο γνήσιος φαρισαῖος. Τῷτο καταμαρτυρεῖται ἐκ τε τοῦ ὕφους τῶν ἐπιστολῶν του, ἐκ τῆς ὅλης του ἐν Ἀθήναις παρουσίας καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου δημηγορίας του. Ὁ εἰδικῶς ἀπὸ τῆς ἐπόψεως ταύτης ἐξειδίχασεν τὸν Παῦλον γνωστότατος εἰς τὸν ἑλληνισμὸν διάσημος ἀρχαιολόγος καὶ φιλόλογος Ἐρνέστος Κούριος (1814—96) παριστᾷ τὴν χριστιανικὴν ψυχικὴν τοῦ ἀποστόλου ζωὴν διαπνεομένην μὲ πνεῦμα ἑλληνικῆς θεολογίας περὶ τῆς ζωῆς, φέροι δὲ χαρακτηριστικὰ τεκμήρια τῆς ἀριτίας ἑλληνικῆς του μορφώσεως ἐκ τῆς ὅλης πανλείου φρασεολογίας καὶ τοῦ καθ' ὅλου λεξιλογίου τοῦ ἀποστόλου: «εὐφρημα», «ὁ λόγος πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠριτιμένους», ὁ ἑλληνικὸς τύπος χαίρεισμοῦ «χαίρειν», «χαίρειτε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, πάντες ἐν ἑαυτοῖς χαίρειτε», «εὐαγγέλιον», «συνειδήσεις» ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς συναισθησεως τῆς ὑπαιτιότητος, «ἐγὼ πάση συνειδήσει πεπολιτευμαι τῷ Θεῷ», «διδάσκῃ», «εὐδοκία», «δὲ κρινεὶ δικαιοσύνη», «στέφανος ἀποκτεταί», «βραβεῖον», «καταβραβεύειν», «ὁ ἀγωνιζόμενος ἐγκρατεῦται», «εὐπροσθεν ἐκτείνεσθαι», «φιλοτιμοῦμαι», «εἴ τις ἑλπιος», «σῦλος», «τύπος», «ὑπόδειγμα», «χαράγματα τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως», «σπονδή», «σπεύδουσαι» καὶ ἄλλα πλεῖστα ἐκ τῶν πνευματικῶν κύκλων τοῦ ἑλληνισμοῦ, τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης, τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς κλπ. Ἀκριβῶς διὰ ταύτην του τὴν ἑλληνομάθειαν ὁ ἀπόστολος μετὰ θάρρους ἠδύνατο νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς Ἀθήνας, νὰ ἔλθῃ πρόπτος εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀγορᾶς καὶ εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον, ἀλλὰ καὶ νὰ γράφῃ μὲ τόσην ἑλληνὸς λόγου εὐχέρειαν καὶ τόσον μέγαν λέξεων πλοῦτον.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος (†)

Εἰς πένθος βαθὴν ἐβύθησε τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὁ τῆ παρελθούσης Τετάρτης (28) ἐπισυμβίς ἐν Λευκωσίᾳ θάνατος τοῦ γεραροῦ Ἀρχιεπισκόπου Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Μακαριωτάτου Μακαρίου.

Γεννηθεὶς ὁ ἀειμνήστος ἐν Προδρόμῳ Μακαθάσης ἐπὶ τοῦ Τροόδου Κύπρου, τῷ μὲν 1895 χειροτονηθεὶς διάκονος ἐστάλη ὑπὸ τοῦ θείου του Μητροπολίτου Κιτίου Κυρίλλου εἰς ΚΠολιν, ἐνθα ἐφοί-

τησεν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ εἶτα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, τῷ δὲ 1900 ἐγγραφείς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ τὴν ἀποπεράωσιν τῶν θεολογικῶν του σπουδῶν μετέβη πρὸς εὐρυνοσιν τῶν γνώσεών του εἰς Γενεύην καὶ Ὁξφόρδην, ἐπανελθὼν δὲ τῷ 1908 εἰς Κύπρον διηκόνησεν ὡς ἱεροκήρυξ παρὰ τῇ Μητροπόλει Κιτίου, διδάσκων ἅμα τὰ ἱερὰ μαθήματα ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις Λάρνακος. Τῷ 1911 μεταβὰς εἰς Αἴγυπτον προὐχειρίοθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου εἰς πρεσβύτερον, τιμηθεὶς δὲ διὰ τοῦ ὄφφικίου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Ἄμα τῇ ἐκρήξει τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου σπεύσας ὡς ἐθελοντῆς εἰς Ἑλλάδα προσέφερε τὰς πνευματικὰς του ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος, ὃν ἐπηκολούθησε καὶ ὁ ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπιμήθη διὰ τοῦ ἀγγλοῦ Στανου τοῦ Σωτήρος, τοῦ πολεμικοῦ μεταλλίου καὶ τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Φοίνικος.

Ἐπανελθὼν εἰς Κύπρον τῷ 1915 διηκόνησεν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ἐπὶ διετίαν, ὅτε τῷ 1917 ἐξελέγη Μητροπολίτης Κυρηναίας, ἣν ἐποίησε μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν πιστῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφοσιώσεως, σπανίας διοικητικῆς ἱκανότητος, θερμοσουργοῦ φλοπατίας καὶ ἀγωνιστικοῦ πνεύματος ὑπὲρ τῆς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ἐνώσεως τῆς μεγαλοῆσου. Εἰς τοῦτο ἀκριβῶς ὠφείλειτο καὶ ἡ κατὰ τὴν ἐθνικὴν ἐν Κύπρῳ ἐξέγερσιν τοῦ 1931 ἀπομάκρυνσις αὐτοῦ ἐκ Κύπρου, οὐνεπεί τῆς ὁποίας διαβίωσιν ἐξόριστος ἐν Ἀθήναις, ὅπου πρὸς τῇ πικρῇ τοῦ ἄριου τῆς ἐξορίας ἐδοκιμάσθη καὶ ἐν ταῖς λαχούσαις εἰς τὸν μαρτυρήσαντα ἑλληνικὸν λαὸν ἀλαλήτοις ἐν πείρῃ καὶ παντοίας στερήσεσι κακουχίαις μέχρι τῆς 22 Δεκεμβρίου τοῦ 1946, ὅποτε ἀρθέντος τοῦ διατάγματος τῆς ἐξορίας ἐπανήλθεν εἰς τὴν γενέτειραν, ἣν εἰς ἐδεξιῶσατο αὐτὸν μετ' ἀπέριον ἐνθουσιασμοῦ, μετὰ ἕως ὁ ἀκριβῶς ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Λεοντίου.

Ἡ ἀστεμφῆς τοῦ ἀειμνήστου Μακαρίου ἀφοσίωσις εἰς τὸν ἐνωτικὸν τῆς Κύπρου ἀγῶνα ὡς Ἡγέτου τῆς ὀρθοδόξου Ἐθναρχίας, κορυφαθεῖσα εἰς τὸ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν καὶ τὴν ἐμπνευσιν αὐτοῦ διεξαχθὲν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως δημοψήφισμα, προὐκάλεσε τὸν γενικὸν θαυμασμόν, ὑπὸ τὴν πνοὴν δὲ τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος Ἐθναρχου ἐξορμήσασα ἡ φρενὸς τοῦ ἐνωτικοῦ πόθου Κυπριακῆ Προσβεία ἀκτινοβολεῖ τοῦτον οὐ μόνον ἀνὰ τὸ πανελλήνιον, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην λαούς, ὅσοι γεραίρουσι τὴν ἐλευθερίαν ὡς τὸ ὕψιστον τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἀνθρώπου.

Κύριος ὁ Θεὸς κατατάξαι τὴν ψυχὴν τοῦ μεταστάντος Προπτεροῦ ἐν δικαίῳ σκηναίς.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Επί τη πρός Κύριον έκδημία του Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κυροῦ Μακαρίου, ἡ Α.Μ. ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διεβίβασε τὸ ἀκόλουθον σουλπητήριον τηλεγράφημα πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου:

Κατώδυνοι τὴν ψυχὴν ἐπὶ θλιβερῶ ἀγγέλματι τελευταίας γερασοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου, μεθ' Ἱερᾶς Συνόδου συμπενθοῦμεν ἀδελφῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ Κύπρου ἐπὶ στεγῆσει σεβαστοῦ Προπαιδευτικοῦ, βασιτάσαντος ἀστεμφῶς Ἐθναρχίαν Ἑλληνικῆς μεγαλονήσου, εὐλόγητοι ταχεῖαν ἀνάδειξιν διαδόχου ἀνταξίου ἀρετῆς τοῦ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διέκοψε τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, αἵτινες θὰ ἐπαναληφθῶσι περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς μηνὸς Αὐγούστου.

— Κατὰ μίαν τῶν τελευταίων συνεδριῶν ἡ Ἱερά Σύνοδος ἤκουσεν ἔκθεσιν τοῦ Γραφείου Τύπου περὶ τῆς δράσεως τῶν Ἀντιβεντιστῶν τῆς Ἐβδόμης Ἡμέρας ἢ ἄλλως καλουμένων «Σαββατιστῶν» ἐν Ἑλλάδι ὡς καὶ εισηγητικὸν σημεῖωμα τοῦ Διευθυντοῦ αὐτοῦ περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεώς των.

Ἀποστολικὴ διακονία. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτοῦ τῆς 16 Ἰουν. ἐ. ἐ. ἐνέκρινεν ὅπως ἐκδοθῶσιν ὑπ' αὐτῆς τὰ ἑξῆς νέα βιβλία: 1) Χρυσοστόμου Α. Παπαδοπούλου (†) Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἱστορία τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, (ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1936), ἔργον πλήρες, εὔρεθὲν μεταξὺ τῶν ἀνεκδότων καταλοπίων χειρογράφων τοῦ αἰδίου συγγραφέως καὶ παραχωρηθὲν ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Γρηγ. Παπαμιχαήλ, εἰς δὲ ὁ ἀείμνητος Ἀρχιεπίσκοπος κατέλιπεν, ὡς γνωστὸν, τὰ ἀνέκδοτα ἔργα του, 2) Μητροπολίτου Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθονικοῦ, εἰκονογραφημένα διηγήσεις ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ μαθητὰς τῶν κατωτέρων τάξεων τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ 3) Ἀνδρέου Φυτράκη, ὕμνητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Οἱ μοναχοὶ ὡς κοινωνικοὶ ἐργάται καὶ διδάσκαλοι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐπίσης ἀπεφασίσθη ἡ ἔκδοσις 1) μηνιαίου Δελτίου διὰ τὸν Ἱερόν Κλήρον, περιέχοντος ὕλην σχετικὴν πρὸς τὸ ἔργον του καὶ 2) Γεωγραφικοῦ Χάρτιος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, παριστῶντος τὴν κατὰ Μητροπόλεις διαιρέσιν καὶ σημειῶντος τὰ ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα, τὰς ἱερὰς μονὰς καὶ προσκηνήματα, τὰ εὐαγγέλιον ἐκκλησιαστικὰ ἱδρύματα κ.λ.π.

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἐνεκρίθησαν αἱ αἰτήσεις δύο σοφιστῶν θεολόγων ἐπιθυμούντων ὅπως τυχῶσιν ὑποτροφίας παρὰ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἵνα σπουδάσωσιν ἐν Ἀθήναις τὴν ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν.

Ὁ ἐκ τῶν διευθυντῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Πανσο. Ἀρχιμανδρ. κ. Βαρνάβας Τζωρτζάτος ἐξεπροσώπησε τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν κατὰ τὴν τελετὴν τῆς λήξεως τῶν μαθημάτων τῶν Νυκτερινῶν Σχολῶν τοῦ «Παρνασσοῦ» καὶ διεβίβασε τὰ συγχατήρια αὐτῆς.

Ὁ ἐκ τῶν διευθυντῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας αἰδεσ. Πρωτοπρεσβ. κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναῖος ἐπισκεφθεὶς τὸ ἐν Χαλανδρίῳ Γυμνάσιον καὶ τὸ αὐτόθι παράρτημα αὐτοῦ ὤμιλησε πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίδας τῶν ἀνωτέρων τάξεων καὶ διένειμεν εἰς αὐτοὺς φυλλάδια καὶ ἱερὰς εἰκόνας.

Ἐξεδόθη καὶ κυκλοφορεῖ τὸ δ' τεύχος τῶν *Βίων τῶν Ἁγίων* τοῦ ἀειμνήτου Μιχ. Ι. Γαλανοῦ περιέχον τοὺς βίους τῶν ἁγίων τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου. Τιμᾶται δραχ. 10.000.

Ἀπὸ τῆς προπαρελθούσης ἑβδομάδος τὰ γραφεῖα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μετεφέρθησαν εἰς τὸ παρὰ τὴν Ἱ. Μονὴν Πετράκη οἰκημα τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου (Ἰασοῦ 1).

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 16 λήξαντος μηνὸς ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε τῆς μεγάλης Ἐπιτροπῆς διὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

— Αὐθμερὸν προήδρευσε ὡσαύτως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὡς καὶ τῆς Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Ἐνώσεως Κύπρου.

— Τῇ 17 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Μανουηλίδου.

— Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῇ 22 λήξαντος μεταβὰς εἰς Λάρισα ὤμιλησεν εἰς τὸ ἐκεῖ συγκροτηθὲν πέμπτον Περιφερειακὸν Συνέδριον Ἀνασυγκροτήσεως, αὐθμερὸν δ' ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας. Τὴν κατ' αὐτὸ ὁμίλιαν τῆς Α. Μ. δημοσιεύομεν ἐν ἄλλαις σελίδι τοῦ ἀνα χείρας φύλλου.

— Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη (24) τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλιοπόλεως κ. Γενναδίου καὶ τοῦ νέου Μητροπολίτου Κρήτης Σεβ. κ. Εὐγενίου, εἶτα δὲ τοὺς Ὑπουργοὺς Δημοσίας Τάξεως κ. Γαρουφαλῖαν καὶ Παιδείας κ. Νόβαν, τῇ δὲ 6.30 μ.μ. προέστη εἰδικῆς τελετῆς πρὸ τοῦ μνημείου τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου ἐπὶ τῇ εἰς τὰς ἐστίας των ἐπαινόδω τῶν παιδιῶν τῶν παιδοπόλεων. Κατ' αὐτὴν ἀνέγνω ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἐν ἄλλῃ σελίδι τοῦ ἀνα χείρας φύλλου δημοσιευομένην Εὐχὴν.

— Τῇ 26 τοῦ ἰδίου μηνὸς ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Προξένου τοῦ Ἰσραήλ, αὐθμερὸν δὲ προήδρευσε τῆς Πανελληνίου Ἐπιτροπῆς Ἐνώσεως τῆς Κύπρου. Τῇ ἐπαύριον (27) ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Α. Ε. τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρεσβεύτοῦ τῆς Αἰγύπτου.

— Κατὰ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Α. Μ. παραστῆς κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς διπλωμάτων εἰς τὰς τελειοφοίτους τῆς Ἐπαγγελματικῆς καὶ Οἰκοκυρικῆς Σχολῆς τὸ «Ἑλληνικὸ Σπίτι», ἀπέτεινε πρὸς τὰς ἀπολυομένας πατρικὰς νοουθεσίας καὶ ὑπόλογσε τὴν εἴσοδον αὐτῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν.

— Τῇ προχθῆς Πέμπτῃ (29) ἐπὶ τοῖς ἑορταστικαῖς τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Παύλου ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προέστη τῆς ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ τελεσθεῖσης Δοξολογίας, καθ' ἣν παρέστησαν αἱ Α. Α. Μ. οἱ Βασιλεῖς μεθ' ἀπάσης τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον, πλείστοι πολιτευταί, τὸ διπλωματικὸν σῶμα καὶ πάντες οἱ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἐπίσημοι. Ληξάσης τῆς Δοξολογίας ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀνέπεμψε τὴν ἀκόλουθον Εὐχὴν:

«Ἐπάκουσον ἡμῶν, ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν πεινῶν τῆς γῆς, ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευνόντων καὶ Κύριος τῶν κυριούντων, ὁ τὰ σύμπαντα τῷ Σῶ κράτι συνέχων καὶ τῇ Σῆ προνοίᾳ διοικῶν τὸν κόσμον. Σοὶ γὰρ τῷ Βασιλεῖ τῶν αἰώνων, Ὁ ἢ ἡ δόξα ἀκατάληπτος καὶ ἡ βασιλεία ἀδιάδοχος, δεήσεις καὶ προσευχὰς προσάγομεν ὑπὲρ τῶν ποιωτάτων ἡμῶν Βασιλέων, ὅς ἐδικαίωσας βασιλεύσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Εὐλόγησον, Κύριε, τὸν πιστὸν Βασιλέα ἡμῶν καὶ κραταίωσον αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἢ γὰρ βασιλεία Σου βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων καὶ ἡ δεσποτεία Σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ. Εὐλόγησον, Κύριε, τὸν βασιλεῖον ἡμῶν οἶκον καὶ στερεώσον αὐτοῦ τοὺς θεμελίους. Σὺ γὰρ εἶ ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς καὶ οὐ κλιθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Εὐλόγησον, Κύριε, τὸ σκήπτρον ἐν ταῖς χροῖσι τοῦ Βασιλέως ἡμῶν ῥάβδος γὰρ δυνάμειος καὶ ῥάβδος εὐθύτητος ἢ ῥάβδος τῆς βασιλείας Σου. Ὁ Θεός, τὸ κράτος Σου τῷ Βασιλεῖ ἡμῶν δὲ καὶ τὴν δικαιοσύνην Σου τῷ νῆφ τοῦ Βασιλέως, κολίτριον λαόν Σου ἐν δικαιοσύνῃ καὶ τοὺς πτωχοὺς Σου ἐν κολίτρι Ἐπισκίαν, Κύριε, τὸν Βασιλέα ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ εὐθιγῆς ἀνατίλθῃ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνην καὶ πλήθος εὐθιγῆς. Ἐπισκίαν, Κύριε, τὸν Βασιλέα ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ πολέμου. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεός τῶν δυνάμεων, ὁ κραταῖος καὶ δυνατός ἐν πολέμῳ. Ἐπισκίαν, Κύριε, τὴν ζωὴν τοῦ Βασιλέως ἡμῶν καὶ τιμήσον αὐτὸν καὶ εὐφρανῶν αὐτὸν ἐν χαρᾷ μετὰ τοῦ προσώπου Σου. Σὺ γὰρ προέφθασας αὐτὸν ἐν εὐλο-

γλαίς χρησιμότητος, ἔθηκες ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου. Ὡ Κύριε, εὐδόωσον δὴ ᾧ σῶσον τοὺς πιστοὺς Βασιλεῖς ἡμῶν καὶ παρὰ σου αὐτοῖς εἰρηρῆκόν τὸ βασίλειον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἤσομεν καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. Σὺ γὰρ εἶ ὁ Βασιλεὺς τῆς εἰρήνης καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

— Αὐθημερόν δὲ κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν καθιερωθέντα ἐτήριον ἐπὶ τοῦ βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου τελούμενον πανηγυρικὸν Ἑσπερινόν. Ἐνώπιον τῶν ἐπισήμων καὶ τοῦ πλήθους τῶν πολιτῶν τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας εἶπεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἐδέσσης κ. Παντελεήμων.

— Ἀποπροσώπων τῆν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ὁ βοηθὸς αὐτοῦ Ἐπίσκοπος Εὐρύπου Θεοφιλ. κ. Ἀλέξιος τῆ μὲν 18 λήξαντος μηνὸς παρέστη καὶ ὠμίλησε κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν τροφίμων Οἴκου Τυφλῶν τῆς Καλλιθέας, τῆ δὲ 20 ἐτέλεσεν ἀγιασμόν ἐπὶ τῇ ἀνεγέρσει νέας πτέρυγος τοῦ Λαϊκοῦ Νοσοκομείου, παρισταμένης καὶ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείσης, αὐθημερόν παρηκολούθησεν ἐν τῇ αἰθρῶσιν τοῦ «Παρνασσοῦ» συναυλιῶν τῶν «Φίλων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς», τῆ δ' ἐπαύριον παρέστη κατὰ τὴν ἐτήσιαν ἑορτὴν τῶν παιδιῶν τοῦ Μαλλιουπολείου Ἀσύλου Κυψέλης.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος

Καθ' ἃ γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Καρδίτσας, ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης κ. Ἰεζεκιήλ, συνεχίζων τὸ ὑπὲρ τῶν κοινωφελῶν ἔργων τῆς ἐπαρχίας του ἀμέριστον αὐτοῦ ἐνδιαφέρον, ἐπὶ τῇ ἀρξαμένῃ ἤδη διαρρυθμίσει τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Ἀλλαμανῆ δωρηθείσης μεγάλης καπναποθήκης του πρὸς ἐγκατάστασιν Ὀρφανοτροφείου, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτ. σχολείων διεβίβασαν κοινὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς ἱερεῖς, τοὺς προέδρους κοινωτήτων καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους, δι' ἧς προτρέπονται ὅπως ἐνεργήσωσιν ἔρανον πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ μέλλοντος Ὀρφανοτροφείου, οὐδὲν ἢ ὀλοκλήρωσις ὑπολογίζεται διὰ τὰ συντελεσθῆ μέχρι τοῦ προσεχοῦς φθινοπώρου πρὸς στέγασιν 60—70 ὀρφανῶν τῆς μητροπολιτικῆς περιφέρειας.

Ἐπίσης ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ὤρισεν εἰς τὴν περιοχὴν του κατὰ Δήμους Ἱερατικά Συνέδρια πρὸς ἐπίλυσιν πολλῶν ἀποριῶν τῶν Ἱερέων, ἀλλὰ καὶ καθοδηγησὶν αὐτῶν μετὰ τὸν ἐπαναπαρισμὸν τῶν χριστιανῶν. Παραλλήλως καθιστᾷ ὑπευθύνους τοὺς Ἱερεῖς, ἵνα κατὰ δὴμιον ὑποβάλλουν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει ἔκθεσιν τῆς φιλανθρωπικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεώς των. Τοιαῦτα συνέδρια ἔγιναν μέχρι σήμερον τρία, καταρτισθέντων τῶν θεμάτων ὑπὸ τοῦ Ἱεροκήρυκος Ἀρχιμ. κ. Εὐσταθίου Μπιλάλη, τοῦ θεολόγου ἱερέως καὶ βοηθοῦ Ἱεροκήρυκος αἰδ. Ἠλία Καραχάλου, ἐγκριθέντων δὲ καὶ συμπληρωθέντων ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Μητρόπολις Κρήτης. Ὁ νέος Μητροπολίτης Κρήτης Σεβ. κ. Εὐγένιος ἐπανακάμφας ἐκ ΚΠόλεως, τῆ παρελθούσης Τετάρτης (28) ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως εἰς τὰ Ἀνάκτορα, ἔνθα ἐτελέσθη ἡ κεκανοισμένη «πρόβλησις» αὐτοῦ παρισταμένων τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Σεβ. Μητροπολίτου Ἠλιουπόλεως καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐρησκευμάτων καὶ Ἑθνικῆς Παιδείας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Καθ' ἃ ἠγγέλθη κατ' αὐτὰς ἐκ Λονδίνου, εἰδήσεις ἐπίσημοι ἐκ Βελιγραδίου ἀναφέρουσι τὴν σύλληψιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰωσήφ πρὸς ἀνάκρισιν αὐτοῦ «ἐπὶ συνωμοτικῇ κινήσει κατὰ τοῦ καθεστῶτος καὶ ἐπαναφορᾷ τοῦ βασιλέως Πέτρου εἰς τὸν σερβικόν

θρόνον». Καὶ ἀφέθη μὲν ὁ Σεβ. Ἰωσήφ ἐλεύθερος μετὰ τὴν ἀνάκρισιν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἀποσυρθῆ εἰς μοναστήριον.

ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΙΣΜΟΣ

Ἐπὶ τῇ ἐν Δουβλίνω ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς πρῶτος συγκληθείσης Γενικῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Ἱρλανδίας ὁ πρόεδρος αὐτῆς Ἀρχιεπίσκοπος Armagh ἐν τῷ ἐναρκτηρίῳ του λόγῳ ὁμιλῶν περὶ τῆς ἐνώσεως τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐδήλωσεν ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ δοθεῖσαι τελευταίως νέαι ὁδηγαί ἐν σχέσει πρὸς τὴν Οἰκουμενικὴν κίνησιν «ἐμφανίζονται κλεισοῦσαι τὴν θύραν κατὰ πρόσωπον πάντων, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ χριστιανικὴ ἱστορία δὲν εἶνε βιβλίον κλειστὸν καί, ὅπως ἡ Ἐκκλησία Ἱρλανδίας, δέχονται τὴν ἱστορικὴν πίστιν τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας».

Ἡ Σύνοδος διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας ἀπεφάσισε νὰ προβῆ εἰς τὰ κατάλληλα διαβήματα πρὸς προσχώρησιν τῆς Ἐκκλησίας Ἱρλανδίας εἰς τὸν Παλαιοκαθολικισμόν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δημητρίου Ν. Μωραΐτου τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Λειτουργικὴν καὶ τὰς λειτουργικὰς σπουδὰς. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπιστῆμ. Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογ. Σχολῆς τοῦ Πανεπ. Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1950 (σελ. 41).

Φαίδωνος Κουκουλέ τακτικοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός. Τόμος Γ': Ὁ ἵπποδρομος καὶ οἱ ἵπποδρομικοὶ ἀγῶνες· οἱ ἀγῶνες καὶ τὰ ἀγωνίσματα· οἱ βυζαντινοὶ αἰχμάλωτοι· ἡ διαπόμπευσις· οἱ κλέπται καὶ αἱ φυλακαί· τὰ λαϊκὰ θεάματα καὶ αἱ λαϊκαὶ διασκεδάσεις· αἱ ἐμπορικαὶ πακηγύρεις· αἱ ξριδες καὶ αἱ ὕβρεις· αἱ ἀραί, αἱ εὐχαὶ καὶ οἱ ὄρκοι. Collection de l'Institut Français d'Athènes· Athènes 1949 (σελ. 408, μετὰ 8 Πινάκων).

Γιὰ μιὰ καινούργια Ἑλλάδα. Ἐκδοσις τοῦ Συλλόγου τοῦ «Ἑλληνικὸν Φῶς» (Παραρτήματα περιοδικοῦ «Ἀκτίνες»). Ἀθῆναι 1950 (σελ. 77).

Τάσου Ἀθ. Γραϊσοπούλου Θεία Ραψωδία. Ἐκλογὴ πρώτη ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῶν Ψαλμῶν. Εἰσαγωγή, κείμενο, μετὰφραση σὲ δημοτικὸς στίχους, σχόλια. Ἀθῆναι 1950 (σελ. 247).

Π. Ν. Τρεμπέλα Μικρὸν Εὐχολόγιον. Τόμος Α': Αἱ ἀκολουθίαι καὶ τάξεις Μνηστῶν καὶ Γάμου, Εὐχελαίου, Χειροτονιῶν καὶ Βαπτίσματος, κατὰ τοὺς ἐν Ἀθῆναις ἰδίᾳ κώδικας. Ἀθῆναι 1950 (σελ. 403).

Θεοδώρου Ν. Καστανᾶ καθηγητοῦ τοῦ Πειραματικοῦ Σχολείου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Μικρὴ Εἰσαγωγή, στὴν μελέτη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Θεσσαλονίκη 1950 (σελ. 23).

Παναγῆ Δ. Ζούβα Ἐκκλησία καὶ κοινωνικὴ πρόνοια (Βυζαντινῶν). Ἀθῆναι 1947 (σελ. 30).

Μιχαὴλ Ι. Γαλανοῦ (+) Μεγάλου Ρήτορος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Διδασκάλου τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Οἱ βίοι τῶν ἁγίων τοῦ Μηνολογίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκδοσις δευτέρα ἀναθεωρηθεῖσα καὶ βελτιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως. Τεύχος Γ' Μάρτιος Βιβλιοθήκη Ἀποστολικῆς Διακονίας (ἀριθ. 30). Ἀθῆναι 1950 (σελ. 102).

Ἰακώβου Τ. Βιοβίξη Αἱ βουλαὶ τῆς νήσου Κέας. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν. Ἀθῆναι 1949 (σελ. 74).

Βασιλείου Χρ. Ἰωαννίδου τακτικοῦ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ κοινωνικὸν πρᾶγμα. Ἐκδοτ. Οἶκος Μιχ. Τριανταφύλλου. Θεσσαλονίκη 1950 (σελ. 174).

Γ. Παπαγεωργίου Ἐράλδου Τὸ πολιτικὸν δόγμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἐκδοσις τρίγλωσσος. Τρίκκη 1950 (σ. 16).

Υακίνθου Δημητρίου Πνευματικὸς Ὁδηγός. Ἀθῆναι 1950 (σελ. 209).

Ἰωάννου Παναγιωτίδου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς

Σχολής Χάλκης, Φιλόσοφοι του 19' αιώνας από χριστιανική σκοπιά κρινόμενοι (Σοπενχάουερ - Νίτσε - Τολστόη). Βιβλιοθήκη Αποστολικής Διακονίας (Άριθ. 25). Αθήναι 1950 (σ. 81).

Ή φύσις, τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ. Σύγχρονοι μεγάλοι φυσιοδίφαι περί τῆς φύσεως ὡς ἀπικαλύψεως τοῦ Θεοῦ. Ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Καθ. Δρ. D. Eberhard Dennert. Μετάφρασις Α. Κ. Μ. Βιβλιοθήκη Αποστολικῆς Διακονίας ἀρ. 28. Αθήναι 1950 (σελ. 210).

Sir Richard W. Livingstone Προέδρου τοῦ Κολλεγίου Corpus Christi τῆς Ὁξφόρδης, Ἑλληνικά Ἰδανικά καὶ σύγχρονη ζωὴ. Μετάφρασις Δ. Χόνδρου Καθηγ. τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. Βιβλιοθήκη Αποστολικῆς Διακονίας ἀρ. 29. Αθήναι 1950 (σ. 115).

Γερασίμου μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου Ἀκολουθία τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ψαλλομένη τῇ 23 Ἰουλίου. Αθήναι 1950 (σελ. 37, μετ' εἰκόνων).

Σοφία Σολομώντος. Εἰσαγωγή—Κείμενον—Ἑρμηνεία—Σημειώσεις **Γεωργ. Δ. Καχειμάνη.** Ἐκδόσεις «Ἑνορίας» Αθήναι 1949 (σελ. 20).

Ἡ Ἁγία Γραφή σὲ εἰκόνες. Εἰκόνες Ἰουλίου Σνόρφον Κρόλοφελδ. Κείμενον καὶ εἰσαγωγή **Β. Βέλλα.** Ἐκδοτ. Οἴκος «Ἀστήρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου Αθήναι 1950. (Σελ. 239).

Ἡ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 8 τῆς 15-4-1950 φύλλῳ τῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ὑπὸ τίτλον «Θεῖαι ἐκδηλώσεις» βιβλίου τοῦ κ. Παναγ. Ν. Ἀντίπα δημοσιευθεῖσα σημείωσις εἶχε τὴν ἔνοιαν ὅτι δὲν ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Αποστολικῆς Διακονίας ἢ ὑπὸ ταύτης ἔκδοσις τοῦ βιβλίου τοῦτο δὲ διότι τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ δὲν ἐπιτίπτει εἰς τοὺς σκοποὺς τῶν ἐκδόσεων τῆς Αποστολικῆς Διακονίας.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς πληρωσιν μιᾶς κενῆς ἡμερησικῆς θέσεως τοῦ ἱ. ναοῦ ἁγ. Παρασκευῆς (Νέας Σμύρνης) διὰ κανονικῆς καὶ νομίμου ἐκλογῆς, συνωδὰ τοῖς ἀρθροῖς 46 κ. ἑ. τοῦ περὶ ἱ. ναῶν καὶ ἡμεριῶν Α. Ν. 2200/40, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἐν λόγῳ ἡμερησικῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10ῃ Ἰουλίου 1950.

† Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων

—Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς πληρωσιν τῆς ἐν τῷ ἐνταῦθα ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου (Πευκακίων) μιᾶς κενῆς ἡμερησικῆς θέσεως διὰ κανονικῆς καὶ νομίμου ἐκλογῆς, συνωδὰ τοῖς ἀρθροῖς 46 καὶ ἑ. τοῦ Α. Ν. 2200/40 «περὶ ἱ. ναῶν καὶ ἡμεριῶν», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἐν λόγῳ ἡμερησικῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα πιστοποιητικά πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Ἰουλίου 1950.

† Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων

Ἱ. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἀρθρον 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἡμεριῶν», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς χηρευούσας θέσεις τακτικῶν ἡμεριῶν τῶν ἐνοριῶν 1) Ἀνωγαίου,

2) Καταφυγίου, 3) Μεσσηνικόλα, 4) Ἁγίου Ἀκακίου, 5) Ρακώβης, 6) Χωματοκάστρου, 7) Ἀνωχωρίου, 8) Κατωχωρίου, 9) Σκοπιᾶς, 10) Χατζόμπασι, 11) Βάναρης καὶ 12) Φιλίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖά μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὰς ἀνω ἐνορίας.

Ἐν Καρδίττῃ τῇ 28ῃ Ἰουλίου 1950

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαν/σάλων Ἱεζεκιήλ

Ἱ. Μητρόπολις Αἰτωλοακαρνανίας.

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ ἐν Προδρομῷ Ἱεροῦ ἐνοριακοῦ ἱ. ναοῦ «Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 47 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν καὶ ἡμεριῶν» ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 16 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 585/1941 Νομοθετικοῦ Διατάγματος «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Α. Ν. 2200/1940» ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά. Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 19 Ἰουλίου 1950.

† Ὁ Αἰτωλῶν Ἱερόθεος

Ἱ. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

Συνωδὰ τῷ ἀρθρ. 16 τοῦ Α. Ν. 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ ἡμεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 30 Αὐγούστου ἑ.ἑ. ὑποβάλλωσιν αἰτήσεις ὑποψηφιοτήτος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς χηρευούσης θέσεως τακτικοῦ ἡμεριῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ Λάγιου τ. δ. Κροκεῶν.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 20 Ἰουλίου 1950.

† Ὁ Μονεμβ. καὶ Σπάρτης Διονύσιος

Ἱ. Μητρόπολις Σάμου—Ἱκαρίας.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἀρθρα 46 καὶ 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ ἡμεριῶν», τὰς διατάξεις τοῦ Α. Ν. 536/194 «περὶ ρυθίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ ὀρθοδόξου ἡμερησικοῦ κλήρου τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὸ ἀρθρον 28 τοῦ Α. Νόμου 540/1945 «περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι μίαν τῶν κάτωθι κενῶν ἡμερησικῶν θέσεων, ἧτοι: 1) Ἁγίων Θεοδώρων τοῦ Δήμου Λιμένος Βαθέος—Σάμου, 2) ἁγίας Τριάδος τῆς Κοινότητος Παγώνδου—Σάμου, 3) Γεννήσεως Χριστοῦ τῆς Κοινότητος Παγώνδου—Σάμου, 4) Ζωοδόχου Πηγῆς τῆς Κοινότητος Μύλων—Σάμου, 5) ἁγίου Παντελεήμονος τῆς Κοινότητος Κουμαραδαίων—Σάμου, 6) Κοιμῆσεως Θεοτόκου τῆς Κοινότητος Πύργου—Σάμου, 7) ἁγίου Γεωργίου τῆς Κοινότητος Σκουρεϊκῶν—Σάμου, 8) Προφήτου Ἠλιῶ τῆς Κοινότητος Σταυρινίδων—Σάμου, ὅπως ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν τὰ ὑπὸ τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν ναῶν καὶ ἡμεριῶν» προβλεπόμενα δικαιολογητικά ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης.

Ἐν Λιμένι Βαθέος Σάμου τῇ 21ῃ Ἰουλίου 1950.

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας Ἱερηναῖος

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ
† Ὁ Ἐδέσσης - Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ
† Ὁ Γόρτυνος - Μεγαλοπόλεως ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣΣΗ

Τόποις «Φοίνικος» Λεοντάτου 4